

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Coelho_Paulo-Pata_hora.PDB

PDB Name: Coelho-Pátá hora
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 2.11.2005
Modification Date: 2.11.2005
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Paulo
Coelho
Pátá hora
Argo

AUTOROVA POZNÁMKA

Hlavní myšlenku mé knihy Alchymista vyjadřuje věta, kterou říká král Melchisedech pastýři Santiagovi: „Když něco chceš, celý Vesmír se spojí, abys své přání uskutečnil.“

Bezvýhradně tomu věřím. Žít svůj vlastní osud však také předpokládá překonat řadu období, která v mnohém přesahují naše chápání a jejichž cílem je vždy znovu nás uvádět na cestu našeho Osobního příběhu — anebo nás poučit, jakým způsobem máme svůj osud naplnit. Nejlépe to asi objasním na jedné příhodě ze svého života.

12. srpna 1979 jsem šel spát s jedinou jistotou: ve svých třiceti letech jsem měl na dosah vrchol kariéry v odvětví gramofonových desek: pracoval jsem jako umělecký ředitel brazilské CBS, právě jsem měl odjet do USA k jednání s majiteli nahrávací společnosti a dalo se čekat, že mi umožní uskutečnit vše, co jsem si ve své oblasti předsevzal. Samozřejmě, že můj velký sen — stát se spisovatelem — musel jít stranou, ale co na tom záleželo? Skutečný život byl konec konců docela jiný, než jsem si představoval; v Brazílii se z literatury žít nedalo. Té noci jsem došel k určitému rozhodnutí a upustil jsem od svého snu: musel jsem se přizpůsobit okolnostem a využít příležitosti. Svoje srdce jsem přece mohl vždycky uchláholit tím, že budu skládat texty k písničkám, kdykoli se mi zlíbí, a čas od času třeba psát do novin. Byl jsem ostatně přesvědčen, že můj život se dal jít ným směrem, o nic méně vzrušujícím: kynula mi skvělá budoucnost u nadnárodních hudebních společností.

Sotva jsem se probudil, čekal mě telefonát od prezidenta společnosti: právě mě bez většího vysvětlování propustili. Přestože jsem v následujících dvou letech klepal na různé dveře, žádné místo už jsem v tomto oboru nenašel.

Když jsem dopsal Pátou horu, vzpomněl jsem si na tuto epizodu - i na jiné projevy čehosi nevyhnutelného v mém životě.

Pokaždé, když jsem se cítil být svrchovaným pánem situace, stalo se něco, co mě svrhlo dolů. Ptal jsem se sám sebe: proč? Je mi snad souzeno, abych se cíli vždycky jen přiblížil, ale nikdy ho nedosáhl? Je snad Bůh tak krutý, že mi staví před oči palmy na obzoru jen proto, aby mě zahubil žizní uprostřed pouště?

Trvalo dlouho, než jsem pochopil, že jde o něco jiného. Jsou věci, které nám vstupují do života, aby nás znovu uvedly na pravou cestu našeho Osobního příběhu. Jiné se zase objevují proto, abychom mohli využít všeho, čemu se naučíme. A konečně některé se dějí proto, aby nás poučily.

Ve své knize Mágův deník jsem se snažil ukázat, že tato ponaučení nemusí být spjata s bolestí a utrpením; stačí kázeň a pozornost. Přestože toto pochopení se mi stalo v životě důležitým

požehnáním, potřeboval jsem ještě porozumět některým svízelným okamžikům, j i m i ž jsem prošel, byť se vši kázní a pozorností. Jeden z příkladů jsem uvedl výše; byl jsem dobrý profesionál, snažil jsem se ze všech s i l vydat ze sebe to nejlepší a měl jsem nápady, jichž si cením dodnes. Došlo však k nevyhnutelnému, a to právě ve chvíli, kdy jsem cítil největší jistotu a sebedůvěru. Myslím, že takovou zkušenost nemám jenom já; něco nevyhnutelného už postihlo každou lidskou bytost na povrchu zemském. Někdo se z toho dostane, j i n ý podlehne — ale všichni jsme už někdy pocítili onen lehký dotek křídel tragédie. Proč? Abych na tuto otázku mohl odpovědět, nechal jsem se Eliášem vést dny a nocemi v Akbaru.

Paulo Coelho

„I řekl jim: Amen pravím vám, že žádný prorok není vzácen v vlasti své.

Ale v pravdě pravím vám, že mnoho vdov bylo za dnů Eliáše v lidu Izraelském, když zavřino bylo nebe za tři léta a za šest měsíců, a když byl hlad veliký po vši zemi. Vsak Eliáš k žádné z nich není poslán, než toliko do Sarepty Sidonské ženě vdově.“

Lukáš 4, 24-26

PROLOG

Začátkem roku 870 před Kristem ž i l i obyvatelé země známé jako Fénicie — a v Izraeli nazývané Libanon — bezmála tři sta let v míru. Mohli být hrdi na své činy; jelikož neměli velký politický vliv, museli se naučit uplatňovat záviděníhodnou schopnost vyjednávání, jediný způsob, jak přežít ve světě pustošeném ustavičnými válkami. Dohoda, kterou kolem roku 1000 před Kristem uzavřeli s Šalomounem, králem izraelským, j i m umožn i l a zdokonalit obchodní loďstvo a rozvíjet obchod. Od těch dob se rozkvět Fénicie nezastavil.

Už tenkrát feničtí mořeplavci dospěli do tak vzdálených míst, j a k o je Španělsko a Atlantský oceán, a podle dosud nepotvrzených teorií zanechali nápisy v severovýchodní a j i ž n í B r a z í l i i .

Přepravovali sklo, cedrové dříví, zbraně, železo a slonovinu.

Obyvatelé velkých měst, jako byl Sidon, Tyros a Byblos, z n a l i čísla, astronomické výpočty, výrobu vína a j i ž téměř dvě stě let používali souboru znaků, j i m ž Řekové říkali abeceda.

Začátkem onoho roku 870 před Kristem čekala dva muže, skrývající se v Izraeli v jedné galádské stáji, v nejbližších hodinách smrt.

PRVNÍ

ČÁST

„Sloužil jsem Hospodinu, který mě nyní vydává do rukou mých nepřátel,“ řekl Eliáš.

„Bůh je Bůh,“ odpověděl levita. „On neřekl Mojžíšovi, j e - l i dobrý, či zlý; řekl pouze: Ját' jsem. On je tedy vše, co existuje pod sluncem — hrom, jenž zničí dům, i lidská ruka, která jej obnovuje.“

Rozmluvou se snažili zahnat strach; každou chvíli mohli vojáci rozrazit dveře stáje, kde se oba skrývali, najít je tam a dát jim jedinou možnou volbu: uctívat fénického boha Baala, anebo zemřít. Prohledávali dům za domem a všechny proroky buď obrátili na svou víru, nebo je popravili.

Levita ještě mohl změnit své vyznání a uniknout smrti. Eliáš však žádnou volbu neměl: ke všemu došlo jeho vinou a Jezabel rozhodne žádala jeho hlavu.

„Anděl Páně mě přiměl, abych šel za králem Achabem a varoval ho, že nebude pršet, dokud v Izraeli nepřestanou uctívat Baala,“ řekl a div se neomlouval za to, že uposlechl andělových slov. „Boží mlýny však melou pomalu; dřív než začne sucho účinkovat, pobije princezna Jezabel všechny, kdo zůstali věrni Hospodinu.“

Levita na to nic neřekl. Přemítal, má-li od nynějška vyznávat

Baala, anebo zemřít ve jménu Hospodina.

„Kdo je to Bůh?“ pokračoval Eliáš. „Je to On, kdo třímá meč vojáka, jenž popravuje ty, kdož nechtějí zradit víru našich praotců? Byl to On, kdo na náš trůn nastolil cizí princeznu, aby tak naše pokolení postihla všemožná neštěstí? Bůh zabíjí věrné, nevinné, ty, kdož ctí zákon Mojžíšův?“

Levita už se rozhodl; raději zemře. Vzápětí se rozesmál, protože představa smrti už ho neděsila. Pohlédl na mladého proroka vedle sebe a chlácholil ho:

„S tím se obrať na Boha, když už pochybuješ o Jeho úradcích,“ řekl. „Já už jsem smířen s osudem.“

„Hospodin přece nemůže chtít, aby nás všechny nemilosrdně pobili,“ trval na svém Eliáš.

„Bůh může vše. Kdyby nedělal víc než to, čemu říkáme Dobro, nemohli bychom jej nazývat Všemohoucím; On by ovládal jen část Vesmíru a existoval by někdo mocnější než On, kdo by střežil a soudil Jeho činy. V tom případě bych uctíval toho mocnějšího.“

„Jestliže On může vše, proč neušetří utrpení ty, kdo jej milují? Proč nás nezachrání, místo aby udílel moc a slávu svým nepřítelům?“

„Nevím,“ odpověděl levita. „Nějaký důvod však existuje a já doufám, že jej vbrzku seznám.“

„Nemáš odpověď na mou otázku.“

„Nemám.“

Oba zmlkli. Eliáše zaléval ledový pot.

„Ty se děsíš, ale já už jsem se svým osudem smířen,“ poznamenal levita. „Půjdu ven a skončuji s touto agónií. Při každém výkřiku, který zaslechnu zvenčí, si s hrůzou představuji, jaké to bude, až přijdu na řadu já. Za celou tu dobu, co jsme tady zavření, už jsem umřel stokrát, a přitom jsem mohl umřít jenom jednou. Když už mám přijít o hlavu, ať je to co nejdřív.“ Měl pravdu. Tytéž výkřiky slyšel i Eliáš a už vytrpěl víc, než mohl snést.

„Půjdu s tebou. Nedokážu dál bojovat o pár hodin života navíc.“

Vstal, otevřel dveře stáje a dovolil, aby oba odhalil sluneční svít.

Levita ho uchopil za paži a vykročili ven. Nebýt ojedinělých výkřiků, zdálo by se, že v tom městě, stejném jako každé jiné, je docela obyčejný den — mírné slunce a vánek od vzdáleného moře udržovaly příjemnou teplotu v prašných ulicích a v domcích z hlíny smíšené se slámou.

„Naše duše svírá strach ze smrti, a přece je krásný den,“ řekl levita. „Kolikrát jsem se cítil být usmířen s Bohem i světem, a přitom bylo hrozné horko a vítr z pouště mě oslepoval pískem, takže jsem neviděl ani na krok. Jeho úrdek není vždy v souladu s tím, co cítíme; On však určitě má ke všemu důvod.“ „Obdivuji tvou víru.“

Levita vzhlédl k nebi, jako by se na chvíli zamyslel. Pak se obrátil k Eliášovi:

„Nesmiš tolik obdivovat a věřit: uzavřel jsem totiž sázku sám se sebou. Vsadil jsem se, že Bůh existuje.“

„Jsi prorok,“ namítl Eliáš. „Slyšíš také hlasy a víš, že za tímto světem je ještě svět jiný.“

„Možná si to jen představuji.“

„Viděl jsi už Boží znamení,“ naléhal Eliáš, zneklidněný slovy svého druha.

„Možná si to jen představuji,“ opakoval levita. „Jediná konkrétní věc je ve skutečnosti moje sázka: řekl jsem si, že všechno pochází od Nejvyššího.“

Ulice zela prázdnotou. Lidé doma vyčkávali, až Achabovi vojáci dokončí úkol, který jim uložila cizí princezna: popraviti izraelské proroky. Eliáš kráčet s levitou a měl dojem, že za každým

oknem a za každými dveřmi jej někdo sleduje — a viní ho z toho, k čemu došlo.

„Nesnažil jsem se být prorokem. Možná je také všechno jen výplodem mé představivosti,“ uvažoval Eliáš.

Po události v dílně však už věděl, že tomu tak není.

Od dětství slýchal hlasy a rozmlouval s anděly. Tehdy ho rodiče přiměli, aby vyhledal jednoho kněze, který mu položil mnoho otázek a pak usoudil, že je naví, prorok „člověk ducha“, jehož se „zmocňuje hlas Boží“.

Kněz s ním rozmlouval celé dlouhé hodiny a pak řekl jeho rodičům, že všechno, co chlapec řekne, se musí brát vážně. Když odtamtud odešli, rodiče zapřísáhli Eliáše, aby už nikdy nikomu nic neříkal o svých viděních a o hlasech, jež k němu promlouvají; být prorokem znamenalo mít spojení s vládou, a to bylo vždycky nebezpečné.

Eliáš ovšem nikdy neslyšel nic, co by mohlo zajímat kněze nebo krále. Mluvil jen se svým andělem strážcem a slýchal rady ohledně vlastního života; občas míval vidění, k jejichž smyslu nepronikl — daleké oceány, hory obydlené zvláštními bytostmi, kola s křídly a očima. Jakmile vidiny pominuly, tak se hned — poslušen svých rodičů — snažil na ně co nejrychleji zapomenout.

Proto těch hlasů a vidin stále ubývalo. Rodiče to uspokojilo a už se o celé věci nezmiňovali. Když Eliáš dosáhl věku, kdy se mohl sám živit, půjčili mu peníze, aby si zařídil malou tesařskou dílnu.

Častokrát s úctou pohlížel na j i n é proroky, kteří chodili po galátských ulicích oděni do plášťů ze zvířecí srsti a kožených pásů — a hlásali, že Hospodin si je vybral, aby vedli vyvolený lid. To vskutku nebyl jeho osud; jakživ by se nedokázal uvést do vytržení tancem nebo sebestmrkáním, jak to běžně dělali ti, jichž se „zmocnil hlas Boží“ — protože se bál bolesti. Nikdy by nemohl kráčet galátskými ulicemi a hrdě vystavovat jizvy po zraněních utrpených v extázi — protože k tomu neměl dost odvahy.

Eliáš žil jako obyčejný člověk, jímž také byl, oblékal se stejně jako druzí a mučil se jen v duši — týmiž obavami a pokušeními jako ostatní prostí smrtelníci. Postupně, jak se mu dařila práce v dílně, hlasy časem ustaly — protože dospělí lidé, kteří pracují, na něco takového nemají čas. Rodiče byli se synem spokojeni a život plynul v klidu a míru.

Onen dávný rozhovor s knězem se stal jen mlhavou vzpomínkou.

Eliáš nemohl věřit, že by Všemohoucí musel promlouvat k lidem, aby prosadil své příkazy; to, co se mu stávalo v dětství, byla jen fantazie chlapce, který neměl co dělat.

V Eliášově rodném městě Galádu žilo několik osob, které ostatní obyvatelé považovali za pomatené. Nedokázali říci nic souvislého a neuměli rozlišit Hospodinův hlas od blouznění.

Pobývali v ulicích, kde hlásali konec světa, a žili z cizí dobročinnosti.

Žádný kněz však nevěřil, že by se jich „zmocnil hlas Boží“.

Eliáš nakonec usoudil, že knězi si nikdy nejsou jisti tím, co říkají. Ty, jichž se „zmocnil hlas Boží“, zplodila země, jež neznala svou cestu, v níž se bratr svářel s bratrem a kde co chvíli nastupovala nová vláda. Proroci a blázni se nijak n e l i š i l i .

Když se Eliáš dozvěděl o králově svatbě se sidonskou princeznou Jezabel, nepřikládal tomu velkou důležitost. Něco podobného učinili dřív i j i n í izraelští králové a výsledkem byl trvalý mír v zemi a rozmach obchodu s Libanonem. Eliáše p ř í l i š nezajímalo, jestli obyvatelé sousední země věří v bohy, kteří neexistují, nebo jestli se oddávají tak podivným kultům jako uctívání zvířat a hor; v obchodních stycích jednali poctivě — a to bylo nejdůležitější.

Eliáš dál kupoval cedrové dříví, které přiváželi, a prodával

výrobky ze své dílny. Přestože byli t i h l e libanonští obchodníci trochu pyšní a sami sebe rádi nazývali „Féničany“ — pro odlišnou barvu pleti — žádný z nich se nikdy nepokusil těžít z chaosu, který v Izraeli panoval. Za zboží platili podle ujednání a nijak se nevyjadřovali k ustavičným vnitřním bojům a politickým problémům, jimž Izraelci čelili.

Jakmile nastoupila na trůn Jezabel, požádala Achaba, aby místo Hospodina byli uctíváni bohové libanonští.

K něčemu takovému však také došlo už dříve. Eliáš — přestože jej Achabův souhlas pobouřil — dál vyznával izraelského Boha a p l n i l zákon Mojžišův. „To přejde,“ říkal si. „Jezabel svedla Achaba, ale nebude dost silná, aby přesvědčila všechny lid.“

Jezabel však byla jiná než ostatní ženy: věřila, že Baal ji seslal na svět, aby obrátila na víru celé národy. Chytře a trpělivě se jala odměňovat každého, kdo se odvrátil od Hospodina a začal uctívat nová božstva. Achab dal postavit v Samaří Baalův chrám s jeho oltářem. Záhy tam chodili poutníci a kult libanonských bohů se rozšířil po celé zemi.

„To přejde. Možná to vydrží po jednu generaci, ale přejde to,“ říkal si dál Eliáš.

A tehdy se stalo něco neočekávaného. Jednou odpoledne, když Eliáš dodělával v dílně stůl, se všechno kolem zatmělo a rozjiskřily se tisíce bílých teček. Hlava mu třesla jako nikdy předtím; chtěl si sednout, ale uvědomil si, že nedokáže pohnout jediným svalem.

Nebyl to výplod jeho představivosti.

„Jsem mrtev,“ pomyslel si v tu chvíli. „A teď už vím, kam nás posílá Bůh po smrti: doprostřed oblohy.“

Jedno ze světél zazářilo ještě pronikavěji a znenadání — jakoby naráz ze všech míst — stalo se slovo Hospodinovo k Eliášovi řkouc: Jdi a toto rci Achabovi:

„Živť jest Hospodin Bůh Izraelský, před jehož obličejem stojím, že nebude těchto let rosy ani deště, jediné vedlé řeči mé.“

Hned nato bylo všechno zas jako dřív; dílna, odpolední světlo, hlasy dětí hrajících si venku.

Té noci Eliáš nespál. Poprvé po mnoha letech se mu vrátily pocity z dětství; a nepromlouval k němu jeho anděl strážce, ale cosi mocnějšího a silnějšího. Dostal strach, že pokud by příkaz nesplnil, veškeré jeho činy by stihlo prokletí.

Nazítí se rozhodl svěřený úkol provést. Měl koneckonců jen předat poselství, jež se ho netýkalo; jakmile splní, co mu bylo uloženo, hlasy už na něho nebudou naléhat.

Docílit slyšení u krále Achaba nebylo těžké. Už po mnohých pokolení, od Samuelových časů, si proroci dobyli důležité postavení ve správě země. Směli se ženit, mít děti, ale neustále museli sloužit Hospodinovi, aby se vládcí nikdy neodchýlili od správné cesty. Právě díky těm, jichž se „zmocnil hlas Boží“, se podle tradice zvítězilo v mnoha bitvách a Izrael trval dál, neboť jakmile jeho vládcí sešli ze správné cesty, vždy je některý prorok uvedl zpět na stezku Páně.

Eliáš přišel ke králi a varoval ho, že dokud neupustí od kultu fénických bohů, celou zemi bude pustošit sucho.

Vládcé nepřikládal jeho slovům velkou váhu, ale Jezabel — která po Achabově boku pozorně Eliášovým slovům naslouchala — se na všechno hned začala vyptávat. Eliáš jí pověděl o svém vidění, o bolesti hlavy i o pocitu, že dokud poslouchal anděla, čas se zastavil. Zatímco líčil, co se mu přihodilo, mohl si zblízka prohlédnout princeznu, o níž všichni m l u v i l i ; byla to jedna z nejkrásnějších žen, jakou kdy viděl. Dlouhé černé vlasy jí splyvaly až k pasu dokonale utvářeného těla. Její zelené zraky, zářící ve snědé tváři, upřeně hleděly do Eliášových očí a on nedokázal uhádnout, co chtějí říci, ani nemohl poznat, jak jeho slova působí.

Odešel odtamtud přesvědčen, že splnil své poslání a může se tedy vrátit ke své práci v dílně. Na zpáteční cestě zatoužil po Jezabel veškerou horoucností svých třiačtyřiceti let. A prosil Boha, aby v budoucnu poznal nějakou Libanonku, protože jsou to krásné ženy snědé pleti a se zelenýma očima plnými tajemství.

Až do večera pak pracoval a v klidu usnul. Nazítří ještě před rozedněním jej probudil levita; Jezabel přesvědčila krále, že proroci představují hrozbu pro růst a rozvoj Izraele. Achabovi vojáci dostali příkaz popravit všechny, kdo neupustí od posvátného úkolu, který jim svěřil Bůh.

Eliášovi však bylo upřeno právo volby; měl být zabit.

Dva dny se skrýval s levitou ve stáji na jihu Galádu, zatímco čtyři sta padesát proroků bylo okamžitě popraveno. Nicméně většina těch, kteří se v ulicích bičovali a hlásali, že kvůli úplatkářství a nedostatku víry nastane konec světa, přestoupila k novému vyznání.

Jakýsi suchý zvuk a následující výkřik přerušily Eliášovy úvahy.

Polekaně se obrátil ke svému společníkovi:

„Co se děje?“

Nedostalo se mu odpovědi; levitovo tělo, proťaté uprostřed hrudi šípem, se zhroutilo na zem.

Před Eliášem stál voják a vkládal do luku další šíp. Eliáš se rozhlédl kolem sebe: domy se zavřenými dveřmi a okny, rozzářené slunce na nebi, větřík vanoucí od moře, o němž už tolik slyšel, ale které dosud neznal. Málem se dal na útěk, ale uvědomil si, že šíp by ho zasáhl dřív, než by doběhl k nejbližšímu nároží.

„Když už mám zemřít, tak ať to není zezadu,“ pomyslel si.

Voják znovu zvedl luk. Eliáš k svému překvapení nepocítil ani strach, ani se v něm neozval pud sebezáchovy, ani co jiného; zdálo se mu, že to všechno již bylo určeno před dávnou dobou a oba dva — on i voják — hrají své role v dramatu, které napsal někdo jiný. Vzpomněl si na dětství, na rána a večery v Galádu a na nedodělanou práci v dílně. Vzpomněl si na matku a otce, kteří nechtěli mít ze syna proroka. Znovu si v duchu vybavil Jezabeliny oči a úsměv krále Achaba.

Napadlo ho, jak hloupé je zemřít v třiačtyřiceti letech a nepoznat lásku ženy.

Ruka pustila tětívu, šíp prořízl vzduch, zasvištěl mu kolem pravého ucha a klesl na zaprášenou zem za ním.

Voják znovu napjal luk a namířil na něho. Jenomže místo aby vystřelil, upřeně zíral Eliášovi do očí.

„Jsem nejlepší ze všech lučištníků Achabových vojsk,“ řekl.

„Ani jednou za posledních sedm let jsem nechybil cíl.“

Eliáš se obrátil k levitovu tělu.

„Tahle střela byla určena tobě.“ Voják stále držel luk napjatý a ruce se mu třáslly. „Jediný Eliáš ze všech proroků musel být zabit; ostatní si mohli zvolit víru v Baala.“

„Dokonči tedy svůj úkol.“

Eliáš překvapoval jeho vlastní klid. Za noci strávené ve stáji si tolikrát představoval smrt a nyní viděl, že trpěl víc, než je třeba; za několik vteřin bude všemu konec.

„Nemohu,“ řekl voják, jemuž se stále ještě chvěly ruce a luk co chvíli měnil směr. „Jdi pryč, zmiz mi z očí! Bůh určitě odklonil mé šípy a já budu stižen prokletím, jestliže se mi podaří tě zabít.“

Teprve teď, když si Eliáš začal uvědomovat, že by mohl přežít, znovu pocítil strach ze smrti. Snad ještě uvidí moře, pozná ženu, bude mít děti a dodělá práci v dílně.

„Skončuj s tím,“ řekl. „Teď ještě jsem klidný. Pokud budeš dál váhat, začnu litovat všeho, co ztratím.“

Voják se rozhlédl kolem sebe, aby se ujistil, že je nikdo nesleduje. Pak sklonil luk, šíp vložil do pouzdra a zmizel za rohem.

Eliášovi se začaly podlamovat nohy; plnou silou ho opět přepadl

děs. Musel okamžitě uprchnout z Galádu, aby už nikdy nestál tváří v tvář vojákovi s napjatým lukem, namířeným na jeho srdce. Nezvolil si svůj osud, ani nešel za Achabem proto, aby se mohl před sousedy vychloubat, že mluvil s králem. Nebyl zodpovědný za pobíjení proroků — ba ani za to, že se jednou odpoledne stal svědkem toho, jak se zastavil čas a jeho dílna se změnila v černou díru plnou svítících bodů.

Stejně tak jako voják se rozhlédl do všech stran; ulice zela prázdnotou. Napadlo ho, jestli by ještě nemohl zachránit levitu, ale znovu ho zachvátil děs a — dřív, než se mohl někdo objevit — Eliáš uprchl.

Šel celé dlouhé hodiny po dávno nepoužívaných stezkách, až se dostal ke břehům potoka Karit. Styděl se za svou zbabělost, ale byl rád, že je naživu.

Napil se trochu vody, sedl si, a teprve pak si uvědomil, v jaké situaci se ocitl: vůbec nevěděl, kde v dalších dnech najde v poušti něco k jídlu.

Vzpomněl si na dílnu, na léta práce, od níž musel odejít.

S některými sousedy se spřátelil, ale nemohl spoléhat na jejich pomoc; zpráva o jeho útěku už se určitě roznesla po celém městě a všichni ho odsoudí za to, že utekl, zatímco opravdové muže víry čekala mučednická smrt.

Všechno, co dosud udělal, bylo v troskách — jen proto, že podle svého názoru plnil vůli Hospodinovu. Zítřka — i v příštích dnech, týdnech a měsících — budou na jeho dveře klepat libanonsí obchodníci, dokud j im někdo neřekne, že majitel uprchl a zůstaly za ním mrtvolky nevinných proroků. Řeknou možná také, že se pokusil zničit bohy, kteří chrání zemi a nebesa; zvěst o tom hned přesáhne izraelské hranice a on se bude muset rozloučit s představou, že by se mohl oženit s jednou z těch krásných žen, jaké žijí v Libanonu.

Ještě jsou tu lodě.“

Ano, byly tu ještě lodě. Zločinci, váleční zajatci či uprchlíci se obvykle stávali námořníky, protože to bylo nebezpečnější než být vojákem. Ve válce se vojákovi vždycky mohlo poštěstít, že vyvázl živ, ale mořské plochy byly neprozkoumané, obývaly je různé příšery, a jakmile došlo k tragédii, nezbyl nikdo, kdo by o tom mohl vyprávět.

Byly tu lodě, ale ovládali je feničtí obchodníci. Eliáš nebyl zločinec, vězeň ani uprchlík, ale člověk, který se odvážil pozvednout svůj hlas proti bohu Baalovi. Kdyby se to prozradilo, námořníci by ho zabili a svrhli do moře, protože věřili, že Baal se svými božstvy vládne bouřím.

K moři tedy jít nemohl. Ani na sever se nemohl vypravit, protože tam byl Libanon. Na východě zase některé izraelské kmeny už po dvě pokolení vedly válku.

Vzpomněl si na klid, který cítil tváří v tvář vojákovi; ostatně, co je to smrt? Pouhý okamžik, nic víc. I kdyby pocítil bolest, hned to přejde, a pak ho k sobě přijme Hospodin zástupů.

Lehl si na zem a dlouho se díval do nebe. Snažil se také uzavřít sám se sebou sázku, stejně jako levita. Nikoli pokud jde o existenci Boží — protože o té nepochyboval —, ale pokud jde o smysl života.

Viděl hory, zemi, kterou mělo zpusťit dlouhé sucho — jak pravil anděl Páně —, ale která si dosud uchovávala svěžest mnohaletých hojných dešťů. Viděl potok Karit, jehož vody měly zakrátko vyschnout. Vroucně a s úctou se rozloučil se světem a poprosil Hospodina, aby ho vzal k sobě, až udeří jeho hodina.

Uvažoval, co je důvodem jeho existence, a nenašel odpověď.

Uvažoval, kam by měl jít, a zjistil, že je v pasti.

Nazítí mu nezbude, než se vrátit a vzdát se, přestože se ho znovu zmocnil strach ze smrti.

Snažil se rozveselit představou, že bude žít ještě několik hodin.

Nebylo to však nic platné; zjistil nakonec, že skoro nikdy v životě nemá člověk možnost se rozhodnout. Na druhý den se Eliáš probudil a znovu se zadíval na Karit. Už zítra nebo třeba za rok z něj zbude jen stezka z jemného písku a oblázků. Staří usedlíci budou dál říkat tomu místu Karit a příchozímu budou možná ukazovat cestu s tím, že je pošlou „k břehům potoka, který teče poblíž“. Pocestní tam dojdou a uvidí jenom oblázky a jemný písek a řeknou si: „Tady v té zemi býval kdysi potok.“ Ale to nejdůležitější — proud jeho vody — už tam nebude, aby zahnal žízeň.

Každá duše stejně jako říčka a rostlina potřebuje cosi jako déšť: naději, víru, důvod k životu. Když je nemá, všechno v té duši zmrá, i když tělo ještě přežívá; a lidé budou moci říkat: „Tady v tom těle býval kdysi člověk.“

Nebyla právě vhodná chvíle k takovým úvahám. Znovu si vzpomněl, o čem mluvili s levitou krátce předtím, než odešli ze stáje: nač tolikrát umírat, když stačí zemřít jenom jednou? Nemusel dělat víc, než čekat na Jezabeliny strážce. Určitě přijdou, protože uprchlíci z Galádu neměli příliš na vybranou; zločinci vždycky odcházeli do pouště — kde je dříve či později našli mrtvé — nebo ke Karitu, kde je nakonec dostihli. Takže strážce tam mohly být co nevidět. A on bude rád, až je uvidí.

Napil se trochu křišťálové vody, která tekla vedle něho. Umyl si obličej a vyhledal stín, kde by mohl očekávat své pronásledovatele. Člověk nemůže bojovat proti svému osudu — on už se o to pokusil a prohrál.

Přestože jej knězi označili za proroka, rozhodl se pracovat jako tesař; Hospodin jej však uvedl zpět na jeho cestu. Nebyl sám, kdo se pokusil opustit život, jež Bůh určil každé bytosti na Zemi. Jeden jeho přítel měl nádherný hlas a rodiče mu nedovolili, aby se stal zpěvákem — neboť takové povolání by nebylo rodině ke cti. Jedna z jeho dětských družek tančila líp než kdokoli jiný, ale rodina jí to zakázala — protože by ji mohl povolat král a nikdo nevěděl, jak dlouho vydrží jeho vláda. Prostředí v paláci bylo kromě toho považováno za hříšné, pobuřující, a mohlo navždy znemožnit dobrý sňatek.

„Člověk je předurčen k tomu, aby zradil svůj osud.“ Bůh vkládá do srdcí pouze nemožné úkoly.

„Proč?“

Snad aby se dodržovala tradice.

To však nebyla nejlepší odpověď. „Obyvatelé Libanonu pokročili dál než my, protože se neřídili námořní tradicí. Zatímco všichni ostatní používali stále stejný typ lodí, oni se rozhodli postavit něco jiného. Mnozí přišli na moři o život, ale jejich lodě byly stále dokonalejší, až nakonec Libanonci ovládli světový obchod. Za to přizpůsobení zaplatili vysokou cenu, ale vyplatilo se j im to.“

Člověk možná zrazuje svůj osud, protože Bůh už není nablízku. Vložil do srdcí sny o době, kdy všechno bylo možné — a odešel jinam za něčím novým. Svět se proměnil, život začal být těžší, ale Hospodin už se nevrátil, aby změnil lidské sny. Bůh je daleko. Ale — jestliže stále ještě posílá anděly, aby mluvili s jeho proroky, pak ještě na Zemi zbývá něco udělat. Jak tedy má znít odpověď?

„Naši rodiče možná chybili a bojí se, abychom se nedopustili týchž omylů. Anebo nikdy nepochybili a nevědí, jak nám pomoci v našich starostech.“

Cítil, že se blíží k řešení.

Vedle něho tekla potok, na obloze kroužilo pár havranů, rostliny se snažily žít v písčité a jalové půdě. Kdyby poslouchali, co říkají jejich předkové, co by asi slyšeli?

„Říčko, najdi si lepší místo, aby tvé průzračné vody mohly

zrcadlit sluneční jas, protože poušť tě nakonec vysuší,“ řekl by nějaký bůh vod, kdyby náhodou existoval. „Havrani, víc potravy najdete v lesích než mezi skalami a pískem,“ řekl by bůh ptactva. „Rostliny, vrhněte svá semena daleko odsud, protože na světě je spousta úrodné, vlhké půdy a vy porostete do krásy,“ řekl by bůh květů.

Avšak stejně tak Karit jako rostliny nebo havrani — z nichž jeden se usadil poblíž — měli dost odvahy, aby udělali to, co jiné řeky, ptáci či květiny považovali za nemožné.

Eliáš upřel zrak na havrana.

„Učím se,“ řekl ptákovi. „Přestože toto učednictví je marné, jelikož jsem odsouzen k smrti.“

„Objevil jsi, jak je všechno prosté,“ jako by odpovídal havran.

„Stačí se odvážit.“

Eliáš se zasmál tomu, že nechává mluvit ptáka. Hra ho bavila — naučil se jí s jednou pekařkou — a rozhodl se v ní pokračovat.

Bude se ptát a zároveň si odpovídat jako skutečný mudrc.

Havran však odlétl. Eliáš dál čekal na příchod Jezabeliných vojáků, protože umřít stačí jednou.

Den uplynul, aniž k něčemu došlo. Zapomněli snad na to, že hlavní nepřítel boha Baala ještě žije? Proč jej Jezabel nepronásleduje, když ví, kde je?

„Protože já jsem viděl její oči a vím, že je moudrá,“ řekl si.

„Kdybych zemřel, stal bych se Hospodinovým mučedníkem.

Avšak jako uprchlík budu jen zbabělcem, který nevěří tomu, co říká.“

Ano, takhle chytře jistě princezna uvažuje.

Krátce před setměním si jeden havran — je to snad stále týž? — zase sedl na větev, na níž ho viděl ráno. V zobáku držel kousek masa, a ten — z nepozornosti — upustil.

Pro Eliáše to byl zázrak. Rozběhl se pod strom, ten kousek sebral a snědl. Nevěděl, odkud se vzal, ani ho to nezajímalo; nejdůležitější bylo trochu zahnat hlad.

Ani při jeho prudkém pohybu havran neuletl.

„Ten pták ví, že tu umřu hladý,“ pomyslel si Eliáš. „Živí svou kořist, aby měl lepší hostinu.“

I Jezabel živila víru v Baala zprávou o Eliášově útěku.

Po nějaký čas se muž i pták vzájemně pozorovali. Eliáš si vzpomněl na svou ranní hru.

„Rád bych si s tebou povídal, havrane. Dnes ráno mě napadlo, že duše potřebují potravu. Pokud má duše ještě neumřela hladý, pak má stále co říct.“

Pták se ani nepohnul.

„A má-li co říct, musím jí naslouchat. Protože j i n ak už nemám, s kým bych mluvil,“ pokračoval Eliáš.

V duchu se proměnil v havrana.

„Co od tebe Bůh čeká?“ ptal se sám sebe, jako by byl havranem.

„Čeká, že budu prorokem.“

„To řekli knězi. Možná to však není Hospodinovo přání.“

„Ale ano, to právě On chce. Neboť v dílně se mi zjevil anděl a žádal mě, abych promluvil s Achabem. Hlasy, které jsem slýchal v dětství...“

„... a které slýchá v dětství každý,“ skočil mu do řeči havran.

„Ale každý neuvidí anděla,“ řekl Eliáš.

Tentokrát havran nic neřekl. Po chvíli pták — nebo lépe řečeno Eliášova duše, která blouznila pod sluncem a v samotě pouště — mlčení přerušil.

„Vzpomínáš si na tu pekařku?“ zeptal se.

Vzpomínal si na ni. Přišla za ním, aby jí zhotovil nějaké podnosy. Zatímco je Eliáš vyráběl, říkala mu, že ona tou prací vyjadřuje přítomnost Boží.

„Z toho, jak děláš tyhle podnosy, vidím, že to cítíš stejně,“ pokračovala. „Protože se při práci usmíváš.“

Ta žena dělila l i d i do dvou skupin. Na ty, kteří mají ze své

činnosti radost, a na ty, kteří přitom pořád reptají. Ti druzí prohlášovali za jedinou pravdu onu kletbu, kterou vyslovil Bůh nad Adamem: „Zlořečená země pro tebe, s bolestí jísti budeš z ní po všechny dny života svého.“ Práce je netěšila a ve sváteční dny se nudili, když museli odpočívat. Slovo Boží jim bylo výmluvou pro jejich neužitečné životy a zapomínali, že On také pravil Mojžíšovi: „Požehná tobě Hospodin v zemi, kterouž, Hospodin Bůh tvůj dá tobě v dědictví, abys jí dědičně vládl.“

„Ano, na tu ženu si vzpomínám. Měla pravdu; práce v dílně mě těšila.“ Každý stůl, který vyráběl, každá židle, kterou vyřezával, mu umožňovaly chápat a milovat život — třebaže to pochopil až nyní. „Řekla mi, abych rozmlouval s věcmi, které dělám, že budu překvapen, až mi stoly a židle budou s to odpovídat, protože do nich vkládám to nejlepší ze své duše — a dostane se mi za to moudrosti.“

„Kdybys nebyl pracoval jako tesař, nebyl bys také schopen vkládat svou duši mimo sebe sama, tvářit se, že mluvíš jako havran, a chápat, že jsi lepší a moudřejší, než si myslíš,“ zněla odpověď. „Protože právě ve svém řemesle jsi objevil posvátno, které je ve všem.“

„Vždycky jsem rád předstíral, že si povídám se stoly a židlemi, které jsem vyráběl; nestačilo to? Ta žena měla pravdu; když jsem s nimi mluvil, obvykle se mi vynořily myšlenky, které mě jinak nenapadaly. Jakmile jsem však začínal věřit, že takto mohu sloužit Bohu, zjevil se anděl a — dál už to přece znáš.“

„Anděl se zjevil, protože už jsi byl připraven.“

„Byl jsem dobrý tesař.“

„Tvořilo to část tvého učednictví. Ubírá-li se člověk vstříc svému osudu, musí mnohokrát změnit směr. Jindy zase jsou vnější okolnosti silnější a on se musí zaleknout a ustoupit. To vše patří k učednictví.“

Eliáš pozorně naslouchal slovům své duše.

„Nikdo však nesmí ztratit ze zřetele svůj cíl. I když — v určitých chvílích — uvěří, že svět a druzí lidé jsou silnější. Nevzdat se — v tom je celé tajemství.“

„Nikdy jsem neuvažoval o tom, že bych se stal prorokem,“ řekl Eliáš.

„Uvažoval. Byl jsi však přesvědčen, že je to nemožné. Anebo nebezpečné. Nebo nemyslitelné.“

Eliáš vstal.

„Proč si říkám věci, které nechci slyšet?“ zvolal.

Výplašený pták uletěl.

Havran se vrátil na druhý den ráno. Místo aby s ním zase rozmlouval, začal ho Eliáš pozorovat, protože pták si vždycky někde

našel potravu a zbytky mu nosil.

Vzniklo mezi nimi podivné přátelství a Eliáš se začal od ptáka učit. Sledoval, jak se umí žít v poušti, a uvědomil si, že by mohl žít o několik dní déle, kdyby dokázal totéž. Jakmile začal havran kroužit, znamenalo to, že je nablízku kořist; rozběhl se tam a snažil se ji polapit. Zpočátku mu hodně malých zvířat, která tam žila, uteklo, ale brzy nabyl cvikem takové zručnosti, že je chytil. Z větví si dělal oštěpy, líčil pasti, které skrýval pod slabou vrstvou písku a dřevěk. Když něco ulovil, rozdělil se o potravu s havranem a kousek si schoval jako návnadu. Doléhala však na něho samota, a tak se zase vrátil k předstírané rozmluvě s ptákem.

„Kdo jsi?“ zeptal se havran.

„Jsem člověk, který našel mír,“ odpověděl Eliáš. „Mohu žít v poušti, sám se o sebe postarat a pozorovat nekonečnou krásu všeho, co stvořil Bůh. Našel jsem v sobě lepší duši, než jsem si myslel.“

Oba pak společně lovili po celý další měsíc. A když Eliášova duše jedné noci zesmutněla, zeptal se znovu:

„Kdo jsi?“

„Nevím.“

Další luna zhynula a opět se obrodila na nebi. Eliáš cítil, že jeho tělo je silnější a jeho mysl jasnější. Tehdy se obrátil k havranovi, který seděl na své obvyklé větvi, a odpověděl si na otázku, kterou si před časem položil:

„Jsem prorok. Spatřil jsem anděla, když jsem pracoval, a nemohu pochybovat o svých schopnostech, i kdyby mi všichni l i d é na světě tvrdili pravý opak. Způsobil jsem ve své zemi krveprolití, protože jsem se postavil proti ženě, kterou miluje náš král. Jsem teď v poušti — tak jako předtím v dílně —, protože mi moje duše řekla, že dřív než člověk naplní svůj osud, musí projít různými obdobími.“

„Ano, teď už víš, kdo jsi,“ dodal havran.

Když se Eliáš toho večera vrátil z lovu, chtěl se napít vody, a tu uviděl, že Karit vyschl. Byl však tak unavený, že šel spát.

Ve snu se mu zjevil anděl strážce, jehož už tak dlouho neviděl.

„Anděl Páně mluvil s tvou duší,“ řekl anděl strážce. A přikázal:

„Odejdi odsud a obrať se k východu, a skrej se u potoka Karit, kterýž jest naproti Jordánu.“

A budeš z toho potoka pít, krkavcům pak jsem přikázal, aby tě tam krmili.“

„Má duše vše slyšela,“ řekl Eliáš ve snu.

„Pak tedy procítíni, protože anděl Páně s tebou chce mluvit a já se musím vzdálit.“

Eliáš polekaně vyskočil. Co se stalo?

Přestože byla noc, všude kolem se linulo světlo a zjevil se anděl Páně.

„Co tě sem přivedlo?“ zeptal se anděl.

„Ty jsi mě sem přivedl.“

„Nikoli. Uprchl jsi před Jezabel a jejími vojáky. Nikdy na to nezapomeň, neboť tvým posláním je pomstít Pána Boha tvého.“

„Jsem prorok, protože ty jsi přede mnou a já slyším tvůj hlas,“ řekl Eliáš. „Několikrát jsem změnil svůj směr, protože tak činí všichni lidé. Jsem však hotov jít do Samaří a zničit Jezabel.“

„Našel jsi svou cestu, ale nemůžeš ničít dřív, než se naučíš obnovovat. Já ti prikazuji:

Vstaň a jdi do Sarepty Sidonské, a bud tam. Aj, přikázal jsem ženě vdově, aby tě živila.“

Na druhý den ráno hledal Eliáš havrana, aby se s ním rozloučil.

Avšak poprvé od té doby, co přišel k břehům Karita, pták nepřiletěl.

Eliáš putoval řadu dní, až dospěl do údolí, kde leželo město Sarepta, svými obyvateli nazývané Akbar. Když už byl u konce svých sil, uviděl nějakou černě oděnou ženu, která sbírala dříví. V údolí rostly jen nízké křoviny, takže se musela spokojit s drobným klestím.

„Kdo jsi?“ zeptal se.

Žena nechápavě pohlédla na cizince.

„Přines mi trochu vody, abych se mohl napít,“ řekl Eliáš. „A přines mi také kousek chleba.“

Žena odložila dříví, ale pořád nic neříkala.

„Neboj se,“ uklidňoval ji Eliáš. „Jsem sám, mám hlad a žízeň a jsem tak slab, že nemohu nikomu ublížit.“

„Ty nejsi odsud,“ řekla konečně. „Podle řeči budeš z království izraelského. Kdybys mě líp znal, věděl bys, že nic nemám.“

„Jsi vdova, jak mi řekl Hospodin. A já mám ještě méně než ty. Nedáš-li mi teď najíst a napít, tak zemřu.“

Žena se ulekla: jak může ten cizinec vědět něco o jejím životě?

„Muž by se měl stydět chtít od ženy, aby ho živila,“ vzpamatovala se nakonec.

„Udělej, oč tě prosím,“ naléhal Eliáš, jehož opouštěly síly.

„Hned jak se zotavím, budu pro tebe pracovat.“

Žena se zasmála.

„Před chvílí jsi mi řekl něco pravdivého; jsem vdova, která

ztratila manžela na jedné z lodí naší země. Moře jsem nikdy neviděla, ale vím, že je jako poušť: zabíjí toho, kdo se mu postaví.“

A pokračovala:

„Teď však mi říkáš lež. Tak jistě, jako že Baal sídlí na Páté hoře, nemám žádné jídlo kromě hrsti mouky v kbelíku a trochy oleje v nádobce.“

Eliášovi se zatočila hlava a šly na něho mrákoty. Sebral poslední zbytky sil a naposledy zaprosil:

„Nevím, jestli věříš na sny, ani jestli na ně věřím já. Hospodin mi však řekl, že tě tu potkám, až sem přijdu. On již se mnou nakládal tak, že jsem zapochyboval o Jeho moudrosti, ale nikdy o Jeho existenci. A tak mě Bůh Izraele požádal, abych pravil ženě, kterou potkám v Sareptě:

Mouka z kbelíka toho nebude strávena, aniž oleje v nádobce té ubude až do toho dne, když dá Hospodin déšť na zemi.“

Aniž vysvětlil, jak k takovému zázraku může dojít, Eliáš omdlel.

Žena se dívala na muže, který se jí zhroutil k nohám. Věděla, že Bůh Izraele je pouhá pověra; féniciťi bohové byli mocnější a její zemi změnili tak, že se stala jednou z nejváženějších na světě. Něco ji však potěšilo: obvykle sama prosila o almužnu druhé a dnes poprvé za dlouhou dobu někdo zase potřeboval ji. Díky tomu si připadala silnější; koneckonců někteří lidé jsou na tom ještě hůř.

„Pokud mě někdo o něco prosí, pak to znamená, že ještě na této zemi za něco stojím,“ uvažovala.

„Udělám, co žádá, jen abych zmírnila jeho utrpení. I já vím, co je to hlad a jak ničí duši.“

Šla domů a vrátila se s kouskem chleba a džbánkem vody. Poklekla, cizincovu hlavu si položila do klína a smáčela jeho rty. Zanedlouho Eliáš nabyl vědomí.

Podala mu chléb a Eliáš mlčky jedl a rozhlížel se přitom po údolí, soutěskách a horách, tiše se tyčících k obloze. Údolní cestě vévodily červené hradby města Sarepty.

„Vezmi mě do svého domu, neboť v mé zemi mě pronásledují,“ řekl Eliáš.

„Jaký zločin jsi spáchal?“ zeptala se.

„Jsem Hospodinův prorok. Jezabel dala pobít všechny, kdo odmítli uctívat fénické bohy.“

„Kolik je ti let?“

„Dvacet tři,“ odpověděl Eliáš.

Soucitně pohlížela na mladého muže před sebou. Dlouhé vlasy měl špinavé a nechával si růst ještě řídký vous, jako by chtěl vypadat starší, než skutečně byl. Jak by se takový chudák mohl postavit nejmocnější princezně světa?

„Jsi-li nepřítelem Jezabel, jsi také mým nepřítelem. Je to princezna ze Sidonu a po sňatku s vaším králem se stalo jejím posláním obracet váš lid na pravou víru, jak říkají ti, kdo ji znají.“

Ukázala na jeden z vrcholů lemujících údolí:

„Naši bohové sídlí na Páté hoře už po mnohá pokolení a vědí, jak udržet mír v naší zemi. Izrael však žije ve válce a utrpení.

Jak můžete pořád věřit v jediného Boha? Dejte Jezabel čas, aby uskutečnila svůj úkol, a uvidíte, že i ve vašich městech zavládne mír.“

„Já jsem již slyšel Hospodinův hlas,“ odpověděl Eliáš. „Vy však jste nikdy nevystoupili na Pátou horu, abyste zjistili, co tam je.“

„Kdokoli by na tu Horu vystoupil, toho nebesa sežehnou. Bohové nemají rádi vetřelce.“

Odmělčela se. Vzpomněla si, že v noci se jí zdálo o jakémsi oslňujícím světle. Z jeho středu vycházel hlas, který pravil: „Přijmi cizince, jenž tě vyhledá.“

„Vezmi mě do svého domu, neboť nemám, kde bych hlavu složil,“ naléhal Eliáš.

„Už jsem ti řekla, že jsem chudá. To, co mám, stačí stěží pro

mne a mého syna.“

„Hospodin žádal, abys mě u sebe nechala, On nikdy neopouští ty, které miluje. Učiň, oč tě prosím. Budu tvým zaměstnancem. Jsem tesař, umím pracovat s cedrovým dřívím a určitě budu mít co dělat. Hospodin tak použije mých rukou, aby splnil Svůj slib: Mouka z kbelíka toho nebude strávena, aniž oleje v nádobce té ubude až do toho dne, když dá Hospodin déšť na zemi.“

„Nemám však, čím ti zaplatit, i kdybych chtěla.“

„Není třeba. O to se postará Hospodin.“

Ženu zmátl sen z minulé noci, a přestože věděla, že cizinec je nepřítelem sidonské princezny, rozhodla se jej poslechnout. Eliášovy přítomnosti si hned povšimli sousedé. Lidé pomlouvali vdovu, že přijala do domu cizince a nedbala památky svého muže — hrdiny, jenž zemřel, když se snažil rozšířit obchodní cesty své země.

Jakmile se o těch řečech vdova dozvěděla, vysvětlovala všem, že je to izraelský prorok, který umíral hladu a žízni. A mezi lidmi se začalo říkat, že se ve městě ukrývá prorok, který uprchl z Izraele před Jezabel. Vybrali ze svého středu několik obyvatel, kteří zašli za knězem.

„Přiveďte toho cizince ke mně,“ poručil kněz.

Tak se stalo. Téhož odpoledne předvedli Eliáše před muže, který spolu s vládcem a vojevůdcem dohlížel v Akbaru na veškeré dění.

„Co tady chceš?“ zeptal se. „Nechápeš, že jsi nepřítelem naší země?“

„Dlouhá léta jsem obchodoval s Libanonem a vážím si jeho lidu a jeho mravů. Jsem zde proto, že v Izraeli mě pronásledují.“

„Znám důvod,“ řekl kněz. „Přinutila tě k útěku nějaká žena?“

„Ta žena je nejkrásnější bytost, jakou jsem v životě viděl, i když jsem před ní stál jen několik minut. Srdce však má z kamene a za jejích zelenýchma očima se skrývá nepřítel, který chce zničit mou zemi. Neutekl jsem: čekám jen na vhodnou chvíli k návratu.“

Kněz se zasmál.

„Jestliže čekáš na vhodnou chvíli k návratu, pak se připrav na to, že zůstaneš v Akbaru až do smrti. Nevedeme s vaší zemí válku; chceme jen, aby se pokojně šířila pravá víra po celém světě. Nechceme opakovat ukrutnosti, jichž jste se dopustili vy, když jste se usadili v Kanaánu.“

„Vraždít proroky je pokojné počínání?“

„Uřízneme-li nestvůře hlavu, přestane existovat. Několik má-

-40-

lo lidí může zemřít, ale navždy se vymýtí náboženské války. A podle toho, co mi vyprávěli obchodníci, začal všechno prorok jménem Eliáš, který pak uprchl.“

Kněz se na něho upřeně zadíval a pokračoval:

„Muž, který vypadal jako ty.“

„Jsem to já,“ odpověděl Eliáš.

„Výborně. Buď vítán v Akbaru; až budeme něco potřebovat od Jezabel, zaplatíme tvou hlavou — tou nejcennější mincí, jakou máme. Do té doby si najdi nějakou práci a nauč se žít sám, protože pro proroky tady místo nemáme.“

Eliáš se hotovil k odchodu, když kněz dodal:

„Zdá se, že sidonská dívka je mocnější než tvůj jediný Bůh. Dokázala vztyčit oltář Baalovi a dnes před ním poklekají dřívější knězi.“

„Vše se stane tak, jak je Hospodinem psáno,“ odpověděl prorok. Bývají chvíle, kdy naše životy postihují různá protivenství, jimž nemůžeme uniknout. Z nějakého důvodu však tu jsou.“

„Z jakého důvodu?“

„Na tuto otázku nelze odpovědět předem anebo dokud obtíže trvají. Teprve když je překonáme, pochopíme, proč tu byly.“

Jen co Eliáš odešel, kněz dal zavolat skupinu obyvatel, která u něho byla ráno:

„S tím si nedělejte starosti,“ řekl. „Tradice nám přikazuje poskytnout útočiště cizincům. A kromě toho zde je pod naším dohledem a budeme moci střežit jeho kroky. Nejlepší způsob, jak poznat a zničit nepřítele, je tvářit se jako jeho přítel. V pravou chvíli jej vydáme Jezabel a naše město bude odměněno. Do té doby zjistíme, jak zničit jeho myšlenky; zatím víme pouze, jak zničit jeho tělo.“

Ačkoli Eliáš uctíval jediného Boha a byl tedy snad princezniným nepřítelem, kněz vyžadoval, aby se dodržovalo právo na azyl. Všichni znali dávnou tradici: kdyby nějakému poutníkovi odmítlo město útočiště, děti jeho obyvatel by se dočkaly téhož příkoří. A poněvadž většina lidí z Akbaru měla své

- 41 -

I potomky rozptýlené po obrovském obchodním loďstvu, nikdo se neodvážil porušit zákon pohostinství.

Nadto jim nebylo zatěžko vyčkat dne, až hlava židovského proroka bude vyměněna za spoustu zlata.

Večer pak Eliáš jedl s vdovou a jejím synem. Jelikož teď byl izraelský prorok cenným zbožím, které se v budoucnu mohlo výhodně směniti, poslali jim někteří obchodníci tolik jídla, že to stačilo pro celou rodinu na týden.

„Zdá se, že izraelský Bůh plní své slovo,“ řekla vdova. „Od té doby, co mi umřel manžel, jsme se nikdy nenajedli tolik jako dnes.“

Eliáš se poněmhu začleňoval do života Sarepty. Spolu s jejími obyvateli jí začal říkat Akbar. Seznámil se s vládcem, s velitelem posádky, s knězem i se skláři, jejichž dílo obdivoval celý kraj. Když se ho ptali, co tam pohledává, říkal podle pravdy: Jezabel hubí všechny izraelské proroky.

„Ty jsi zrádce své země a nepřítel Fénicie,“ říkali mu. „My jsme však národ obchodníků a víme, že čím je někdo nebezpečnější, tím cennější je jeho hlava.“

A tak uplynulo několik měsíců.

-42 - -43-

I Obyvatelé odešli s nepořízenou, ale nedalo se nic dělat. Tradice jim přikazovala poslouchat vládnoucí rod.

U vstupu do údolí se utábořilo několik asyrských hlídek a zdálo se, že tam hodlají setrvat. Byla to skupinka vojáků, která nepředstavovala žádnou hrozbu — přesto však velitel požádal vládce, aby učinil nějaké opatření.

„Nic nám neudělali,“ řekl vládce. „Přišli zřejmě s obchodním posláním a hledají nejlepší trasu pro své zboží. Rozhodnou-li se použít našich cest, zaplatí poplatky — a budeme ještě bohatší. Proč je dráždit?“

Situace se zhoršila, když se vdovin syn bez zjevného důvodu roznemohl. Sousedé to přičítali cizincově přítomnosti v domě a žena požádala Eliáše, aby šel pryč. On však neodešel — Hospodin jej dosud nepovolal zpět. Začalo se říkat, že cizinec přivolał hněv bohů z Páté hory.

Dohlížet na vojsko a uklidnit obyvatelstvo ohledně cizích hlídek nebylo těžké. Vládce však začínal mít potíže s tím, jak po onemocnění vdovina syna upokojit lidi, aby se nebouřili proti Eliášovi.

S vládcem si přišel promluvit výbor z řad obyvatel.

„Můžeme muži z Izraele postavit domek za hradbami,“ řekl i . „Neporušíme tak zákon pohostinství, ale budeme se chránit proti hněvu bohů. Přítomnost toho muže se jim nezamlouvá.“

„Nechť ho být tam, kde je,“ odpověděl vládce. „Nechci mít politické problémy s Izraelem.“

„Jakže?“ podivili se obyvatelé. „Jezabel přece pronásleduje všechny proroky uctívající jediného Boha a chce je pobít.“

„Naše princezna je statečná žena a je věrná bohům z Páté

hory. Ať však má nyní sebevětší moc, přece jen nepochází z Izraele. Zítřka může upadnout v nemilost a budeme muset čelit hněvu našich sousedů; ukážeme-li, že se chováme slušně k jednomu z jejich proroků, budou k nám shovívaví.“

44 45

V dále u vstupu do údolí začínaly přibývat stany asyrských bojovníků.

Veliteli to dělalo starosti, ale ani u kněze, ani u vládce se nesetkal s pochopením. Usiloval o soustavný výcvik svých vojáků, i když věděl, že oni — ani jejich dědové — nikdy žádné bojové zkušenosti nezískali. Války patřily k minulosti Akbaru a veškeré válečné umění, jež on sám ovládal, už bylo překonáno novými způsoby a zbraněmi, používanými v cizích zemích. „Akbar vždycky uspěl v jednání o mír,“ řekl vládce. Ani tentokrát nás nikdo nepřepadne. Nechtě cizí země bojovat mezi sebou: my máme zbraň mnohem mocnější — peníze. Až se oni nakonec vzájemně zničí, my vstoupíme do jejich měst — a prodáme jim naše zboží.“

Vládce nakonec vymluvil obyvatelům jejich obavy z Asyřanů. Sílily se však zvěsti, že muž z Izraele přivolal na Akbar kletbu bohů. Eliáš představoval stále větší zdroj obtíží.

Jednou odpoledne se chlapci velice přitížilo a už se ani neudržel na nohou, ani nepoznával lidi, kteří se na něho přišli podívat.

Před západem slunce poklekl Eliáš s ženou u lůžka dítěte.

„Hospodine Bože Všemohoucí, jenž jsi odvrátil vojákovy šípy a přivedl mě sem, dej, ať je toto dítě zachráněno. Ničeho se nedopustilo, nenese vinu za mé hříchy a za hříchy svých rodičů — zachraň je, Hospodine.“

Chlapec se téměř nehýbal; rty měl bílé a z očí mu rychle vyprchával lesk.

„Modlí se k svému jedinému Bohu,“ prosila žena. „Protože jenom matka pozná, kdy duše jejího dítěte odchází.“

Eliáš by ji byl nejraději vzal za ruku a říkal jí, že není sama a že Všemohoucí Bůh ho jistě vyslechne. On je teď prorok, přijal svůj úděl na březích Karita a andělé stojí po jeho boku.

46-

„Už ani nemohu plakat,“ pokračovala žena. „Jestli On nemá slitování, jestliže potřebuje nějaký život, požádej Ho tedy, ať si vezme mne a mého synka ať nechá chodit údolím a ulicemi Akbaru.“

Eliáš se všemožně snažil soustředit se na svou modlitbu; matčino utrpení však bylo tak velké, že se zdálo, jako by zaplnilo celý pokoj a prostupovalo stěny, dveře, vše kolem nich. Dotkl se chlapcova těla; proti předchozím dnům teplota klesla, a to nebylo dobré znamení.

I toho rána — stejně jako každý den v uplynulých dvou týdnech — přišel kněz dát chlapci na obličej a na hrud' obklady z bylin. V minulých dnech také akbarské ženy přicházely s recepty na léky, které se dědily z pokolení na pokolení a při různých příležitostech prokázaly svou účinnost. Každý večer chodily k úpatí Páté hory a přinášely oběti, aby chlapcova duše neopouštěla tělo.

Jeden egyptský obchodník, který městem procházel, byl natolik dojat touto událostí, že daroval vdově drahocenný červený prášek, aby jej přimíchali chlapci do jídla. Říkalo se, že tajemství výroby tohoto prášku prozradili egyptským lékařům sami bohové.

Celou tu dobu se Eliáš bez ustání modlil.

Avšak nic — naprosto nic — nepomáhalo.

„Vím, proč ti dovolili tady zůstat,“ pokračovala žena hlasem stále tišším, protože už řadu dní nezamhouřila oka. „Vím, že na tvou hlavu je vypsána odměna a že jednoho dne budeš za zlato vydán Izraeli. Zachrániš-li mého syna, přísahám při Baalovi a při bozích z Páté hory, že tě nikdo nezajme. Znám únikové

cesty, o kterých už toto pokolení neví, a ukážu ti, jak se tajně dostat z Akbaru.“

Eliáš na to nic neřekl.

„Modli se k svému jedinému Bohu,“ prosila znovu žena. „Zachráni-li mého syna, přísahám, že se zřeknu Baala a uvěřím v Něho. Vysvětlí svému Hospodinovi, že jsem ti poskytla přístřeší, když jsi to potřeboval, přesně tak, jak On žádal.“

- 47 -

Eliáš se opět začal modlit a úpěnlivě prosil Boha. Vtom se chlapec pohnul.

„Chci odsud odejít,“ řekl slabým hlasem.

Matčiny oči se zaleskly štěstím a zaslzely.

„Pojď, dítě moje. Půjdem, kam budeš chtít, uděláš, co sám chceš.“

Eliáš se pokusil vzít chlapce do náruče, ale ten jeho ruku odstrčil.

„Chci odejít,“ řekl.

Pomalů vstal a šel směrem ke dveřím. Po několika krocích klesl na zem, jako by do něho udeřil blesk.

Eliáš a vdova přistoupili blíž; chlapec byl mrtev.

Chvíli ani jeden z nich nebyl mocen slova. Pak se náhle žena rozkřičela.

„Buďte prokleti bohové, buďte prokleti všichni, kdo jste odvedli duši mého syna! Necht' je proklet muž, který přinesl mému domu neštěstí! Mé jediné dítě!“ volala. „Jen proto, že jsem byla poslušná vůle nebes, že jsem podala pomocnou ruku cizinci, můj Syn nakonec zemřel!“

Sousedé slyšeli vdovin nářek a viděli, jak její syn leží v domě na zemi. Žena nepřestávala křičet a pěstmi bila izraelského proroka, který stál vedle ní — a vůbec se nebránil, jako by nebyl schopen jediného hnutí. Zatímco ženy se snažily vdovu uklidnit, muži se ihned chopili Eliáše a přivedli ho k vládci.

„Tento muž splatil šlechetnost nenávistí. Očaroval vdovin dům a její syn nakonec umřel. Poskytujeme útočiště někomu, koho bohové prokleli.“

Eliáš si s pláčem kladl otázku: „Ó Hospodine, i tuto vdovu, jež byla ke mně šlechetná, ses rozhodl zarmoutit? Jestliže jsi zabil jejího syna, je to proto, že neplním svěřené poslání, a zasluhuji tudíž smrt.“

Týž den odpoledne se sešla městská rada Akbaru za vedení kněze a vládce. Sem byl přiveden Eliáš, aby se podrobil soudnímu řízení.

„Rozhodl ses splatit lásku nenávistí. Odsuzuji tě proto k smrti,“ prohlásil vládce.

-48-

„I kdyby měla tvoje hlava cenu pytle zlata, bohy z Páté hory si rozhněvat nemůžeme,“ řekl kněz. „Protože pak by nikdo z tohoto světa nedokázal vrátit našemu městu mír.“

Eliáš sklopil hlavu. Zasluhoval veškeré utrpení, které mohl snést, neboť Hospodin jej opustil.

„Vystoupíš na Pátou horu,“ řekl kněz. „Tam budeš prosit o odpuštění bohy, jež jsi urazil. Oni učiní, že z nebe sestoupí oheň a zabije tě. Pokud tak neučiní, znamená to, že si přejí, abychom spravedlnost vykonali sami; budeme na tebe čekat, až sejdeš dolů, a popraven budeš zítra, jak káže rituál.“

Eliáš dobře znal posvátné popravy: z hrudi nejprve vyrvou srdce a pak setnou hlavu. Bylo známo, že bez srdce nemůže člověk vejít do Ráje.

„Proč jsi mě k tomu předurčil, Hospodine?“ volal silným hlasem, přestože věděl, že muži kolem něho nepochopí, o jaké předurčení jde. „Nevidíš, že nejsem schopen splnit, cos žádal?“ Nedostalo se mu odpovědi.

-49-

Muži a ženy z Akbaru šli v průvodu za strážemi, jež vedly Eliáše

na úpatí Páté hory. Hlasitě mu spílali a házeli po něm kamením. Vojáci jen s vypětím všech sil dokázali zvládnout zuřivý dav. Po půlhodině chůze došli k posvátné hoře. Zástup zůstal stát před kamennými oltáři, kam lidé obvykle přicházeli se svými obětinami. Říkalo se, že v těch místech žijí obři a všichni slyšeli o lidech, kteří porušili zákaz, a proto je sežehl oheň z nebe. Poutníci přicházející v noci údolím se dušovali, že k jejich sluchu dolehl smích bohů a bohyň, kteří se tam nahoře bavili.

A i kdyby se všemu nedalo věřit, nikdo se bohům čelit neodvážil.

„Tak běž,“ řekl jeden voják a popohnal Eliáše špičkou svého kopí. „Člověk, který zabil dítě, si zaslouží ten nejhorší trest.“

Eliáš vkročil na zapovězenou půdu a začal stoupat do kopce.

Po určité době, když už nemohl slyšet křik Akbařanů, si sedl na kámen a propukl v pláč: opustil rodnou zemi a šel za snem, ale nedokázal nic jiného než přinést neštěstí jiným.

Hospodin ztratil v Izraeli své hlasy a uctívání fénických bohů se teď jistě rozšířilo. Té první noci u potoka Karit si Eliáš myslel, že Bůh mu určil mučednický úděl stejně jako mnoha jiným.

Místo toho mu Hospodin poslal havrana — zlověstného ptáka

—, aby jej živil, dokud Karit nevyschne. Proč právě havrana, a ne holubici nebo anděla? Bylo snad všechno jen blouzněním

někoho, kdo chtěl zakrýt strach, anebo příliš dlouho

vystavoval hlavu slunci? Eliáš už si nebyl ničím jist: Zlo si možná

našlo svůj nástroj — a tím nástrojem je on sám. Proč ho

Bůh poslal do Akbaru, místo aby mu přikázal vrátit se a skoncovat s princeznou, která tak škodí jeho lidu?

Připadal si jako zbabělec, ale příkaz splnil. Ze všech sil se

snažil přizpůsobit onomu cizímu lidu, sice vlídnému, ale s na-

- 50 -

prsto rozdílnou kulturou. A když uvěřil, že naplňuje svůj osud, vdovin syn zemřel.

„Proč zrovna já?“

Vstal a ještě chvíli kráčel dál, až jej obestřela mlha, která zakrývala vrchol hory. Mohl využít toho, že jej pronásledovatelé nevidí, a uprchnout, ale k čemu by to bylo dobré? Až do konce života by musel snášet stín oněch mrtvých. Raději si nechá vyrvat srdce a setnout hlavu.

Znovu se posadil, tentokrát zahalen mlhou. Rozhodl se tam ještě krátce počkat, aby si lidé dole mysleli, že vystoupil až na vrchol Hory; pak se vrátí do Akbaru a vydá se svým věznilům.

„Oheň z nebe“. Mnoho lidí již usmrtil, i když Eliáš pochyboval, že by jej byl seslal Hospodin. Za bezměsíčných nocí jeho zář křižovala oblohu a stejně náhle se objevovala jako mizela.

Možná spaluje. Možná zabíjí okamžitě, bez utrpení.

Setmělo se a mlha se rozptýlila. Dole viděl údolí, světla Akbaru

a ohně v asyrském ležení. Slyšel štěkání psů a bojový zpěv

vojáků.

„Jsem připraven,“ řekl si. „Přijal jsem úděl proroka a učinil jsem, co jsem mohl nejlepšího. Neuspěl jsem však a Bůh teď potřebuje někoho jiného.“ V tom okamžiku k němu sestoupilo světlo.

„Oheň z nebe!“

Světlo však před ním znehybnělo a jakýsi hlas pravil:

„Jsem anděl Páně.“

Eliáš poklekl a sklonil se tváří k zemi.

„Už jsem několikrát viděl a uposlechl anděla Páně,“ odpověděl Eliáš, aniž zvedl hlavu. „A proto jen šířím neštěstí, kamkoli přijdu.“

Anděl však pokračoval:

„Až se vrátíš do města, požádej třikrát, aby chlapec znovu ožil. Potřetí tě Pán vyslyší.“

„Proč to mám učinit?“

„Pro velikost Boží.“

„I kdyby k tomu došlo, já už jsem o sobě zapochyboval. A nejsem více hoden svého úkolu,“ odpověděl Eliáš.

„Každý člověk má právo pochybovat o svém úkolu a čas od času od něj upustit; avšak jediné, co nesmí učinit, je na něj zapomenout. Jen člověk nehodný o sobě nepochybuje — neboť slepě věří ve své schopnosti a hřeší pýchou. Blahoslaven budiž ten, kdo prožívá chvíle váhavosti.“

„Viděl jsi, že před chvílí jsem si ani nebyl jist, zda jsi poslem Božím.“

„Jdi a učíš, co pravím.“

Trvalo dlouho, než Eliáš sestoupil z hory. Stráže na něho čekaly u obětních oltářů, ale dav už se vrátil do Akbaru.

„Jsem hotov k smrti,“ řekl. „Poprosil jsem za odpuštění bohy z Páté hory a oni nyní vyžadují, abych dřív, než moje duše opustí tělo, zašel k vdově, jež mi poskytla útočiště, a prosil ji o slitování.“

Vojáci ho znovu předvedli před kněze. Tomu pak oznámili, jaké je Izraelcovo přání.

„Učiním, jak žádáš,“ řekl kněz zajatci. „Když už jsi požádal o odpuštění bohy, musíš odprosit i vdovu. Půjdu s tebou čtyři ozbrojenci, abys nemohl uprchnout. Za svítání tě popravíme uprostřed náměstí.“

Kněz by se byl rád Eliáše zeptal, co spatřil na vrcholu Páté hory. Odpověď v přítomnosti vojáků by ho však mohla uvést do rozpaků. Proto raději mlčel, ale uspokojilo ho, že chce Eliáš veřejně prosit za odpuštění; nikdo tak už nebude pochybovat o moci bohů z Páté hory.

Eliáš odešel s vojáky do ubohé uličky, kde po několik měsíců bydlel. Okna a dveře ve vdovině domě byly otevřeny dokořán, aby — jak se soudilo — duše dítěte mohla odejít k bohům. Tělo leželo uprostřed nevelké síně a bděli u něho všichni sousedé.

Tyto muže a ženy Izraelcova přítomnost zděsila.

„Vývedte ho ven!“ křičeli na stráže. „Copak nestačí zlo, které už způsobil? Je tak zvrhlý, že bohové z Páté hory si jeho krví nechtěli pošpinit ruce!“

-52-

„Nechali na nás, abychom ho zabili!“ vykřikl jiný. „A my to vykonáme hned, ani nebudeme čekat na rituální popravu!“

Nedbaje ran a políčků, vytrhl se Eliáš z paží, jež ho svíraly, a rozběhl se k vdově, která plakala v koutě.

„Mohu tvého syna přivést zpět z říše mrtvých. Dovol, abych jej vzal do náruče,“ řekl. „Jenom na chvíli.“

Vdova však ani nezvedla hlavu.

„Prosím,“ naléhal Eliáš, „I kdyby to měla být poslední věc, kterou pro mě v tomto životě učiníš, dej mi příležitost, abych se pokusil splatit tvou šlechtnost.“

Několik mužů se ho chopilo a chtěli ho vyvést ven. Eliáš se však bránil, bojoval ze všech sil a snažně prosil, ať mu dovolí dotknout se mrtvého dítěte.

Přestože byl mladý a odhodlaný, nakonec jej vystrčili ze dveří.

„Anděli Páně, kde jsi?“ zvolal k nebesům.

V tom okamžiku všichni strnuli. Vdova se zvedla a kráčela k němu. Vzala ho za ruce a vedla ho k mrtvému tělu svého syna, z něhož sundala prostěradlo, jež je přikrývalo.

„Hle, krev mé krve,“ pravila. „Nechť padne na hlavy tvých blízkých, jestliže nesplníš, co pravíš.“

Eliáš přistoupil blíž a chystal se těla dotknout.

„Počkej,“ řekla vdova. „Napřed požádej Boha, aby se má kletba splnila.“

Eliášovi se rozbušilo srdce. Věřil však slovům anděla.

„Nechť krev tohoto dítěte padne na hlavy mých rodičů a bratří a na syny a dcery mých bratří, neudělám-li, co jsem řekl.“

A tu on přes všechny své pochybnosti, své viny a obavy

vzav ho z lůna jejího, vnesl jej na síň, kdež sám přebýval, a položil ho na lůžko své.

Tedy volal k Hospodinu a řekl: Hospodine Bože můj, také-liž s tou vdovou, u kteréž pohostinu jsem, tak zle nakládáš, že jsi umořil syna jejího?

A roztah se nad dítětem po třikrát, zvolal k Hospodinu a řekl: Hospodine Bože můj, prosím, nechť se navrátí duše dítěte tohoto do vnitřností jeho.

Chvíli se nic nedělo. Eliáš se v duchu znovu vrátil do Galádu před vojáka s šípem namířeným na jeho srdce a věděl, že osud - 53 -

člověka často nemá nic společného s tím, več věří a čeho se bojí. Cítil stejný klid a důvěru jako tenkrát odpoledne a věděl, že bez ohledu na výsledek musí být nějaký důvod, aby k tomu všemu došlo. Anděl na vrcholu Páté hory nazval ten důvod „velikostí Boží“; Eliáš doufal, že jednou pochopí, proč Stvořitel potřebuje svá stvoření k tomu, aby tuto svou slávu ukázal. V tom chlapec otevřel oči.

„Kde je maminka?“ zeptal se.

„Čeká na tebe dole,“ odpověděl Eliáš s úsměvem.

„Měl jsem divný sen. Cestoval jsem jakousi černou dírou rychleji než ten nejlepší závodní kůň z Akbaru. Uviděl jsem nějakého muže — vím, že to byl tatínek, přestože jsem ho nikdy nepoznal. A pak jsem se dostal ke krásnému místu, kde bych byl moc rád zůstal, ale nějaký jiný muž — kterého neznám, ale zdál se mi být velice dobrý a statečný — mě poprosil, abych se odtamtud vrátil zpátky. Chtěl jsem jít dál, ale tys mě probudil.“

Chlapec se tvářil smutně; to místo, kam už málem vstoupil, muselo být krásné.

„Nenechávej mě samotného, protože tys mě přivolal zpět z místa, kde jsem byl v bezpečí.“

„Půjďme dolů,“ řekl Eliáš. „Maminka tě chce vidět.“

Chlapec se pokusil vstát, ale byl příliš slabý na to, aby udělal jediný krok. Eliáš ho vzal do náruče a snesl ho dolů.

Lidi v přízemní světnici jako by zachvátil strašlivý děs.

„Proč je tady tolik lidí?“ zeptal se hoch.

Dřív než mohl Eliáš něco říci, vdova popadla dítě do náručí a s pláčem je začala líbat.

„Co se ti stalo, maminko? Proč jsi tak smutná?“

„Já nejsem smutná, dítě,“ řekla a otírala si slzy. „Jakživa jsem nebyla tak veselá.“

Po těch slovech padla vdova na kolena a začala volat: „Z toho poznávám, že jsi muž Boží! Tvými ústy mluví pravda Páně!“

Eliáš ji objal a prosil ji, ať vstane.

„Propusťte tohoto muže!“ řekla vojákům. „On potřel zlo, jež postihlo můj dům!“

-54-

Shromáždění lidé nemohli uvěřit svým očím. Jedna dvacetiletá dívka, která pracovala jako malířka, poklekla vedle vdovy. Všichni ji pak postupně napodobili — ba i vojáci, kteří měli Eliáše odvést do vězení.

„Povstaňte,“ žádal je. „A klaňte se Hospodinovi. Já jsem jen jedním z jeho služebníků, možná tím nejméně připraveným.“

Všichni však dále klečeli se sklopenou hlavou.

„Rozmlouval jsi s bohy z Páté hory,“ pronesl jeden z nich.

„A nyní můžeš konat zázraky.“

„Nejsou tam žádní bohové. Uviděl jsem anděla Páně, který mi přikázal, abych to učinil.“

„Byl jsi tam s Baalem a jeho bratry,“ řekl někdo jiný.

Eliáš se prodral mezi klečícími a vyšel ven. Srdce mu stále tlouklo, jako by nebyl správně splnil úkol, který mu anděl uložil.

„Co je platné vzkřísit někoho z mrtvých, když nikdo nechce uvěřit, odkud taková moc pochází?“ Anděl ho žádal, aby

po třikrát zvolal jméno Páně, ale neřekl mu, jak lidem, kteří se shromáždili dole v domě, zázrak vysvětlit. „Což jsem snad jako dřívější proroci chtěl pouze ukázat svou pýchu?“ tádal se sám sebe.

Tu uslyšel hlas svého anděla strážce, s nímž mluvil už od dětství.

„Byl jsi dnes s andělem Páně.“

„Ano,“ odpověděl Eliáš. „Andělé Páně však s lidmi nerozmlouvají; tlumočí jim pouze příkazy od Boha.“

„Užívej své moci,“ řekl anděl strážce.

Eliáš mu neporozuměl. „Nemám j i n é moci než od Hospodina,“ řekl.

„To nemá nikdo. Ale všichni mají moc od Pána a nikdo jí neužívá.“

A anděl dodal:

„Od nynějška až do chvíle, kdy se vrátíš do země, kterou jsi opustil, ti nebude dovolen žádný zázrak.“

„A kdy se tak stane?“

„Pán tě potřebuje k obnově Izraele,“ řekl anděl. „Znovu vstoupíš na jeho půdu, až se naučíš obnovovat.“

A víc už neřekl.

- 55 -

DRUHA

ČÁST

Kněz se pomodlil k vycházejícímu slunci — a požádal boha Bouře a bohyni zvěře, aby se slitovali nad bloudy. Někdo mu ráno pověděl, že Eliáš vyvedl vdovina syna z říše mrtvých. Město se děsilo a žaslo zároveň. Všichni věřili, že Izraelcova moc pochází od bohů na Páté hoře, a proto bylo mnohem obtížnější s ním skoncovat. „Však ta chvíle jednou přijde,“ řekl si.

Bohové jistě poskytnou příležitost, jak se ho zbavit. Boží hněv však měl jiný důvod a znamením toho byla přítomnost Asyřanů u vchodu do údolí. Proč se nyní chýlí ke konci dlouhá staletí míru? Znal odpověď: vynález z Byblu. Jeho země vyvinula písmo, které mohli zvládnout všichni — i ti, kdo neměli žádnou průpravu. Kdokoli se mu mohl v krátké době naučit, a to by znamenalo konec civilizace.

Kněz věděl, že ze všech ničivých zbraní, jež člověk dokázal vynalézt, tou nejstrašnější — a nejmocnější — je slovo. Dýky a kopí zanechávají krvavé stopy; šípy je vidět už z dálky. Jedy jsou nakonec odhaleny a dá se jim zabránit.

Slovo však dokáže ničit beze stop. Kdyby posvátné rituály vešly v širší známost, hodně lidí by se jich asi pokoušelo využít k přeměně světa a mezi bohy by to vneslo zmatek. Dosud pouze kněžská kasta udržovala paměť o předcích — jež se přenášela ústně pod přísahou, že tyto vědomosti zůstanou tajné.

Anebo pak bylo třeba dlouhých let učení, aby člověk dokázal rozluštit znaky, jež se z Egypta rozšířily po světě; tak jenom ti nejzasvěcenější — písaři a knězi — si mohli vzájemně vyměňovat poznatky.

Jiné kultury měly své elementární způsoby, jak zaznamenávat historii, ale ty byly tak složité, že nikdo zvenčí se je nepokoušel naučit. Vynález z Byblu však byl přímo výbušný: mohl se používat v kterékoli zemi nezávisle na jazyce, jímž se tam mluvilo. Dokonce i Řekové, kteří obvykle odmítali vše, co nevzešlo z jejich měst, již začali písmo z Byblu běžně používat při obchodních transakcích. A protože se uměli zmocnit všeho, co jim připadalo nové, pokřtili už vynález z Byblu řeckým jménem: alfabeta.

Hrozilo nebezpečí, že se tajemství, uchovávaná po celá staletí, vynoří na světlo. Ve srovnání s tím Eliášovo rouhání — že totiž přivedl někoho zpět z druhého břehu řeky smrti, jak říkali Egypťané —, nic neznamenal.

„Stihl nás trest, protože už nemůžeme se vší péčí střežit to, co je posvátné,“ pomyslel si. „Asyřany máme přede dveřmi, stačí, aby přešli údolí, a zničí civilizaci našich předků.“ A skončují s písmem. Kněz věděl, že přítomnost nepřítele není náhodná.

Byla to cena, kterou museli zaplatit. Bohové si vše dobře připravili, aby nikdo nepoznal, že to nastrojili oni sami; k moci uvedli vládce, jenž se víc než o vojsko stará o obchod, vystupňovali chtivost Asyřanů, u č i n i l i, že stále méně prší, a přivedli nevěřícího, který rozdělil město. Vbrzku měla být svedena rozhodující bitva.

I potom však bude Akbar existovat dál, ale hrozba znaků z Byblu bude navždy smazána z povrchu zemského. Kněz pečlivě očistil kámen, který ukazoval, kde před mnoha pokoleními našel cizí poutník místo určené nebesy a založil město. „Jak je krásný,“ pomyslel si. „Kameny jsou obrazem bohů — tvrdé, odolné, přetrvávají za všech okolností, aniž by musely vysvětlovat, proč tam jsou.“ Podle ústního podání byl střed světa označen kamenem a on si v dětství říkal, že jej jednou vyhledá. Dodnes se touto představou zabýval, ale po příchodu Asyřanů dozadu do údolí pochopil, že svůj sen nikdy neuskuteční. „Nevadí. Moje pokolení má být obětováno, neboť urazilo bohy. V dějinách světa jsou některé nevyhnutelné události a my se s nimi musíme smířit.“

Slíbil sám sobě, že poslechne bohy: nebude se snažit odvrátit válku.

„Dospěli jsme možná na sám konec časů. Nelze zažehnat krize, které neustále sílí.“

Kněz uchopil svou hůl a vyšel z malé svatyně ven; smluvil si schůzku s posádkovým velitelem Akbaru.

- 60 -

se k jižním hradbám, když jej oslovil Eliáš.

„Hospodin přivedl dítě zpět z říše mrtvých,“ řekl Izraelec.

„Město věří v mou moc.“

„Chlapec nejspíš nebyl mrtev,“ odpověděl kněz. „Stalo se to už vickrát; srdce se zastaví, a pak znovu začne bít. Dnes o tom mluví celé město; zítra si lidé uvědomí, že bohové jsou nablízku a mohou slyšet jejich řeči. Pak znova jejich ústa oněmí. Musím jít, poněvadž Asyřané se chystají k bitvě.“

„Mám naléhavé sdělení: po včerejším zázraku jsem šel spát za hradby, abych měl trochu klidu. A tu se mi opět zjevil anděl, jehož jsem spatřil na vrcholu Páté hory. A řekl mi: Akbar bude zničen válkou.“

„Města nemohou být zničena,“ řekl kněz. „Budou obnovena sedmasedmdesátkrát, neboť bohové vědí, kam je umístili, a tam právě je chtějí mít.“

V tu chvíli přišel vládce se skupinou rádců a zeptal se:

„Co jsi to říkal?“

„Abyste usilovali o mír,“ opakoval Eliáš.

„Máš-li strach, vrať se tam, odkud jsi přišel,“ odsekl kněz.

„Jezabel a váš král čekají na uprchlé proroky, aby je zabili,“ řekl vládce. „Rád bych však od tebe slyšel, jak jsi dokázal vystoupit na Pátou horu, aniž tě sežehl oheň z nebe?“

Kněz musel za každou cenu rozhovor přerušit. Vládce hodlal vyjednávat s Asyřany a možná by k svým záměrům chtěl využít Eliáše.

„Neposlouchej ho,“ řekl. „Když ho včera přede mě předvedli, aby byl souzen, plakal strachem.“

„Ten pláč platil zlu, které jsem možná sám způsobil. Strach mám jen ze dvou věcí: z Hospodina a ze sebe sama. Z Izraele jsem neutekl a jakmile mi to Hospodin dovolí, hned se tam vrátím. Skončuji s vaší krásnou princeznou a víra Izraele přechká i tuto hrozbu.“

„To musí mít člověk velice tvrdé srdce, aby odolal Jezabeliným

půvabům,“ posmíval se mu kněz. „Ale i kdyby k tomu došlo, poslali bychom tam ženu ještě krásnější, jak už jsme učinili i před Jezabel.“

Kněz měl pravdu. Před dvěma sty lety svedla jedna sidon-61

ská princezna nejmoudřejšího ze všech vládců Izraele — krále Šalomouna. Chtěla, aby postavil oltář k uctění bohyně Astarté, a Šalomoun uposlechl. Kvůli tomuto rouhání pozvedl Hospodin sousední vojska a Šalomoun byl proklet.

„Tak bude potrestán i Achab, Jezabelin manžel,“ pomyslel si Eliáš. V pravou chvíli mu Hospodin umožní, aby splnil svůj úkol. Co však je platné chtít přesvědčovat tyhle lidi? Jsou stejní jako ti, které viděl včera v noci ve vdovině domě, jak klečí na zemi a chválí bohy z Páté hory. Tradice jim nikdy nedovolí, aby mysleli jinak.

„Škoda, že musíme dodržovat zákon pohostinství,“ řekl vládce, který už zřejmě zapomněl na Eliášovu poznámku o míru.

„Kdyby tomu tak nebylo, pomohli bychom Jezabel skoncovat s proroky.“

„To není ten pravý důvod, proč mě necháváte naživu. Víte, že jsem cenné zboží, a chcete dopřát Jezabel to potěšení, aby mě zabila vlastníma rukama. Ovšem od včerejška mi lidé přičítají zázračné schopnosti. Myslí si, že jsem se na vrcholu Páté hory setkal s bohy; zato vám by vůbec nevadilo bohy urazit, ale nechcete dráždit obyvatele města.“

Vládce a kněz nechali Eliáše jeho samomluvě a odcházeli směrem k hradbám. Právě v té chvíli se kněz rozhodl, že při nejbližší příležitosti izraelského proroka zabije; to, co dřív bylo pouhým zbožím, se nyní stalo hrozbou.

Eliáš viděl, jak odcházejí, a propadl zoufalství; co má učinit, aby sloužil Hospodinovi? Tu začal křičet uprostřed náměstí:

„Akbarský lide! Včera v noci jsem vystoupil na Pátou horu a mluvil jsem s bohy, kteří tam sídlí. Jakmile jsem se vrátil, dokázal jsem vyvést dítě z říše mrtvých!“

Hned se kolem něho shlukli lidé; zpráva o té události už se rozšířila po celém městě. Vládce s knězem se zastavili v půli cesty a vrátili se zpátky, aby zjistili, co se děje; izraelský prorok právě říkal, že viděl, jak bohové z Páté hory uctívají jiného, vyššího Boha.

„Dám ho zabít,“ řekl kněz.

„A obyvatelé proti nám povstanou,“ odpověděl vládce, je-62-

hož zajímalo, o čem cizinec mluví. „Raději počkáme, až udělá nějakou chybu.“

„Dříve než jsem z hory sestoupil, bohové mě pověřili, abych pomohl vládci odvrátit asyrskou hrozbu,“ pokračoval Eliáš.

„Vím, že je to ctihodný muž a chce mě vyslechnout; jsou tu však jiní, kteří mají zájem na válce a nechtějí ho ke mně pustit.“

„Ten Izraelec je svatý muž,“ řekl jeden stařec vládci. „Nikdo nemůže vystoupit na Pátou horu, aniž by ho sežehl oheň z nebe, ale tento muž to dokázal — a teď křísí mrtvé.“

„Tyros, Sidon a všechna fénická města udržují tradici míru,“ prohlásil jiný stařec. „Už jsme zažili horší hrozby a vždycky jsme je zvládli.“

Několik nemocných a chromých se začalo prodírat davem, dotýkali se Eliášova šatu a prosili ho, aby vyléčil jejich neduhy“.

Dřív než začne radit vládci, uzdrav nemocné,“ řekl kněz.

„Pak uvěříme, že bohové z Páté hory jsou při tobě.“

Eliáš si vzpomněl, co mu předešlé noci řekl anděl: bude mu dovolena jenom síla obyčejných lidí.

„Nemocní prosí o pomoc,“ naléhal kněz. „A my čekáme.“

„Napřed se snažme odvrátit válku. Pokud se nám to nepodaří, bude ještě víc nemocných a trpících.“

Vládce je přerušil:

„Eliáš půjde s námi. Dostalo se mu božského vnuknutí.“
Vládce nevěřil v existenci bohů na Páté hoře, ale potřeboval spojence, který by mu pomohl přesvědčit lid, že mír s Asyřany představuje jediné východisko.

Když se ubírali na schůzku s velitelem, kněz prohodil k Eliášovi:
„Ty nevěříš ničemu z toho, co jsi řekl.“

„Věřím, že mír je jediné východisko. Ale nevěřím, že na vrcholu té hory sídlí bohové. Byl jsem tam.“

„A cos viděl?“

„Anděla Páně. Už jsem jej viděl dřív, na jiných místech, kam jsem přišel,“ odpověděl Eliáš. „A je jen jediný Bůh.“

Kněz se zasmál.

- 63 -

„Podle tebe tedy týž bůh, který udělal bouři, udělal také obili, přestože jsou to úplně j i ně věci.“

„Vidíš Pátou horu?“ zeptal se Eliáš. „Z každé strany bude vypadat jinak, a přece to bude táž hora. Tak je to se vším, co bylo stvořeno: mnohé tváře téhož Boha.“

-64-

Vystoupili nahoru na hradby, odkud bylo v dálce vidět nepřátelské ležení. V pouštním údolí se zřetelně rýsovaly bílé stany.

Když před nějakou dobou strážé přistihly v jednom ze vzdálených koutů údolí několik Asyřanů, tvrdili tito zvědové, že jsou tam s průzkumným posláním; velitel tehdy navrhl, aby je zajal i a prodal do otroctví. Vládce rozhodl jinak: nic j im neudělají.

Spoléhal na to, že když s nimi naváže dobré styky, získá nové odbytiště pro sklo vyráběné v Akbaru; a kromě toho, i kdyby tam Asyřané přišli s válečnými plány, věděli přece, že malá města zůstávají vždy na straně vítězů. V tom případě asyrští vojevůdci usilují pouze o volný průchod do Tyru a Sidonu.

Asyrská hlídka se pak utábořila u vstupu do údolí a ponenáhlu přicházely posily. Kněz prohlašoval, že zdá důvod: město má studnu, jedinou studnu dosažitelnou po několika dnech putování pouští. Chtějí-li Asyřané dobýt Tyros nebo Sidon, potřebují vodu pro svá vojska.

Koncem prvního měsíce by je bývali stačili zahnat. Koncem druhého měsíce ještě nad nimi mohli snadno zvítězit a přistoupit na jejich čestný ústup.

Cekali stále na bitvu, ale Asyřané neútočili. Koncem pátého měsíce ještě pořád mohli Asyřany porazit. „Brzy zaútočí, protože určitě už trpí žízní,“ říkal si vládce. Chtěl, aby velitel vypracoval plán obrany a soustavně cvičil své muže pro případ náhlého útoku. Sám se však soustřeďoval pouze na přípravu míru.

Uplynulo už půl roku a asyrské vojsko se ani nepohnulo. Napětí v Akbaru, které v prvních týdnech obležení vzrostlo, teď úplně polevilo; lidé ž i l i dál, jak byli zvyklí, rolníci se znovu vydávali do polí, řemeslníci vyráběli víno, sklo a mýdlo, obchodníci dále nakupovali a prodávali zboží. Všichni věřili, že

Akbar nezaútočil na nepřítele jen proto, že svízelnou situaci hodlá brzy vyřešit jednáním. Všichni věděli, že jejich vládce byl vyvolen bohy a vždycky ví, jak nejlépe se rozhodnout.

Když přišel do města Eliáš, vládce nechal mezi lidmi rozšířit zvěst o prokletí, které cizince provází; pokud by se hrozba války nedala dále snášet, mohl by vinu za to neštěstí svalit na cizincovu přítomnost. Obyvatelé Akbaru by u v ě ř i l i, že po Izraelcově usmrcení bude Vesmír zase v pořádku. Vládce by j im pak vysvětlil, že už je příliš pozdě chtít, aby Asyřané odešli; dal by Eliáše zabít a lidem by vyložil, že nejlepším řešením je mír. Domníval se, že kupci, kteří si rovněž přáli mír, přinutí ostatní, aby s tímto názorem souhlasili.

Po celé ty měsíce odmítal nátlak kněze a velitele, kteří žádali, aby se okamžitě zaútočilo. Bohové z Páté hory jej však nikdy neopustili; a teď, po zázraku vzkříšení, k němuž došlo předešlé noci, byl Eliášův život důležitější než jeho poprava.

„Co tu s vámi pohledává ten cizinec?“ zeptal se velitel.
„Osvítili ho bohové,“ odpověděl vládce. „Pomůže nám najít nejlepší východisko.“
A rychle začal o něčem jiném.
„Zdá se, že je dnes těch stanů víc.“
„A zítra jejich počet ještě vzroste,“ řekl velitel. „Kdybychom byli zaútočili, dokud tam měli jenom hlídku, už by se byli zřejmě nevrátili.“
„Mýlíš se. Určitě by nakonec někdo z nich unikl a přišli by se pomstít.“
„Odkládáme-li sklizeň, plody shnijí,“ trval na svém velitel.
„Když však odkládáme řešení potíží, ty pak neustále rostou.“
Vládce připomněl, že mír panuje ve Fénicii už téměř po tři století a její obyvatelé jsou na to hrdí. Co by řekla příští pokolení, kdyby tuto éru hojnosti přerušil?
„Vyšli emisara, aby s nimi vyjednával,“ řekl Eliáš. „Nejlepší bojovník je ten, kdo dokáže přeměnit nepřítele v přítele.“
„Nevíme přesně, co chtějí. Ba ani nevíme, jestli chtějí naše město dobýt. Jak můžeme vyjednávat?“
„Jsou tu náznaky hrozby. Vojsko obvykle neztrácí čas vojenským cvičením daleko od své země.“
Každým dnem přicházelo víc vojáků — a vládce si představoval tu spoustu vody, které je pro tolik mužů zapotřebí.

-66-

/anedlouho bude město před nepřátelským vojskem bezbranné.

„Můžeme zaútočit hned?“ zeptal se kněz velitele.
„Ano, můžeme. Ztratíme hodně mužů, ale zachráníme město. Ovšem musíme se rozhodnout hned.“
„Nemusíme. Bohové z Páté hory mi sdělili, že ještě máme čas nalézt pokojné řešení,“ řekl Eliáš vládci.
Přestože vládce vyslechl Izraelcův rozhovor s knězem, tvářil se, že tomu věří. Nezáleželo mu na tom, jestli v Sidonu a Tyru budou vládnout Féniciáné, Kananejci nebo Asyřané; chtěl jen, aby město mohlo dál obchodovat se svými výrobky.
„Zaútočíme,“ naléhal kněz.
„Počkejme ještě den,“ požádal vládce. „Možná se všechno vyřeší.“
Musel si okamžitě ujasnit, jak asyrské hrozbě nejlépe čelit. Sestoupil z hradb a zamířil do paláce. Izraelce vyzval, aby šel s ním.

Cestou pozoroval lidi kolem sebe; pastýře ženoucí ovce do hor, rolníky kráčející do polí a snažící se vyrvat ze suché půdy něco obživy pro sebe a svou rodinu. Vojáci cvičili s kopím a kupci, kteří právě přišli, vystavovali své výrobky na náměstí. Jakkoli se to mohlo zdát neuvěřitelné, Asyřané neuzavřeli cestu, která protínala celé údolí; kupci dál putovali se svým zbožím a platili městu poplatky.

„Proč neuzavřeli cestu, když teď shromáždili tak početné vojsko?“ chtěl vědět Eliáš.
„Asyrská říše potřebuje výrobky, které přicházejí do přístavů v Sidonu a Tyru,“ odpověděl vládce. „Kdyby ohrozili kupce, zastavili by přísun dodávek. A důsledky by byly závažnější než vojenská porážka. Určitě existuje nějaká možnost, jak válce zabránit.“
„Ano,“ řekl Eliáš. „Chtějí-li vodu, můžeme jim ji prodávat.“
Vládce na to nic neřekl. Pochopil však, že Izraelce může použít jako zbraně proti těm, kdo chtějí válku; vystoupil na Pátou horu, čelil bohům a v případě, že kněz se rozhodne trvat na boji proti Asyřanům, Eliáš bude jediný, kdo se mu může postavit. Navrhl, aby se šli spolu projít a promluvili si.

-67-

Kněz zůstal na hradbách a pozoroval nepřítele.
„Co mohou bohové udělat, aby zadrželi útočníky?“ zeptal se velitel.

„Konám oběti u Páté hory a žádám, aby nám bohové seslali odvážnějšího vládce.“

„Měli bychom udělat totéž co Jezabel: skoncovat s proroky. Obyčejný Izraelec, který byl včera odsouzen k smrti, dnes slouží vládci k tomu, aby přesvědčil obyvatelstvo o nutnosti míru.“

Velitel se zadíval k hoře.

„Můžeme dát Eliáše zavraždit. A s pomocí mých vojáků vládce sesadit.“

„Nařídím, aby byl Eliáš zabit,“ odpověděl kněz. „Pokud jde o vládce, nemůžeme dělat nic: jeho rod je u moci po několik pokolení. Jeho děd byl naším vůdcem a moc bohů předal otci nynějšího vládce a ten zase synovi.“

„Proč nám tradice brání, abychom si do čela postavili schopnější osobu?“

„Tradice je tu proto, aby udržovala na světě řád. Vmísíme-li se do toho, bude se světem konec.“

Kněz se rozhlédl kolem sebe. Nebe a země, hory a údolí, každá věc p l n i l a to, co bylo pro ni psáno. Občas se trásla půda, jindy — jako právě nyní — dlouho nepršelo. Hvězdy však byly stále na svém místě a slunce se nezřítilo lidem na hlavu. To všechno proto, že od dob Potopy se lidé naučili, že není možné měnit řád Stvoření.

V minulosti existovala pouze Pátá hora. Lidé a bohové žili pospolu, procházeli se rajskými zahradami, povídali si a smáli se. Lidské bytosti však zhřešily a bohové je odtamtud vyhnali; a poněvadž neměli kam je poslat, stvořili nakonec kolem hory Země, aby je tam mohli odvrhnout, mít je stále pod dohledem a připomínat jim, že mají mnohem nižší postavení než obyvatelé Páté hory.

-68-

Neopomněli však nechat otevřenou cestu zpátky; bude-li se lidstvo ubírat správným směrem, vrátí se nakonec na vrchol hory. Aby tato myšlenka neupadla v zapomnění, pověřili kněze a vládce, aby ji udržovali stále živou v představách světa. Všichni národové sdíleli touž víru: pokud ztratí moc rody, které pomazali bohové, následky budou vážné.

Nikdo už si nepamatoval, proč právě tyto rody byly vybrány, ale všichni věděli, že jsou spřízněny s rody božskými. Akbar j i ž existoval po celá staletí a vždy byl spravován předky současného vládce; mnohokrát již byl napaden, octl se v rukou utlačovatelů a barbarů, ale po čase útočníci odtáhli nebo byli vyhnáni. Pak se zase obnovil starý řád a lidé se vrátili ke svému dřívějšímu způsobu života.

Povinností knězi bylo tento řád zachovávat: svět má svůj osud a je řízen zákony. Doba, kdy se člověk snažil porozumět bohům, už minula -- teď bylo třeba je uctívat a dělat vše, co žádají. Jsou vrtkaví a snadno se rozzlobí.

Kdyby nebylo obřadů sklizně, země by už nevydala plody. Kdyby se zapomnělo na některé oběti, město by zamořily smrtelné choroby. Kdyby člověk znovu popudil boha Času, ten by možná způsobil, že obilí a lidé by přestali růst.

„Pohled' na Pátou horu,“ řekl kněz veliteli. „Z jejího vrcholu bohové vládnou údolí a chrání nás. Mají pro Akbar věčný plán. Cizinec bude buď usmrcen, nebo se vrátí do své země, vládce jednoho dne odejde a jeho syn bude moudřejší než on; to, co prožíváme, je pomíjivé.“

„Potřebujeme nového vůdce,“ řekl velitel. „Nedojdeme-li k žádnému rozhodnutí, budeme zdeptáni.“

Kněz věděl, že právě to bohové chtějí, aby skoncovali s hrozbou písma z Byblu. Nic však už nedodal; potěšilo ho, když si zas jednou ověřil, že vládci vždy — chtě nechtě — naplňují osud Vesmíru.

- 69 -

Eliáš chodil s vládcem po městě, vyložil mu své mírové plány a vládce jej jmenoval svým pomocníkem. Když došli doprostřed náměstí, přistoupili k nim další nemocní, ale Eliáš jim řekl, že bohové z Páté hory mu léčit zakázali. K večeru se vrátil do vdovina domu; chlapec si hrál venku a Eliáš děkoval Bohu, že se mohl stát nástrojem zázraku.

Vdova na něho čekala s večeří. Na stole stála k jeho překvapení láhev vína.

„Lidé se ti chtějí zavděčit svými dary,“ řekla. „A já tě chci odprosit za svou nespravedlivost.“

„Jakou nespravedlivost?“ podivil se Eliáš. „Nevidíš, že vše patří k Božím úradkům?“

Vdova se usmála, zazářily jí oči a on si povšiml, jak je hezká. Byla nejméně o deset let starší než on, ale cítil k ní hlubokou něhu. Na něco takového nebyl zvyklý a zalekl se toho; vzpomněl si na Jezabeliny oči a na to, co si přál, když opouštěl Achabův palác — zatoužil se oženit s Libanonkou.

„Přestože je můj život neužitečný, aspoň vychovám syna. Na jeho osudy se bude vzpomínat, protože vstal z mrtvých,“ řekla žena.

„Tvůj život není neužitečný. Já jsem přišel do Akbaru z příkazu Hospodina a ty jsi mě přijala do svého domu. Bude-li se jednou vzpomínat na osudy tvého syna, určitě si vzpomene i na tebe.“

Žena nalila víno do dvou číší. Oba p ř i p i l i na zapadající slunce a na hvězdy na nebi.

„Tys přišel z daleké země, jak ti kázal Bůh, kterého já jsem neznala a který je nyní i mým Pánem. Také můj syn se vrátil z daleké země a o svých osudech bude moci vyprávět svým vnukům. Knězi zachovají jeho slova a předají je příštím pokolením.“

Právě skrze paměť knězi znala města svou minulost, svá vítězství, své dávné bohy, válečníky, kteří hájili zem svou krví.

- 70 -

A přes nové způsoby zaznamenávání minulosti byla paměť knězi stále jedinou věcí, jíž obyvatelé Akbaru důvěřovali. Každý může napsat, co chce; ale nikdo si nedokáže vzpomenout na něco, co nikdy neexistovalo.

„A o čem bych já mohla vyprávět?“ pokračovala žena a znovu naplnila číši, kterou Eliáš rychle vyprázdnil. „Nemám Jezabelinu sílu. Můj život je stejný jako všechny ostatní: svatba, kterou mi rodiče sjednali, když jsem byla ještě malá, domácí práce, když jsem dospěla, svěcení svátků, manžel ustavičně zaneprázdněný něčím jiným. Za celý jeho život jsem s ním nemluvila o ničem důležitém. Staral se o své obchody, já pečovala o domácnost, a tak jsme strávili nejlepší léta života.“

Po jeho smrti na mě zbyla jen bída a výchova syna. Až vyroste, vydá se na moře a já už nebudu pro nikoho důležitá. Nezlíbí mě to ani nemrzí, jsem si jenom vědoma své neužitečnosti.“

Eliáš si nalil další číši. Srdce mu začalo bít na poplach; zal í b i l o se mu v ženině společnosti. Láska mohla být zkušeností děsivější než šíp, jímž mířil na jeho srdce Achabův voják; kdyby ho ten šíp zasáhl, tak by zemřel — a ostatní by bylo na Bohu. Kdyby ho však zasáhla láska, s následky by se musel vypořádat sám.

„Tolik jsem v životě toužil po lásce,“ říkal si. A přece teď, když ji měl na dosah ruky — a to určitě měl, stačilo před ní neprchat —, myslel jen na to, jak na ni co nejrychleji zapomenout.

V duchu si zase vybavil den, kdy po svém vyhnanství u potoka Karit přišel do Akbaru. Zmohla ho tenkrát taková únava a žízeň, že se rozpomínal na jedinou chvíli, kdy se probral z mrákot a spatřil ji, jak mu kape do úst vodu. Její tvář mu byla tak blízko, jako dosud žádná ženská tvář za celý jeho život.

Všiml si, že má stejně zelené oči jako Jezabel — jenom se jinak leskly, jako by se v nich odrážely cedry a oceán, o němž

tolik snil a který neznal, ba co víc — bylo to možné? — jeho vlastní duše.

„Tak rád bych jí to řekl,“ pomyslel si. „Ale nevím jak. O lásce k Bohu se mluví snadněji.“

- 71 —

Eliáš se ještě trochu napil. Žena si všimla, že něco z jejích slov mu není vhod, a rozhodla se to zmluvit.

„Vystoupil jsi na Pátou horu?“ otázala se.

Přikývl.

Byla by se ho ráda zeptala, co tam nahoře viděl a jak se mu podařilo uniknout ohni z nebe. Ale zdálo se, že on o tom nechce mluvit.

„Je to prorok. Čte mi v srdci,“ pomyslela si.

Od té doby, co Izraelec vstoupil do jejího života, všechno se změnilo. I chudobu snášela snadněji — protože cizinec v ní probudil něco, co nikdy nepoznala: lásku. Věděla, že Bůh je pro něho důležitější než všechno, co se děje pod sluncem. Uvědomovala si, že její sen je marný, protože muž, jehož měla před sebou, mohl kdykoli odejít, prolít krev Jezabel a nikdy už se nevrátit, aby vypověděl, co se stalo.

Ale i tak by ho milovala dál, protože poprvé v životě si ujasnila, co je to svoboda. Mohla ho milovat — i kdyby se to nikdy nedozvěděla; nepotřebovala jeho svolení, aby cítila, že ji chybí, aby na něho myslela po celý den, čekala ho k večeři a dělala si starosti s tím, jaké pikle tu lidé mohou proti nějakému cizinci kout.

To byla svoboda: cítit, co si přeje srdce, nezávisle na mínění druhých. Už bojovala s přáteli a sousedy pokud jde o cizincovu přítomnost v domě; nepotřebovala bojovat proti sobě samé.

Eliáš se ještě napil, omluvil se a odešel nahoru do své světnice.

Žena šla ven, potěšila se synkem, který si hrál před domem, a rozhodla se jít na krátkou procházku.

Byla svobodná, protože láska osvobozuje.

Eliáš dlouho zíral na stěnu před sebou. Nakonec se odhodlal vzývat svého anděla.

„Moje duše je v nebezpečí,“ řekl.

Anděl mlčel. Eliáš zaváhal, má-li pokračovat, ale už bylo pozdě: nelze vzývat anděla bezdůvodně.

„Ve společnosti té ženy se necítím dobře.“

„Naopak,“ odpověděl anděl. „A to ti vadí. Protože se do ní můžeš zamilovat.“

-72-

Eliáš se zastyděl, protože anděl mu viděl do duše.

„Láska je nebezpečná,“ řekl.

„Velice,“ odpověděl anděl. „A co má být?“

Hned nato zmizel.

Anděl neměl pochybnosti, které trápily Eliášovu duši. Ano, Eliáš lásku znal; viděl, jak izraelský král opustil Hospodina, protože jeho srdce si dobyla Jezabel, princezna ze Sidonu. Z tradice bylo známo, že Šalomounově království se rozpadlo kvůli cizinci. Král David poslal na smrt jednoho ze svých nejlepších přátel, protože vzplanul vášní k jeho ženě. Kvůli Dalile byl zajat Samson a Filištinové mu vyloupali oči.

Jak by neznal lásku? Dějiny byly plné tragických příkladů.

A i kdyby neznal Písma, měl před očima příklad svých přátel — a přátel svých přátel — ztracených v dlouhých nocích čekání a utrpení. Kdyby měl v Izraeli ženu, asi by nebyl na Hospodinův příkaz opustil své město, a teď už by byl mrtev.

„Bojuji marný zápas,“ pomyslel si. „V tomto boji zvítězí láska a já tuto ženu budu milovat do konce svých dní. Hospodine, pošli mě zpět do Izraele, abych jí nikdy nemusel říci, co cítím. Protože ona mě nemiluje a řekne mi, že její srdce pohřbili s tělem jejího hrdinného muže.“

-73 -

Nazítří se Eliáš znovu sešel s velitelem. Dozvěděl se, že přibýly další stany.

„Jaký je nyní poměr bojovníků?“ vyptával se.

„Nepříteli princezny Jezabel zprávy nepodávám.“

„Jsem poradcem vládce,“ odpověděl Eliáš. „Včera odpoledne mě jmenoval svým pomocníkem, ty o tom víš a dlužíš mi odpověď.“

Velitel by byl nejraději cizince zabil.

„Na každého našeho vojáka připadají dva Asyřané,“ odpověděl konečně.

Eliáš věděl, že nepřítel potřebuje mnohem vyšší počet vojáků.

„Brzy nastane nejpříhodnější chvíle k mírovým jednáním,“

řekl. „Oni si budou vědomi, že jsme velkorysí, a docílíme lepších podmínek. Každý vojevůdce ví, že k dobytí města potřebuje pět útočníků na každého obránce.“

„Brzy tohoto počtu dosáhnou, pokud nezaútočíme hned.“

„Ani při dobrém zásobování nebudou mít dost vody pro tolik mužů. A pak přijde chvíle pro naše vyjednávání.“

„Kdy to bude?“

„Počkáme, až se počet asyrských vojáků ještě o něco zvýší.

Až bude situace neúnosná, budou muset zaútočit, ale — v poměru tří nebo čtyři na jednoho z nás — skončí porážkou, jak dobře vědí. Tehdy jim naši emisáři nabídnou mír, volný průchod a prodej vody. Tak si to představuje vládce.“

Velitel na to nic neřekl a nechal cizince odejít. I kdyby Eliáš zemřel, vládce by mohl na své představě trvat. Dospěje-li situace k tomuto bodu — přísahal velitel sám sobě — tak vládce zabije; potom spáchá sebevraždu, protože nechce vidět hněv bohů.

Nicméně rozhodně nepřipustí, aby jeho lid byl zrazen pro peníze.

„Povolej mě zpět do Izraele, Hospodine,“ volal Eliáš každé
-74-

odpoledne, když kráčet údolím. „Nedovol, aby mé srdce zůstalo zajato v Akbaru.“

Napodobil proroky, které poznal ještě jako dítě, a kdykoli pomyslel na vdovu, začal se bičovat. Žáda měl rozdrásaná do živého masa a dva dny blouznil v horečce. Když se probral, nejdřív ze všeho spatřil ženinu tvář; ošetřovala mu rány masťou a olivovým olejem. Nosila mu nahoru jídlo, protože samou slabostí nedokázal sejít dolů.

Hned jak se mu ulevilo, zase začal chodit údolím.

„Povolej mě zpět do Izraele, Hospodine,“ říkal. „Moje srdce už je zajato v Akbaru, ale moje tělo se ještě může vydat na cestu.“

Zjevil se anděl. Nebyl to anděl Páně, jehož viděl na vrcholu hory, ale ten, který ho střežil a na jehož hlas už si zvykl.

„Pán naslouchá modlitbám těch, kdo prosí, aby se zbavili nenávisti. Je však hluchý k těm, kdo chtějí utéci od lásky.“

Každý večer se všichni tři scházeli u jídla. Jak s l í b í l Hospodin, nikdy jim nechyběla v míse mouka a v nádobě olej.

Při večeři spolu téměř nemluvili. Jednou se však chlapec zeptal:

„Kdo je to prorok?“

„Ten, kdo stále slyší tytéž hlasy, jaké slyšel v dětství. A pořád jím věří. Tak se může dozvědět, co si myslí andělé.“

„Ano, já vím, o čem mluvíš,“ řekl chlapec. „Mám kamarády, které nikdo j i n ý nevidí.“

„Nikdy na ně nezapomeň, i když ti budou dospělí říkat, že je to hloupost. Tak budeš vždy znát vůli Boží.“ „Budu znát budoucnost jako babylonští věštcí,“ řekl chlapec.

„Proroci neznají budoucnost. Tlumočí pouze slova, která jim v přítomnosti vnukne Hospodin. Proto jsem zde a nevím, kdy se vrátím do své země; On mi to neřekne dřív, než bude nutné.“

Ženiny oči zesmutněly. Ano, muž jednoho dne odejde.

Eliáš již nevolal k Hospodinovi. Rozhodl se, že vdovu a jejího

syna vezme s sebou, jakmile nadejde čas, aby opustil Akbar.
Do té doby jím o tom nic neřekne.

- 75 -

Ona možná nebude chtít odejít. Možná si ani nevšimla, co k ní cítí — protože i jemu dlouho trvalo, než to pochopil. Tak by to ostatně bylo lepší; mohl by se plně soustředit na vyhnání Jezabel a obnovu Izraele. Jeho mysl by byla příliš zaneprázdněná, než aby v ní zbylo místo pro lásku.

„Hospodin jest můj pastýř,“ řekl a vzpomněl si na starý žalm krále Davida. „K vodám tichým mne přivodí, duši mou občerstvuje.“ „A nedopustí, abych ztratil smysl svého života,“ dodal vlastními slovy.

Jednou odpoledne se vrátil domů dříve než obvykle a uviděl vdovu, jak sedí na zápraží.

„Co děláš?“

„Nemám co dělat,“ odpověděla.

„Tak se něco uč. V takových chvílích mnozí lidé přestávají žít. Nic je nemrzí, nepláčou, jenom nechávají plynout čas. Nepřijali výzvy života a život už je k ničemu nevyzývá. I tobě to nebezpečí hrozí; učiň něco, snaž se čelit životu, ale nevzdávej se.“

„Můj život už má zase smysl,“ řekla se sklopenou hlavou.

„Od té doby, cos přišel.“

Na zlomek vteřiny pocítil, že by s ní mohl sdílet své srdce.

Nechtěl však riskovat — ona určitě měla na mysli něco jiného.

„Začni něco dělat,“ řekl. „Čas bude pak tvým spojencem, a nikoli nepřítelem.“

„Čemu bych se mohla učit?“

Eliáš chvíli přemýšlel.

„Písmu z Byblu. Můžeš to potřebovat, kdyby ses jednou vydala na cesty.“

Žena se tedy rozhodla věnovat se učení tělem i duší. Nikdy nepomyslela na odchod z Akbaru, ale — podle toho, co říkal — Eliáš možná zamýšlí vzít ji s sebou.

Znovu se cítila svobodná. Znovu ráno vstala a s úsměvem šla ulicemi města.

-76-

„Eliáš je stále naživu,“ řekl o dva měsíce později velitel knězi.

„Nepodařilo se ti ho zavraždit.“

„V celém Akbaru není nikoho, kdo by takový úkol chtěl splnit. Izraelec utěšuje nemocné, navštěvuje vězněné a dává jídlo hladovým. Když má někdo nějaký spor se sousedem, jde za Eliášem a všichni přijmou jeho rozsudek — protože je spravedlivý. Vládce jej využívá k zvýšení vlastní popularity, ale to nikdo nechápe.“

„Obchodníci si nepřejí válku. Bude-li vládce natolik oblíbený, že přesvědčí lidi o výhodách míru, pak odsud Asyřany nikdy nevyženeme. Eliáše je třeba okamžitě zabít.“

Kněz ukázal k Páté hoře, jejíž vrchol ustavičně h a l i ly mraky.

„Bohové nepřipustí, aby jejich zemi ponížila cizí síla. Určitě zasáhnou: k něčemu dojde a my se chopíme příležitosti.“

„A k čemu dojde?“

„To nevím. Budu však dávat pozor na znamení. Už nesděluj správné údaje o počtu asyrských vojáků. Vždycky, když se tě zeptají, řekni, že poměr útočníků je pořád ještě čtyři ku jedné. A pokračuj ve výcviku svých oddílů.“

„Ale proč? Dosáhnou-li poměru pět ku jedné, jsme ztraceni.“

„Ne: budeme na tom stejně. Až dojde k bitvě, nebudeš bojovat se slabším nepřítelem a nebudou tě moci považovat za zbabělce, který využívá své přesily. Akbarské vojsko bude čelit nepříteli stejně mocnému a v bitvě zvítězí — neboť jeho velitel se lépe vyzná v umění válčit.“

Polichocený velitel s návrhem souhlasil. A od té doby začal tajit zprávy před vládcem a Eliášem.

Uplynuly další dva měsíce a jednou ráno asyrské vojsko dospělo k poměru pěti vojáků na každého obránce Akbaru. V kterémkoli okamžiku mohli zaútočit.

Eliáš už nějakou dobu podezíral velitele, že mu lže, pokud jde o nepřátelské síly, ale stejně se to nakonec obracelo v je-
— 77

ho prospěch: jakmile poměr dosáhne kritického bodu, nebude těžké přesvědčit obyvatelstvo, že mír je jediné východisko. Na to myslel, když se ubíral na náměstí, kde jednou týdně pomáhal obyvatelům řešit jejich spory. Obvykle to nebylo nic vážného: znesváření sousedé, starci, kteří už nechtěli platit daně, obchodníci, kteří se cítili poškozeni ve svých záležitostech. Toho rána tam byl i vládce: čas od času se objevil, aby viděl, jak si Izraelec počíná. Eliášova původní nechut', kterou k němu cítil, úplně zmizela; zjistil, že je to moudrý člověk a že se snaží každou spornou otázku řešit, dokud to ještě jde — i když v duchovní svět nevěřil a velice se bál smrti. Při různých příležitostech použil své autority k tomu, aby Eliášovu rozhodnutí dodal platnost zákona. Jindy zase o nějakém rozsudku zapochyboval a za čas Eliáš pochopil, že vládce měl pravdu.

Akbar se stával vzorným fénickým městem. Vládce zavedl spravedlivější daňový systém, dal zlepšit městské ulice a schopně spravoval zisk, který plynul z poplatků za zboží. Jednou ho Eliáš žádal, aby zakázal pití vína a piva, protože většina případů, které musel řešit, plynula z přílišné výbojnosti opileců.

Vládce mu řekl, že jen tehdy je město považováno za velké, když se takové věci dějí. Podle tradice jsou bohové spokojeni, jestliže se lidé po práci baví, a opilce berou v ochranu.

Jeho kraj má kromě toho pověst jedné z nejlepších vinařských oblastí na světě a cizincům by bylo podezřelé, kdyby obyvatelé nepili svůj vlastní nápoj. Eliáš uznal vládcovo rozhodnutí a souhlasil s tím, že veselí lidé lépe pracují.

„Nemusíš tomu věnovat tolik sil,“ řekl vládce Eliášovi před zahájením denní činnosti. „Pomocník jenom pomáhá vládě svým míněním.“

„Stýská se mi po mé zemi a chci se tam vrátit. Když jsem tady v plné práci, cítím se užitečný a zapomínám, že jsem tu cizincem,“ odpověděl Eliáš.

„A ovládám lépe svou lásku k ní,“ pomyslel si.

Lidový soud začalo časem sledovat velmi pozorné obyvatelstvo.

Právě se scházelo: někteří byli už staří a nemohli pracovat na poli, ti pak projevovali svůj souhlas nebo nespokojení-
-78-

nost s Eliášovými rozhodnutími; j i n í měli přímý zájem na projednáváných záležitostech — ať proto, že se sami stali obětí,

nebo že mohli z výsledku těžit. Byly tu také ženy a děti, které se z nedostatku jiného zaměstnání chtěly nějak zabavit.

Eliáš přistoupil k záležitostem na pořadu dne: první případ se týkal pastýře, jemuž se zdálo o pokladu ukrytém poblíž egyptských pyramid a který potřeboval na cestu peníze. Eliáš v Egyptě nikdy nebyl, ale věděl, že je to daleko. Řekl pastýři, že těžko sežene potřebný obnos od druhých, ale pokud se rozhodne prodat své ovce a zaplatit tak cenu svého snu, jistě nalezne, co hledá.

Po něm přišla žena, která se chtěla naučit izraelské magii.

Eliáš ji upozornil, že není učitel, ale pouze prorok.

Právě když se snažil najít smírné řešení v situaci, kdy jeden rolník proklel ženu někoho jiného, prodral se davem voják a zamířil k vládci.

„Strážce zajaly zvěda,“ řekl příchozí, zbrocený potem. „Už ho sem vedou!“

Posluchačstvem proběhla vlna vzrušení; takového soudu se měli účastnit poprvé.

„Smrt!“ zvolal kdosi. „Smrt nepřátelům!“

Všichni přítomní s křikem souhlasili. Zpráva se hned roznesla

po celém městě a náměstí bylo v mžiku plné lidí. Další případy už bylo téměř nemožné řešit; co chvíli někdo Eliáše přerušil a žádal, aby byl předveden cizinec. „Takový případ soudit nemohu,“ řekl Eliáš. „To přísluší vládě Akbaru.“

„Co tu ti Asyřané vůbec pohledávají?“ zeptal se kdosi. „Copak nevidí, že už po celá pokolení žijeme v míru?“ „Proč chtějí naši vodu?“ křičel jiný. „Proč ohrožují naše město?“ Už několik měsíců se nikdo neodvažoval veřejně mluvit o přítomnosti nepřátel. Přestože všichni viděli na obzoru stále více stanů, přestože obchodníci tvrdili, že je třeba okamžitě zahájit mírová jednání, obyvatelé Akbaru odmítali věřit, že jim hrozí přepadení. Války — až na nájezd nějakého bezvýznamného kmene, který byl v zárodku zmařen — existovaly jen v paměti knězi. Ti mluvili o národu ze země zvané Egypt, který

- 79 -

měl koně a válečné vozy a bohy ve zvířecí podobě. Ale k tomu došlo už před dávnými lety, Egypt už nebyl významnou zemí a válečníci tmavé pleti a podivného jazyka se vrátili tam, kam patří. Obyvatelé Tyru a Sidonu nyní vládli mořím a šířili po světě novou říši, a přestože byli zkušenými bojovníky, dávali přednost novému způsobu boje: obchodu.

„Proč se tak rozčilují?“ zeptal se vládce Eliáše.

„Protože si uvědomili, že se něco změnilo. My oba víme, že velitel nám soustavně lže, pokud jde o počet nepřátelských oddílů.“

„Byl by blázen, kdyby to někomu vykládal. Vypukla by panika.“

„Každý vycítí nebezpečí, které mu hrozí; začne se chovat nezvykle, mít předtuchy, cítit něco ve vzduchu. A snaží se sám sebe oklamat, protože si myslí, že situaci nedokáže zvládnout. Oni se až dodneška pokoušeli sami sebe klamat; nastal však čas, kdy je třeba čelit pravdě.“

Vtom přišel kněz.

„Pojďme do paláce, svoláme akbarskou Radu. Velitel už je na cestě sem.“

„Nedělej to,“ pošeptal Eliáš vládci. „Oni tě přinutí udělat to, co nechceš.“

„Pojďme,“ naléhal kněz. „Zajali jsem vyzvědače a musíme přijmout nezbytná opatření.“

„Udělej soud za přítomnosti lidu,“ šeptal dále Eliáš. „Oni ti pomohou, protože si přejí mír — přestože volají po válce.“

„Přiveďte toho muže sem!“ nařídil vládce. Z davu se ozvaly radostné výkřiky; poprvé se měli účastnit Rady.

„To nemůžeme udělat!“ namítal kněz. „Taková choulostivá záležitost potřebuje klid, aby se došlo k řešení!“

Ozvalo se pískání a mnohé výkřiky nesouhlasu.

„Přiveďte ho sem!“ opakoval vládce. „Bude souzen na tomto náměstí, uprostřed lidu. Pracujeme společně, aby Akbar vzkvétal — a společně budeme soudit to, co nás ohrožuje.“

Rozhodnutí bylo schváleno bouřlivým potleskem. Objevila se skupina akbarských vojáků, kteří vlekli polonahého, zkrvaveného muže. Jistě ho hrozně zbilí, než ho přivedli.

-80-

Hluk ustal. Mezi přihlížejícími zavládlo hrobové mlčení a bylo slyšet jen prasata a děti, které pobíhaly na druhé straně náměstí.

„Proč jste takhle zacházeli se zajatcem?“ vykřikl vládce.

„Bránil se,“ odpověděl jeden voják. „Říkal, že není zvěd a že si přišel promluvit s vládcem.“

Vládce dal donést ze svého paláce tři židle. Služebníci mu přinesli plášť Spravedlnosti, který si oblékal při shromážděních akbarské Rady.

Vládce s knězem usedli. Třetí židle byla vyhrazena veliteli, který se ještě nedostavil.

„Zahajuji slavnostně zasedání soudu města Akbaru. Necht’

přistoupí starci.“

Přišla skupina starců a rozestoupila se do polokruhu za vládcem a knězem. Byla to rada starších; v dřívějších dobách se jejich mínění bralo vážně v úvahu. Teď však byla tato skupina jen jakousi ozdobou — stáli tam proto, aby přijali každé vládcovo rozhodnutí.

Po stanovených obřadech — což byla modlitba k bohům z Páté hory a přednes jmen dávných hrdinů — se vládce obrátil k zajatci.

„Co tu chceš?“ zeptal se ho.

Muž neodpověděl. Díval se na něho tak sebevědomě, jako by mu byl roven.

„Co tu chceš?“ opakoval vládce.

Kněz se dotkl jeho paže.

„Potřebujeme tlumočníka. Nemluví naším jazykem.“

Na vládcův příkaz odešli dva strážci pro nějakého obchodníka, který by mohl tlumočit. Obchodníci se nikdy neúčastní Eliášových shromáždění; ustavičně je zaměstnávaly jejich obchody a počítání zisku.

Zatímco čekali, pošeptal kněz vládcovi:

„Zbili zajatce, protože mají strach. Dovol, abych já sám řídil tento soud, a nic neříkej: panika v nich vyvolává účinnost a v případě, že si neudržíme autoritu, mohou se nám věci vymknout z rukou.“

- 81 -

Vládce neodpověděl. Také on měl strach. Hledal očima Eliáše, ale z místa, kde seděl, ho vidět nemohl.

Konečně přivedli strážci jednoho obchodníka. Ten se ohrazoval proti násilnému předvedení s tím, že jenom ztrácí čas, místo aby vyřizoval své záležitosti. Kněz však na něho vrhl přísný pohled a přikázal mu, ať se uklidní a rozhovor přetlumočí.

„Co tady chceš?“ zeptal se vládce.

„Nejsem vyzvědač,“ odpověděl muž. „Jsem jeden z vojevůdců našeho vojska. Přišel jsem si s tebou promluvit.“

Sotva to dořekl, dali se dosud tiší posluchači do křiku. Říkali, že je to lež, a žádali okamžitý trest smrti.

Kněz je požádal o klid a obrátil se k zajatci:

„O čem chceš mluvit?“

„Je známo, že vládce je moudrý muž,“ řekl Asyřan. „Nechceme zničit toto město: zajímá nás Tyros a Sidon. Akbar nám však stojí v cestě a vládne tomuto údolí; budeme-li nuceni bojovat, ztratíme čas a l i d i . Jsem zde, abych navrhl dohodu.“

„Ten muž říká pravdu,“ pomyslel si Eliáš. Všiml si, že se kolem něho shlukla skupina vojáků a zastírá mu pohled na místo, kde seděl vládce. „Uvažuje stejně jako my. Hospodin učinil zázrak a ukončí tuto nebezpečnou situaci.“

Kněz povstal a zvolal k lidu:

„Vidíte to? Chtějí nás zničit bez boje!“

„Pokračuj,“ řekl vládce.

Kněz se však znovu vmísil do jednání:

„Náš vládce je dobrý člověk, který nechce prolévat krev. Jsme však na pokraji války a ten zajatec před vámi je nepřítel!“

„Má pravdu!“ zvolal kdosi z posluchačstva.

Eliáš si uvědomil svůj omyl. Kněz si zahrával s posluchači, kdežto vládce se jenom snažil zjednat spravedlnost. Pokusil se pokročit vpřed, ale vojáci ho odstrčili. Jeden z nich ho přidržel za paži.

„Ty čekej tady. Byl to ostatně tvůj nápad.“

Ohlédl se: to řekl velitel a smál se mu.

„Nemůžeme věnovat pozornost návrhům,“ pokračoval kněz, jehož vzrušení se projevovalo slovy i gesty. „Ukážeme-li, že

- 82 -

chceme vyjednávat, dáme také najevo, že máme strach. A akbarský lid je statečný; dokáže čelit jakémukoli napadení.“

„Je to muž, který usiluje o mír,“ řekl vládce, obraceje se k davu. Někdo řekl:

„Obchodníci usilují o mír. Knězi chtějí mír. Vládcí sjednávají mír. Ale vojsko chce jedině: válku!“

„Což nevidíš, že jsme odolali náboženské hrozbě Izraele bez války?“ zvolal vládce. „Neposlali jsme tam vojska ani lodě, ale Jezabel. A oni teď uctívají Baala, aniž jsme obětovali jediného muže na bitevním poli.“

„Oni nám neposlali krásnou ženu, ale své vojáky!“ překřičel ho kněz.

Lid žádal Asyřanovu smrt. Vládce uchopil kněze za paži.

„Sedni si,“ řekl. „Zacházíš příliš daleko.“

„Tys chtěl uspořádat veřejný soud. Nebo spíš to byl ten izraelský zrádce, který zřejmě rozhoduje o tom, co má učinit vládce Akbaru.“

„S tím promluvíme později. Teď potřebujeme vědět, co ten Asyřan chce. Po mnohá pokolení se člověk snažil prosadit svou vůli silou; říkal, co chce, ale nestaral se o to, co si myslí ostatní, a všechny ty říše nakonec ztroskotaly. Náš lid prospívá, protože se naučil naslouchat; tak jsme rozvinuli obchod — poslouchali jsme, jaké je přání toho druhého, a všemožně jsme se mu snažili vyhovět. Výsledkem je zisk.“

Kněz potřásl hlavou.

„Tvá slova se zdají moudrá, a tím jsou nebezpečnější. Kdybys říkal hlouposti, nebylo by těžké dokázat, že se mýlíš.“

Avšak to, co jsi právě řekl, nás zavádí do pasti.“

Lidé v první řadě sledovali jejich dohadování. Až do té doby se vládce vždy snažil naslouchat názorům Rady a Akbaru se těšil skvělé pověsti; z Tyru a Sidonu tam vyslali posly, aby se poučili z vládcových zkušeností; jeho jméno dospělo i ke sluchu panovníka a při troše štěstí se dalo čekat, že vládce skončí své dny jako dvořan.

Dnes byla jeho autorita veřejně otřesena. Pokud nevyřkne okamžitý soud, lid ho přestane uznávat — a pak už by o ni-

83 -

čem důležitém rozhodovat nemohl, protože by ho nikdo neposlouchal.

„Pokračuj,“ řekl zajatci a bez ohledu na knězovy zuřivé pohledy poručil, aby tlumočnick jeho slova překládal.

„Přišel jsem s návrhem,“ řekl Asyřan. „Vy nás necháte projít a my budeme postupovat na Tyros a Sidon. Až budou tato města dobytá — o čemž není pochyb, protože většina jejich bojovníků je na obchodních lodích — budeme k Akbaru velkorysí. A tebe zde necháme vládnout.“

„Vidíte to?“ řekl kněz a znovu povstal. „Oni si myslí, že náš vládce je schopen vyměnit čest Akbaru za nějaký úřad!“

Dav se hněvivě rozkřičel. Ten polonahý a zbitý zajatec chce vnucovat svá pravidla! Poražený člověk navrhuje, aby se město vzdalo! Několik mužů se na něho vyřítilo a stráže jen s velkou námahou situaci zvládly.

„Počkejte!“ snažil se vládce přehlušit dav. „Máme před sebou bezbranného muže, kterého není třeba se bát. Víme, že naše vojsko je připravenější a naši bojovníci statečnější. Nikomu nemusíme nic dokazovat. Rozhodneme-li se bojovat, pak v bitvě zvítězíme, ale ztráty budou obrovské.“

Eliáš zavřel oči a modlil se, aby se vládcí podařilo i d i přesvědčit.

„Naši předkové nám vyprávěli o egyptské říši, ale ten čas už minul,“ pokračoval. „Nyní se navracíme k Zlatému věku, naši rodiče a prarodiče mohli žít v míru. Proč právě my bychom měli porušit tradici? Dnešní bitvy se svádějí v obchodě, a ne na válečných polích.“

Dav ponenáhlu utichal. Vládce vyhrával!

Když ustal všechn hluk, vládce se obrátil k Asyřanovi.

„Nestačí nám to, co navrhuješ. Vy nám musíte zaplatit stejné poplatky jako obchodníci, kteří naším územím procházejí.“

„Věř mi, vladaři, nemáte na vybranou,“ odpověděl zajatec.
„Máme dost mužů, abychom toto město srovnali se zemí a všechny obyvatele pobili. Žili jste příliš dlouho v míru a už neumíte bojovat, zatímco my dobýváme svět.“
Posluchačstvo znovu začalo reptat. Eliáš si pomyslel: „Vládce teď nesmí projevit nejistotu.“ Nebylo však snadné jednat s asyrským zajatcem, který — ač podmaněn — si kladl podmínky. Neustále přicházeli další lidé. Eliáš si všiml, že obchodníci nechali práce a zařadili se mezi posluchače, protože chtěli vědět, jak se věci vyvinou. Soud nabyl nebezpečné důležitosti; rozhodnutí muselo být jednoznačné, buď vyjednávání, nebo smrt. Přihlížející se začali dělit do dvou táborů; jedni h a j i l i m í r, druhí žádali, aby se Akbar bránil. Vládce pošeptal knězi: „Ten muž veřejně zpochybnil mou autoritu. Ty však také.“ Kněz se k němu otočil a tak potichu, aby to nikdo j i n ý neslyšel, mu řekl, ať okamžitě odsoudí Asyřana k smrti.
„To není prosba, ale požadavek. Já tě udržuji u moci a mohu tě neprodleně sesadit, rozumíš? Znáš oběti, které utiší hněv bohů, budeme-li nuceni vystřídat vládnoucí rod. Nebylo by to poprvé: i v Egyptě, v říši, která přetrvala tisíce let, se dynastie střídaly. Přesto se nezhroutil řád Vesmíru a nezřítla se na nás nebesa.“

Vládce zbledl.

„Mezi shromážděnými je velitel s několika svými vojáky. Budeš-li dál s tímto mužem vyjednávat, prohlásím zde, že tě opust i l i bohové. A budeš sesazen. Pokračujme v soudu. A ty uděláš přesně to, co ti poručím.“

Kdyby byl měl vládce vedle sebe Eliáše, zbývalo by mu ještě jedno východisko: požádal by izraelského proroka, aby řekl všem, jak na vrcholu Páté hory spatřil anděla — tak jak o tom vyprávěl jemu. Připomněl by vzkříšení vdovina syna. A bylo by tu slovo Eliáše — který už dokázal, že může. dělat zázraky — proti slovu muže, který nikdy žádné nadpřirozené schopnosti neprokázal.

Eliáš ho však opustil a on už j i n ou volbu neměl. Šlo kromě toho pouze o zajatce — a žádné vojsko na světě nevypoví válku kvůli tomu, že ztratí jednoho vojáka.

„Tentokrát jsi zvítězil,“ řekl knězi. Však si to jednou nechá oplatit.

Kněz přikývl. Okamžitě následoval ortel.

„Nikdo nesmí vyhrožovat Akbaru,“ řekl vládce. „A nikdo nevstoupí do našeho města bez souhlasu jeho obyvatel. Ty ses o to pokusil, a proto tě odsuzuji k smrti.“

Eliáš, přinucený stát stranou, sklopil zrak. Velitel se usmíval.

85 -

Zajatec — za nímž šel stále větší zástup lidí — byl odveden na vyhrazené místo u hradeb. Tam z něho strhli zbytky šatstva a nechali ho stát nahého. Jeden voják ho pak shodil do jámy, která tam byla. Dav se kolem ní shlukl. Všichni se strkali, aby měli lepší výhled.

„Voják nosí hrdě svůj vojenský šat a vystavuje se zraku nepřítele — protože je odvážný. Zvěd se převléká za ženu, protože je zbabělec,“ křičel vládce, aby ho všichni slyšeli. „Proto tě odsuzuji, abys přišel o život bez důstojnosti statečných.“

Dav provolal hanbu zajatci a slávu vládci.

Zajatec něco říkal, ale tlumočník už tam nebyl a nikdo mu nerozuměl. Eliášovi se konečně podařilo prodrat se k vládci — bylo však už pozdě. Když se dotkl jeho pláště, vládce ho prudce odstrčil.

„Je to tvoje vina. Tys chtěl veřejný soud.“

„Mně vinu nedávej, l kdyby se Rada Akbaru sešla tajně, velitel a kněz by dosáhli svého. Mne po celou dobu zadržovaly stráže. Všechno bylo připravené předem.“

Podle ustáleného zvyku měl délku mučení určit kněz. Shýbl

se, uchopil kámen a podal jej vládci: nebyl tak velký, aby zajatce rychle zabil, ale zase ne tak malý, aby se utrpení vleкло příliš dlouho.

„Začni ty.“

„Donutili jste mě k tomu,“ řekl vládce tak potichu, aby to slyšel jenom kněz. „Ale vím, že je to nesprávná cesta.“

„Po celé roky jsi mě nutil zaujímat ty nejtvrďší postoje a sám jsi těžil z výsledků rozhodnutí, která se zamlouvala l i - du,“ odpověděl kněz rovněž tiše. „Já jsem musel čelit pochybnostem a vině a trávit bezesné noci — sužován přízraky omylů, jichž jsem se mohl dopustit. Ale protože jsem se nedal odstrašit, je dnes Akbar městem, jemuž všichni závidí.“ Lidé si začali hledat kameny zvolené velikosti. Nějaký čas bylo slyšet jen chřestot kamení. Kněz pokračoval:

-86-

„Možná že se mýlím, když odsuzuji tohoto muže k smrti. Ale mám pravdu, pokud jde o čest našeho města; nejsme zrádci.“ Vládce zdvihl ruku a hodil první kámen; zajatec uhnul. Hned nato však ho s křikem a pískáním začal kamenovat dav. Muž se pokoušel chránit si rukama obličej a kameny mu dopadaly na hrud', na záda, na žaludek. Vládce se obrátil k odchodu; něco takového už viděl mnohokrát a věděl, že smrt je zdoluhavá a bolestná, že z obličeje se stane beztvará masa z kostí, vlasů a krve a že lidé budou házet kamení pořád dál, i když už v tom těle nebude žádný život. Zanedlouho se zajatec přestane bránit a ruce mu sklesnou; pokud vedl dobrý život, bohové učiní, že ho některý kámen udeří vpředu do lebky tak, že omdlí. V opačném případě — pokud páchal ukrutnosti — bude při vědomí až do samého konce. Dav ryčel, házel kamení stále zuřivěji a odsouzenec se snažil chránit, jak to šlo. Náhle však rozpřáhl paže a promluvil jazykem, jemuž všichni mohli rozumět. Překvapený dav ho přestal kamenovat.

„Ať žije Asýrie!“ vykřikl zajatec. „Mám teď před očima svůj lid a umírám šťasten, protože umírám jako vojevůdce, který se snažil uchránit životy svých bojovníků. Odcházím do společnosti bohů a jsem spokojen, protože vím, že tuto zemi ovládneme!“ „Vidíš to?“ řekl kněz. „Slyšel všechno, co jsme při soudu říkali, a rozuměl tomu!“

Vládce souhlasil. Muž mluvil jejich jazykem a zjistil, že v akbarské Radě panuje nejednota.

„Necítím žádné utrpení, protože obraz mé země mi dodává důstojnost a sílu. Obraz mé země mi přináší radost! Ať žije Asýrie!“ vykřikl znovu.

Dav se vzpamatoval z překvapení a znovu začal házet kamení. Muž nechal paže rozpřažené a nesnažil se chránit — byl to statečný bojovník. Za chvíli nato se projevilo milosrdenství bohů: jeden kámen ho zasáhl do čela a muž ztratil vědomí. „Už můžeme odejít,“ řekl kněz. „Akbarský lid svůj úkol dokončí.“

- 87 -

Eliáš se nevrátil do vdovina domu. Vydal se nazdařbůh do pouště. „Hospodin neučinil nic,“ řekl travinám a skalám. „A mohl učinit.“

Litoval svého rozhodnutí a obviňoval se ze smrti dalšího člověka. Kdyby byl souhlasil s tajnou schůzí akbarské Rady, vládce by ho možná vzal s sebou; byli by pak dva proti knězi a vel i t e l i . Vyhledka na úspěch by nebyla valná, ale přece jen větší než při veřejném soudu.

A co víc: zapůsobilo na něho, jak se kněz obracel k davu; přestože nesouhlasil s ničím, co říkal, musel uznat, že to je člověk, který skvěle ovládá vůdcovské umění. Snažil se rozpomenout na každou maličkost všeho, co viděl, neboť jednou v Izraeli bude muset čelit králi a tyrské princezně.

Šel, kam ho nohy nesly, díval se na hory, na město a na asyrské

ležení v dálce. Byl jenom nepatrnou tečkou v údolí a kolem něho se rozkládal širý svět — svět tak velký, že by ani za celý život nedošel tam, kde končí. Jeho přátelé i nepřátelé asi lépe rozumějí zemi, kde žijí, říká si; cestují do dalekých krajů, plaví se po neznámých mořích, bez pocitu viny milují ženy. Žádný z nich už neslyší anděly z dětství ani nehodlá bojovat ve jménu Hospodina. Žijí v souladu s přítomnou chvílí a jsou šťastni.

On byl člověk jako druzí a jak tak chodil pouští, víc než kdy jindy si přál, aby byl nikdy neslyšel hlas Hospodina a jeho andělů.

Život však netvoří přání, nýbrž činy člověka. Připomněl si, že už víckrát se pokoušel od svého poslání upustit, a přece se octl právě tam, uprostřed toho údolí, protože to vyžadoval Hospodin.

„Mohl jsem zůstat pouhým tesařem, můj Bože, a byl bych dál užitečný Tvému dílu.“ Ted' však Eliáš plnil, co se po něm žádalo, a vlácel s sebou tíži nadcházející války, vyvraždění proroků z příkazu Jezabel, ukamenování asyrského vojevůdce, strach ze své lásky k ženě z Akbaru. Hospodin mu poskytl dar a on nevěděl, co si s ním počít.

Uprostřed údolí vzplálo světlo. Nebyl to jeho anděl strážný, jehož vždy slýchal, ale málokdy vídal. Byl to anděl Páně, který ho přišel utěšit.

„Tady už nemohu nic udělat,“ řekl Eliáš. „Kdy se vrátím do Izraele?“

„Až se naučíš obnovovat,“ odpověděl anděl. „Pamatuj však, jaké poučení dal Pán Mojžíšovi před bojem. Těš se z každého okamžiku, abys později nelitoval a necítil, že jsi promarnil své mládí. Každému věku člověka dává Pán jeho vlastní nepokoj.“

-89-

/ mluvil Hospodin k Mojžíšovi, řka:

„Vyjdete dnes k boji proti nepřatelům svým, nebudiž strašlivé srdce vaše, nebojte se a nestrachujte, ani se jich nelekejte.

A kdo jest, ješto štípil vinici, a ještě nepřišla k obecnému užívání, odejdi a navrať se k domu svému, aby snad nezahynul v bitvě, aby někdo jiný k obecnému užívání nepřivedl ji.

A kdo jest, ješto by měl zasnoubenou manželku, a ješto by jí nepojal, odejdi a navrať se do domu svého, aby neumřel v boji, a někdo jiný nevzal ji.“

Eliáš ješto chvíli kráčel dál a snažil se pochopit, co slyšel. Když se chystal k návratu do Akbaru, uviděl ženu, kterou miloval, jak sedí na kameni před Pátou horou, nedaleko od místa, kde stál.

„Co tu děláš? Kdoví, jestli slyšela o soudu, o rozsudku smrti a o hrozícím nebezpečí?“

Musel ji okamžitě varovat. Rozhodl se jít k ní.

Zena si všimla jeho přítomnosti a pokynula mu. Eliáš rázem znejistěl, jako by byl zapomněl na andělova slova. Tvářil se, že na něho doléhají těžkosti města, aby nepostřehla, jaký zmatek panuje v jeho srdci a myslí.

„Co tu děláš?“ zeptal se, když k ní přišel.

„Hledám trochu inspirace. Písmo, kterému se učím, mě přivedlo na myšlenku vylíčit údolí, hory a město Akbar. Někteří obchodníci mi dali všemožné barvy a chtějí, abych pro ně psala. Napadlo mě, že těmi barvami popíšu svět, ve kterém žiji, i když vím, že je to těžké: mám sice barvy, ale jen Pán je dokáže smísit v takovém souladu.“

Dál se přitom dívala na Pátou horu. Pro Eliáše to byl někdo docela jiný než žena, kterou před několika měsíci uviděl u městských bran, jak sbírá dříví. Její osamocená přítomnost v poušti v něm vzbuzovala důvěru a úctu.

„Proč mají všechny hory jméno, až na Pátou horu, která je

označena číslem?“ zeptal se.

„Abychom nevyvolali mezi bohy svár,“ odpověděla. „Tradice praví, že kdyby člověk tu horu pojmenoval podle jednoho z bohů, ti druzí by se rozzlobili a zničili by Zemi. Proto se jmenuje Pátá hora; je to pátá z hor, které vidíme za hradbami. Tak nikoho neurazíme — a řád Vesmíru trvá dál.“

Chvilí oba mlčeli, až žena prolomila ticho:

„Uvažuji nejen o barvách, ale i o nebezpečí, které písmo z Byblu představuje. Může urazit fénické bohy a Hospodina Boha našeho.“

-90- - 91 -

1

„Existuje jenom Hospodin,“ přerušil ji Eliáš. „A všechny vyspělé národy mají své písmo.“

„Ale teď je to j i n ě . Jako dítě jsem chodívala na náměstí a pozorovala písaře, kteří pracovali pro obchodníky. Jejich kresby — založené na egyptském písmu — vyžadovaly zkušenost a znalosti. Dnes je dávný a mocný Egypt v úpadku, nemá, čím zaplatit zboží, a jeho jazyka nikdo nepoužívá; mořeplavci z Tyru a Sidonu šíří písmo z Byblu po celém světě. Posvátná slova a obřady se mohou přenést na hliněné tabulky a rozšiřovat se od jednoho národa k druhému. Co bude se světem, když osoby bez jakýchkoli předsudků začnou používat rituálů, aby mohly zasáhnout do Vesmíru?“

Eliáš chápal, co má žena na mysli. Písmo z Byblu se zakládalo na velice jednoduchém principu: stačilo přeměnit egyptské obrázky ve zvuky, a pak pro každý zvuk určit jedno písmeno. Když se tato písmena seřadila, bylo možné zachytit nejrůznější zvuky a popsat vše, co ve vesmíru existuje.

Některé zvuky se těžko vyslovovaly. Tuto potíž vyřešili Řekové, kteří k bybloským znakům, jichž bylo něco přes dvacet, přidali dalších pět písmen zvaných samohlásky. Svě úpravě říkali abeceda a tento název se nyní ujal pro nový způsob psaní. Velmi to usnadnilo obchodní styky mezi různými kulturami. Egyptský systém vyžadoval hodně prostoru a zručnosti ke kresbě myšlenek a hluboké znalosti k jejich výkladu; byl vnucen porobeným národům, ale nepřečkal úpadek Říše. Bybloský systém se však rychle šířil světem a jeho přejímání už nezáviselo na hospodářské síle Fénicie.

Bybloská metoda s řeckou úpravou se hodila obchodníkům z různých národů; stejně jako za dávných dob i nyní rozhodovali o tom, co má zůstat v dějinách a co po smrti nějakého krále či osobnosti zmizí. Vše naznačovalo, že fénický vynález je určen k tomu, aby se stal obecným jednacím jazykem, který přežije své mořeplavce, své krále, svůdné princezny, vinaře a sklářské mistry.

„Bůh ze slov zmizí?“ zeptala se žena.

„Bude v nich dál,“ odpověděl Eliáš. „Každý člověk však před Ním bude odpovědný za vše, co napíše.“

Žena vytáhla z rukávu hliněnou tabulku, na níž bylo něco napsáno.

„Co to znamená?“ zeptal se Eliáš.

„To je slovo láska.“

Eliáš držel tabulku v ruce a neodvažoval se zeptat, proč mu to dala. Na kousku hlíny pár črtů shrnovalo důvod toho, proč hvězdy dál zůstávají na nebi a proč lidé chodí po zemi.

Chtěl jí tabulku vrátit, ale ona odmítla.

„Napsala jsem to pro tebe. Znáš tvoji odpovědnost, vím, že jednoho dne budeš muset odejít a stane se z tebe nepřítel mé země — neboť toužíš zničit Jezabel. V ten den budu možná po tvém boku, abych ti poskytla pomoc a podporu ke splnění tvého úkolu. Nebo možná budu proti tobě bojovat, protože krev Jezabel je krví mé země; slovo, které máš teď v rukou, je plné tajemství. Nikdo nemůže vědět, co vzbuzuje v srdci

ženy — ba ani proroci, kteří mluví s Bohem.“

„Znám slovo, které jsi napsala,“ řekl Eliáš a uschoval tabulku do lemu svého pláště. „Dnem i nocí proti němu bojuji, protože — i když nevím, co vzbuzuje v srdci ženy — vím, co dokáže udělat s mužem. Mám dost odvahy, abych se postavil proti izraelskému králi, sidonské princezně, akbarské Radě, ale toto jediné slovo — láska — ve mně vyvolává hluboký děs. Dříve než jsi je napsala na tabulku, tvoje oči je vepsaly do mého srdce.“

Oba setrvali v mlčení. Byla tu Asyřanova smrt, napjaté ovzduší ve městě, volání Páně, jež mohlo přijít každým okamžikem, avšak slovo, jež žena napsala, bylo nade vše mocnější. Eliáš vztáhl ruku a ona ji vzala do své. Tak zůstali, dokud slunce nezapadlo za Pátou horu.

„Děkuji,“ řekla žena na zpáteční cestě. „Už dlouho jsem si přála strávit s tebou večer.“

Doma čekal na Eliáše vládcův posel a chtěl, aby se Eliáš okamžitě dostavil do paláce.

-92 - -93 -

„Splatil jsi mou podporu svou zbabělostí,“ řekl vládce. „Co mám učinit s tvým životem?“

„Nebudu žít ani o chvíli déle, než si bude přát Hospodin,“ odpověděl Eliáš. „On rozhoduje, ne ty.“

Vládce udivila Eliášova odvaha.

„Mohu tě dát okamžitě stít. Nebo tě nechat vláčet ulicemi města a prohlásit, že s tvým příchodem stihla náš lid kletba,“ řekl. „A nebude to rozhodnutí tvého jediného Boha.“

„Stane se to, co je mým osudem. Chci však, abys věděl, že jsem neutekl; velitelovi vojáci mi zabránili, abych se k tobě přiblížil. On chce válku a udělá všechno, aby toho dosáhl.“

Vládce už nehodlal ztrácet čas zbytečnými řečmi. Musel vysvětlit izraelskému prorokovi svůj plán.

„Velitel si v podstatně nepřeje válku; jako dobrý voják ví, že jeho vojsko je menší a nezkušené a že nepřítel je rozdrť. Jako čestný člověk je si vědom nebezpečí, že jeho potomci se za něho budou stydět. Avšak pýcha a ješitnost zatvrdily jeho srdce. Myslí si, že nepřítel má strach. Neví, že asyrští bojovníci jsou dobře vycvičení: každý muž, jakmile vstoupí do vojska, zasadí strom a každý den přes to místo skáče. Semeno vyraší a on skáče dál. Z výhonku je stromek a on jej pořád přeskakuje. Nemrzí ho to, ani si nemyslí, že je to ztráta času. Ponenáhlu strom roste — a bojovníci skáčou stále výš. Trpělivě a pečlivě se připravují na překážky.

Jsou zvyklí přesně znát, do čeho jdou. Nás už pozorují celé měsíce.“

Eliáš vládce přerušil:

„A kdo tedy má na válce zájem?“

„Kněz. Pochopil jsem to při soudu nad asyrským zajatcem.“

„A proč?“

„To nevím. Ale byl dost obratný, aby přesvědčil velitele a lid. Teď má na své straně celé město a já vidím ze současné situace jediné východisko.“

-94-

Dlouze se odmlčel a pohlédl Izraelci do očí:

„Jsi to ty.“

Vládce začal přecházet sem a tam, mluvil rychle a bylo vidět, jak je rozčilen.

„Obchodníci také chtějí mír, ale ti nemohou nic dělat. Kromě toho zbohatli natolik, že se mohou usadit v kterémkoli jiném městě nebo počkat, až dobyvatelé začnou kupovat jejich výrobky. Ti ostatní se zbláznili a chtějí, abychom zaútočili na nekonečně silnějšího nepřítele. Jediné, co je může přimět ke změně názoru, je zázrak.“

Eliáš strnul.

„Zázrak?“

„Ty jsi vzkřísil chlapce, jehož si už vzala smrt. Pomáháš lidem, aby našli svou cestu, a přestože jsi cizinec, těšíš se téměř všeobecné oblibě.“

„To platilo do včerejška,“ řekl Eliáš. „Teď je všechno jinak: v nastalém ovzduší bude každý, kdo hájí mír, považován za zrádce.“

„Ty ale nemusíš nic hájit. Chci, abys udělal zázrak stejně velký jako vzkříšení dítěte. Pak řekneš lidem, že jediným východiskem je mír, a oni ti budou naslouchat. Kněz přijde o všechnu svou moc.“

Chvilí panovalo ticho. Vládce pokračoval:

„Jsem ochoten se s tebou dohodnout: uděláš-li to, co žádám, náboženství jediného Boha bude v Akbaru závazné. Ty se zalíbíš Tomu, jemuž sloužíš, a já vyjednám podmínky míru.“

-95-

Eliáš se odebral nahoru do svého pokoje. Dostalo se mu právě příležitosti, jakou dosud neměl žádný prorok: obrátit fénické město na víru. Pro Jezabel by to byl nejbolestnější důkaz, že musí platit za to, čeho se v jeho zemi dopustila.

Vládcův návrh ho vzrušil. Málem šel vzbudit ženu, která spala dole, ale pak si to rozmyslel; jistě se jí zdálo o krásném večeru, který spolu strávili.

Vzýval svého anděla, a ten se zjevil.

„Slyšel jsi, co mi navrhl vládce,“ řekl Eliáš. „Je to jediná možnost.“

„Nikdy není jen jediná možnost,“ odpověděl anděl. „Pán dává lidem v životě mnohé příležitosti. Vzpomeň si kromě toho, co ti bylo řečeno: žádný další zázrak ti nebude povolen, dokud se nevrátíš do své vlasti.“

Eliáš sklopil hlavu. V tom okamžiku se zjevil anděl Páně a umlčel jeho anděla strážce. A pravil:

„Hle, tvůj příští zázrak:

Shromáždíš všechny lid na úpatí hory. Na jedné straně dáš vztyčit oltář Baalovi, jemuž bude obětován volek. Na druhé straně vztyčíš oltář Hospodinu svému Bohu a též tam položíš volka.

I řekneš uctívačům Baala: vzývejte jméno boha vašeho, já pak budu vzývat jméno Hospodinovo. Nech, aby oni tak učinili první; ať se celé ráno modlí a volají, prosíce, aby Baal sestoupil a jejich oběť přijal. Oni budou hlasitě volat a bodat se meči a prosit, aby jejich bůh volka přijal, ale nic nenastane.

Až jejich síly ochabnou, naplníš čtyři džbány vodou a vyleješ ji na svého volka. Pak tak učiníš podruhé. A učiníš tak ještě potřetí. Vzápětí budeš volat Boha Abrahama, Izákova a Izraelova a budeš prosit, aby ukázal všechnu svou moc.

V tom okamžiku Pán sešle z nebes oheň, a ten tvou oběť spálí.“

Eliáš poklekl a vzdal díky.

„Niméně,“ pokračoval anděl, „tento zázrak smíš vykonat

-96-

jenom jedenkrát v životě. Vyber si, chceš-li jej učinit zde, abys odvrátil jednu bitvu - či rozhodneš-li se vykonat jej ve své zemi, abys zbavil svůj lid hrozby Jezabel.“

A anděl Páně zmizel.

-97 -

Žena brzy vstala a uviděla Eliáše, jak sedí na zápraží. Oči měl zapadlé, nevyspalé.

Byla by se ho ráda zeptala, co se mu v noci stalo, ale bála se odpovědi. Možná že bezesnou noc vyvolal rozhovor s vládcem a hrozba války, ale také tu mohl být i ný důvod — hliněná tabulka, kterou mu dala. A kdyby se začala vyptávat, dočkala by se možná odpovědi, že lásku ženy a Boží úradek spojovat nelze.

„Pojď něco sníst,“ řekla nakonec.

I její syn už se probudil. Všichni tři zasedli ke stolu a pojedli.

„Byl bych rád včera s tebou zůstal,“ řekl Eliáš, „ale vládce mě potřeboval.“

„Tím se netrap,“ odpověděla a hned pocítila v srdci větší klid. „Jeho rod už vládne v Akbaru celá pokolení a on jistě ví, jak hrozbě čelit.“

„Také jsem mluvil s andělem. Postavil mě před velice těžké rozhodnutí.“

„Ani kvůli andělům by sis neměl dělat těžkou hlavu; snad by bylo lepší věřit, že bohové se časem mění. Moji předkové uctívali egyptské bohy, kteří měli podobu zvířat. Tato božstva odešla a — dokud jsi nepřišel ty — já jsem byla vedena k tomu, abych obětovala Ašeře, Elovi, Baalovi a všem bohům sídlícím na Páté hoře. Nyní jsem poznala Hospodina, ale i ten nás možná jednou opustí a příští bohové nebudou tak nároční.“ Chlapec chtěl trochu vody, ale v domě už žádná nebyla.

„Půjdu pro ni,“ řekl Eliáš.

„Chci jít s tebou,“ poprosil ho chlapec.

Oba zamířili ke studni. Cestou šli kolem místa, kde od časného rána velitel cvičil své vojáky.

„Dívejme se na ně chvíli,“ řekl chlapec. „Budu voják, až vyrostu.“ Eliáš mu vyhověl.

-98-

„Kdo z nás nejlépe vládne mečem?“ zeptal se jeden bojovník.

„Jdi k místu, kde včera ukamenovali vyzvědače,“ řekl velitel.

„Seber hodně velký kámen a vyspílej mu.“

„A proč to mám udělat? Kámen mi neodpoví.“

„Tak na něj vytras meč.“

„Meč se mi zlomí,“ řekl voják. „A na to jsem se neptal; chci vědět, kdo nejlépe vládne mečem.“

„Nejlepší je ten, kdo je jako kámen,“ odpověděl velitel. „Ani nemusí tasit čepel, aby dokázal, že ho nikdo nepřemůže.“

„Vládce má pravdu: velitel je moudrý,“ pomyslel si Eliáš. „Ale všechnu moudrost oslepil lesk ješitnosti.“

Ubírali se dál. Chlapec se zeptal, proč vojáci tolik cvičí.

„Nedělají to jenom vojáci, ale také tvoje matka, já i ti, kdo jdou za hlasem svého srdce. Všechno v životě potřebuje cvičení.“

„I stát se prorokem?“

„I rozumět andělům. Tolik toužíme s nimi mluvit, že neposloucháme, co nám říkají. Není snadné naslouchat: ve svých modlitbách se vždycky snažíme říct, v čem jsme chybovali a co bychom chtěli, aby se s námi stalo. Hospodin však už tohle všechno ví a někdy nás jenom žádá, abychom poslouchali, co nám říká vesmír. A abychom měli trpělivost.“

Chlapec se na něho překvapeně podíval. Asi ničemu nerozuměl, ale Eliáš přesto cítil, že je třeba v rozhovoru pokračovat.

Některé z těch slov mu možná později — až vyroste — pomůže v těžké situaci.

„Všechny bitvy v životě nás mohou o něčem poučit, i ty prohrané.

Až vyrosteš, zjistíš, že už jsi obhajoval lži, že jsi klamal sám sebe nebo trpěl kvůli hloupostem. Budeš-li dobrý bojovník, nebudeš si to dávat za vinu — ale také nepřipustíš, aby se tvé omyly opakovaly.“

Pak se odmlčel; tak malý chlapec přece nemůže rozumět tomu, co říká. Šli pomalu a Eliáš se rozhlížel po ulicích města, které mu před časem poskytlo útočiště — a které se teď blížilo své zkáze. Vše záviselo na jeho rozhodnutí.

Akbar byl tišší než obvykle. Na hlavním náměstí lidé mluvi-

-99-

li tlumeně—jako by se báli, že vítr odnese jejich slova až do asyrského tábora. Starší lidé se dušovali, že k ničemu nedojde, mladé zase vzrušovala možnost boje, obchodníci a řemeslníci uvažovali o odchodu do Tyru a Sidonu, dokud se situace neuklidní.

„Pro ně není těžké odejít,“ pomyslel si. Obchodníci si mohou odnést majetek kamkoli na světě. Řemeslníci mohou pracovat i tam, kde se mluví cizím jazykem. „Já však potřebuji souhlas Hospodina.“

Došli ke studni a nabrali dvě nádoby vody. Obvyčejně tu bývalo živo; ženy tu praly, barvily látky a hovořily o všem, co se ve městě stalo. Žádné tajemství neobstálo, když se dostalo až ke studni; novinky o obchodování, rodinných nevěrách, sousedských svárech, důvěrném životě vládnoucích vrstev, všechny záležitosti vážné i povrchní se tam přetřásaly, probíraly, odsuzovaly nebo schvalovaly. Ba i v měsících, kdy nepřátelské síly bez ustání rostly, byla Jezabel — princezna, která si získala izraelského krále — nejoblíbenějším předmětem jejich řečí. Ženy chválily její smělost, její odvahu a byly přesvědčeny, že kdyby se s městem něco stalo, princezna by se vrátila do své země, aby je pomstila.

Toho rána tam však skoro nikdo nebyl, až na několik žen, které říkaly, že je třeba jít na pole s k l i d i t co nejvíc obilí, protože Asyřané brzy zatarasí cesty k městu. Dvě z nich se chystaly jít k Páté hoře obětovat bohům — nechtěly, aby jejich synové zemřeli v bitvě.

„Kněz říkal, že se můžeme bránit po celé měsíce,“ obrátila se jedna z nich k Eliášovi. „Stačí, když budeme se vši statečností hájit čest Akbaru a bohové nám pomohou.“ Chlapec se polekal.

„Nepřítel na nás zaútočí?“ zeptal se.

Eliáš neodpověděl; záviselo to na volbě, kterou mu v noci přednesl anděl.

„Já se bojím,“ naléhal chlapec.

„Z toho je vidět, že máš rád život. Každý člověk se v určitých chvílích bojí.“

Eliáš a chlapec se vrátili domů před polednem. Žena měla kolem sebe nádobky s rozličnými barvami.

- 100

„Musím pracovat,“ řekla a prohlížela si nedokončená písmena a věty. „Kvůli suchu je město plné prachu. Štětce jsou pořád špinavé, barva se mísí s prachem a všechno je pak těžší.“

Eliáš zůstal zticha; nechtěl, aby s ním sdílela jeho starosti.

Sedl si do kouta, pohroužen do svých úvah. Chlapec si šel hrát ven s kamarády.

„On potřebuje klid,“ řekla si žena a snažila se zabrat do práce.

Dodělávala pak až do poledne několik slov, na která by byla stačila polovina času, a vyčítala si svou malou výkonnost; konec konců poprvé v životě měla možnost živit svou rodinu.

Vrátila se k práci; používala papyru, materiálu, který právě přinesl z Egypta jeden obchodník a chtěl, aby na něj poznamenala obchodní zprávy, jež potřeboval poslat do Damašku. List nebyl příliš jakostní a barva se každou chvílí rozpíjela. „Přes všechny tyto potíže je to pořád lepší než psát do hlíny.“

V sousedních zemích se poselství obvykle psala na hliněné tabulky nebo na zvířecí kůže. Egypt byl sice v úpadku a jeho písmo už bylo překonané, ale přišli tam na vhodný a lehký způsob záznamu svých dějin a obchodu. Třtinu, která rostla na březích Nilu, rozřezávali na plátky a jednoduchým postupem je k l í ž i l i k sobě, takže vznikl nažloutlý list. Akbar musel tento papyrus dovážet, protože v údolí se pěstovat nedal, i když byl drahý, kupci mu dávali přednost, poněvadž popsané svitky mohli strčit do kapsy — což s hliněnými tabulkami a zvířecími kůžemi udělat nešlo.

„Všecko se zjednodušuje,“ pomyslela si. Škoda že k tomu, aby se mohlo psát na papyru abecedou z Byblu, bylo třeba povolení vlády. Podle už překonaného zákona dohlížela dosud na napsané texty akbarská Rada.

Jakmile práci dokončila, ukázala ji Eliášovi, který se celou tu dobu jen mlčky díval.

„Líbí se ti to?“ zeptala se.

Eliáš se probral ze zadumání.

„Ano, je to hezké,“ odpověděl bezmyšlenkovitě.

-101 -

Asi mluvil s Hospodinem. A ona ho nechtěla rušit. Odešla pro kněze.

Když se vrátila, Eliáš pořád seděl na téže místě. Oba muži na sebe pohlédli a dlouho nic neřekli.

Kněz první přerušil mlčení.

„Ty jsi prorok a mluvíš s anděly. Já jenom vykládám staré zákony, vykonávám obřady a snažím se uchránit svůj lid před omyly, jichž se dopouští. Proto vím, že nyní nejde o boj mezi lidmi. Je to bitva mezi bohy — a já jí nesmím bránit.“

„Obdivuji tvou víru, přestože uctíváš bohy, kteří neexistují,“ odpověděl Eliáš. „Jestliže je současná situace podle tvých slov hodná nebeské bitvy, budu nástrojem Hospodinovým, abych rozdrtil Baala a jeho druhy na Páté hoře. Byl bys udělal líp, kdybys rozkázal, abych byl zavražděn.“

„Uvažoval jsem o tom. Ale nebylo to zapotřebí; v pravou chvíli zasáhli bohové v můj prospěch.“

Eliáš neodpověděl. Kněz se otočil a vzal papyrus, na nějž žena dopsala text.

„Je to dobře uděláno,“ poznamenal. Pozorně vše přečetl, stáhl z ruky prsten, smočil jej v jedné nádobce s barvou a vtiskl svou pečeť do levého rohu. Kdyby někoho přistihl s papyrem bez kněžské pečeti, mohl být odsouzen k smrti.

„Proč se to musí dělat?“ zeptala se žena.

„Protože tyto papyry přenášejí myšlenky,“ odpověděl. „A myšlenky mají moc.“

„Jsou to jen obchodní záležitosti.“

„Ale mohly by to být plány bitvy. Nebo zpráva o našem bohatství.

Nebo naše tajné modlitby. Dnes, když jsou písmena a papyry, lze snadno ukrást nějakému národu jeho inspiraci.

Hliněné tabulky nebo zvířecí kůže se dají těžko schovat, ale papyrus spolu s abecedou z Byblu může zmařit vzdělanost všech zemí a zničit svět.“

Objevila se nějaká žena a volala na kněze:

„Rychle! Rychle se pojď podívat, co se děje!“

Eliáš s vdovou šli za knězem. Ze všech stran vycházeli lidé a mířili k témuž místu; vzduch plný prachu se téměř nedal dýchat.

-102-

Vpředu pobíhaly děti, smály se a pokřikovaly. Dospělí kráčeli zvolna a mlčky.

Když došli k j i ž n í bráně, už tam stála skupina lidí. Kněz mezi nimi prošel a spatřil důvod onoho pozdvižení.

Klečel tam jeden z akbarských strážců s rozpřaženými rukama a s dlaněmi přibitými na břevno, které měl na ramenou.

Šaty měl rozedrané na cáry a levé oko vypíchnuté větví.

Na hrudi mu dykou vyřezali několik asyrských znaků. Kněz rozuměl Egyptanům, ale jazyk Asyřanů ještě nebyl tak důležitý, aby se mu druzí učili a mluvili jím; musel vypomoci obchodník, který stál mezi přihlížejícími.

„Vyhlašujeme válku“ zněl překlad.

Lidé kolem neřekli ani slovo. Eliáš viděl v jejich tvářích paniku.

„Dej mi svůj meč,“ řekl kněz jednomu z přítomných vojáků.

Voják uposlechl. Kněz poručil, aby šli oznámit vládci a veliteli, co se stalo. Vzápětí prudkou ranou probodl klečícímu strážci srdce.

Muž záupěl a klesl na zem. Byl mrtev, zbavil se bolesti i hanby, že se nechal zajmout.

„Zítرا vykonám oběti u Páté hory,“ řekl kněz zděšenému lidu. „A bohové se na nás znovu rozpomenou.“

Ještě než odešel, obrátil se k Eliášovi:

„Vidíš to na vlastní oči. Nebesa tomu pomáhají dál.“

„Mám jedinou otázku,“ řekl Eliáš. „Proč chceš obětovat lid své země?“

„Protože je třeba zabít určitou myšlenku.“

Když Eliáš poslouchal dopoledne jeho rozhovor s ženou, pochopil, o jakou myšlenku jde: o abecedu.
„Na to je příliš pozdě. Rozšířila se po světě a Asyřané nemohou dobýt celou zemi.“

„A proč ne? Konec konců bohové z Páté hory stojí na straně jejich vojsk.“

Stejně jako předešlého odpoledne i nyní kráčel Eliáš dlouhé hodiny údolím. Věděl, že přinejmenším večer a v noci ještě bude - 103 -

de panovat mír: žádná bitva se nesvádí v noci, protože bojovníci by nerozeznali nepřitele. Věděl, že právě této noci mu Hospodin dává příležitost, aby změnil osud města, jež mu poskytlo útočiště.

„Šalomoun by si teď věděl rady,“ hovořil k svému andělovi.

„I David a Mojžíš a Izák. Byli to mužové, jimž Hospodin důvěřoval, kdežto já jsem jenom nerozhodný služebník. Hospodin mi ukládá volbu, kterou by měl učinit On.“

„Vypadá to, jako by v dějinách našich předků byli vždy praví muži na pravém místě,“ odpověděl anděl. „Nevěř tomu: Pán žádá od lidí jenom to, co je v možnostech každého z nich.“

„Pak se u mne zmýlil.“

„Každá trýzeň jednou přejde. Tak pomíjí světská sláva i tragédie.“

„Nezapomenu na to,“ řekl Eliáš. „Avšak když pomíjí tragédie, zanechává věčné stopy, kdežto sláva zanechává marné vzpomínky.“ Anděl neodpověděl.

„Proč jsem za celou tu dobu, co působím v Akbaru, nedokázal najít spojenecké síly pro boj za mír? Jaký význam má osamělý prorok?“

„Jaký význam má slunce, ubírající se po nebi samotné? Jaký význam má hora čnící uprostřed údolí? Jaký význam má opuštěná studna? Právě ony ukazují cestu, jíž se má karavana ubírat.“

„Mé srdce se dusí smutkem,“ řekl Eliáš, poklekl a vztáhl paže k nebi. „Kéž bych tu mohl zemřít a nemít ruce potřísněné krví lidu svého ani lidu cizího. Ohlédni se: co vidíš?“

„Víš, že jsem slepý,“ řekl anděl. „Mé oči dosud naplňuje světlo slávy Páně, a proto nic jiného nevidím. Mohu vnímat jen to, co mi vypráví tvé srdce. Vše, co mohu postřehnout, jsou záchvěvy nebezpečí, které ti hrozí. Nemohu vědět, co je za tebou.“

„Nuže, já ti to řeknu: je tam Akbar. Za této večerní chvíle, když slunce ozařuje jeho obrysy, je krásný. Zvykl jsem si na jeho ulice a hradby, na jeho šlechetný a pohostinný lid. Přestože obyvatelé města se stále drží obchodu a svých pověr, mají srdce stejně čisté jako kterýkoli národ světa. Naučil jsem se od nich mnohému, co jsem neznal; na oplátku jsem vyslechl je - 104 -

jich stesky a z Božího vnuknutí jsem dokázal vyřešit jejich vnitřní sváry. Mnohokrát jsem se octl v nebezpečí a vždy mi někdo pomohl. Proč mám volit mezi záchranou tohoto města a vykoupením svého lidu?“

„Protože člověk musí volit,“ odpověděl anděl. „V tom spočívá jeho síla: moc jeho rozhodnutí.“

„Je to těžká volba: znamená souhlasit se záhubou jednoho lidu, aby byl spasen druhý.“

„Ještě těžší je určit cestu pro sebe sama. Ten, kdo nevolí, umírá v očích Páně, třeba stále dýchá a chodí ulicemi.“

A kromě toho,“ pokračoval anděl, „nikdo neumírá. Věčnost otevírá svou náruč všem duším a každá z nich bude pokračovat ve svém úkolu. Všechno, co se nachází pod sluncem, má nějaký důvod.“

Eliáš znovu pozdvihl paže k nebi:

„Můj lid se odvrátil od Hospodina pro krásu jedné ženy. Fénicie může být zničena proto, že jeden kněz spatřuje v písmu hrozbu bohům. Proč Ten, jenž stvořil svět, dává přednost tragédii, když píše knihu osudu?“

Eliášovo volání se rozléhalo údolím a ozvěnou se vracelo k jeho sluchu.

„Nevíš, co říkáš,“ odvětil anděl. „Nejsou tragédie, ale věci nevyhnutelné. Všechno má svůj důvod: ty musíš pouze rozlišit, co je pomíjivé a co má konečnou platnost.“

„Co je pomíjivé?“ zeptal se Eliáš.

„Věci nevyhnutelné.“

„A co má konečnou platnost?“

„Poučení z věcí nevyhnutelných.“

Poté se anděl vzdálil.

Při večeři řekl Eliáš ženě a chlapci:

„Připravte si věci. Každou chvíli se můžeme vydat na cestu.“

„Už dvě noci jsi nespál,“ řekla žena. „Večer tu byl vládčův posel; chtěl, abys šel do paláce. Řekla jsem mu, že jsi v údolí a že tam zůstaneš přes noc.“

„Dobře jsi učinila,“ odpověděl a šel rovnou do svého pokoje, kde upadl do hlubokého spánku.

-105-

Nazítí jej probudil zvuk hudebních nástrojů. Když sešel dolů, aby se podíval, co se děje, chlapec už stál ve dveřích.

„Podívej se!“ řekl a oči se mu leskly vzrušením. „Je válka!“

Oddíl vojáků — velkolepých ve válečném odění a v plné zbroji — pochodoval k akbarské j i ž n í bráně. Do kroku j im bubnovala skupina hudebníků, která kráčela za nimi.

„Včera jsi měl strach,“ řekl Eliáš chlapci.

„Nevěděl jsem, že máme tolik vojáků. Naši bojovníci jsou ze všech nejlepší!“

Opustil chlapce a vyšel na ulici; musel stůj co stůj najít vládce.

I ostatní obyvatelé města probudil zvuk válečných hymnů a byli jako očarováni; poprvé v životě přihlíželi přehlídce řádného vojenského oddílu ve stejnokrojích, s kopími a štíty, v nichž se odrážely první sluneční paprsky. Velitel odvedl skvělou práci; aniž to kdo tušil, vycvičil vojsko a nyní — a toho právě se Eliáš obával — mohl všechny přesvědčit, že nad Asyřany je možné zvítězit.

Eliáš se prodíral mezi vojáky, až konečně dospěl do čela útvaru.

Velitel s vládcem na koních pochod vedli.

„Uzavřeli jsme dohodu,“ řekl Eliáš a utíkal přitom po vládcově boku.

Vládce mu neodpověděl. Útvar prošel hradbami a zamířil do údolí.

„Přece víš, že tohle vojsko je jen iluze!“ naléhal Eliáš. Asyřané mají pětkrát víc vojáků a jsou to zkušení válečníci! Nedopusť zkázu Akbaru!“

„Co ode mě chceš?“ zeptal se vládce, aniž zvolnil krok svého koně. „Včera večer jsem pro tebe poslal, abychom si promluvili, a bylo mi řečeno, že nejsi ve městě. Co víc jsem mohl udělat?“

„Čelit Asyřanům v otevřeném poli je sebevražda! Vy to víte!“

Velitel jejich rozhovor poslouchal a nic na to neřikal. Svou strategii už s vládcem probral; izraelský prorok se dočká překvapení.

-106-

Eliáš stále běžel vedle koní a nebylo mu jasné, co si počít.

„Pomoz mi, Hospodine,“ prosil v duchu. „Tak jako jsi zastavil slunce, abys pomohl Jozuovi v bitvě, zastav čas, aby se mi podařilo přesvědčit vládce, že se mylí.“

Sotva na to pomyslel, velitel zvolal:

„Stát!“

„Snad je to znamení,“ řekl si Eliáš. „Musím toho využít.“

Vojáci utvořili dvě bitevní linie jako lidské hradby. Štíty pevně opřeli o zem a zbraně namířili vpřed.

„Ty si myslíš, že vidíš akbarské vojenské síly,“ řekl vládce Eliášovi.

„Vidím mladé muže, kteří se smějí tváří v tvář smrti,“ zněla odpověď.

„Věz tedy, že zde je pouze jeden oddíl. Většina našich mužů

je ve městě, nahoře na hradbách. Umístili jsme tam kotle s vřícím olejem, které budou obráceny na hlavy těch, kdo by je chtěli zdolat.

Potraviny jsme rozdělili do mnoha domů, aby nám zápalné šípy nemohly zničit jídlo. Podle velitelova odhadu můžeme vydržet v obležení téměř dva měsíce. Zatímco se Asyřané připravovali, my jsme činili totéž.“

„Nikdy jste mi o tom nepověděli,“ řekl Eliáš.

„Uvědom si: přestože jsi pomáhal akbarskému lidu, zůstáváš cizincem a někteří vojenští činitelé by tě mohli považovat za zvěda.“

„Ale ty sis přál mír!“

„Možnost míru zůstává, i když začne boj. Pak ovšem budeme vyjednávat jako rovný s rovným.“

Vládce mu sdělil, že byli vypraveni poslové do Tyru a Sidonu, aby podali zprávu o vážnosti situace. Sám váhal, jestli má žádat o pomoc; mohli by si myslet, že nedokáže situaci zvládnout. Došel však k názoru, že je to jediné východisko.

Velitel připravil důmyslný plán; jakmile začne bitva, vrátí se do města a zorganizuje odpor. Oddíl, který je teď v poli, musí zabít co největší množství nepřátel a potom ustoupit do hor. Znájí údolí lépe než kdokoli jiný a mohou útočit na Asyřany v drobných šarvátkách a zmírnit tak tlak obležení.

- 107 -

Jistě brzy přijdou posily a asyrské vojsko bude rozprášeno.

„Můžeme klást odpor šedesát dní, ale nebude to třeba,“ řekl vládce Eliášovi.

„Hodně lidí však zemře.“

„Všichni stojíme tváří v tvář smrti. A nikdo nemá strach, ba ani já.“

Vládce překvapila jeho vlastní odvaha. Nikdy dřív v žádné bitvě nebyl, a když viděl, že se k ní schyluje, chystal se z města uprchnout. Ráno si s několika nejvěrnějšími muži domluvil nejpříhodnější plán ústupu. Do Tyru nebo Sidonu jít nemohl, protože by ho považovali za zrádce, ale Jezabel by mu poskytla útočiště, neboť potřebovala vedle sebe spolehlivé lidi. Když však přišel na bitevní pole, spatřil v očích vojáků nesmírnou radost — jako by se celý život cvičili pro jediný cíl, a ten velký okamžik konečně nastal.

„Strach trvá jen do té doby, než dojde k nevyhnutelnému,“ řekl Eliášovi. „Potom už s ním nesmíme ztrácet síly.“

Eliáš byl zmaten. Cítil totéž, přestože se to styděl přiznat; vzpomněl si na chlapcovo vzrušení, když kolem pochodovalo vojsko.

„Jdi pryč,“ řekl vládce. „Jsi cizinec, nejsi ozbrojen a nemusíš bojovat za něco, čemu nevěříš.“

Eliáš se ani nepohnul.

„Oni přijdou,“ řekl vládce. „Tebe to překvapilo, ale my jsme připraveni.“

I pak tam Eliáš zůstal dál.

Pohlédli k obzoru; žádný prach se nezvedal, asyrské vojsko se nehýbalo.

Vojáci v první řadě pevně svírali svá kopí a mířili jimi vpřed; lučištníci už měli zpola napjaté tětiny, aby vystřelili šípy, jakmile dá velitel příkaz. Někteří muži zase sekali do vzduchu mečem, aby si rozehráli svaly.

„Všechno je připraveno,“ opakoval velitel. „Oni zaútočí.“

Eliáš si všiml, jak nadšeně to říká. Určitě se nemůže dočkat, až bitva začne; chce bojovat a ukázat svou udatnost. Jistě má před očima asyrské válečníky, rány mečem, křik a vřavu, představuje si, jak ho feničtí knězi dávají za vzor výkonnosti a odvahy.

-108 -

Vládce přerušil proud jeho myšlenek:

„Nehýbají se.“

Eliáš si uvědomil, oč žádal Hospodina; aby zastavil slunce na nebi, jako to učinil Jozuovi. Pokusil se mluvit se svým andělem, ale nezaslechl jeho hlas.

Kopiníci ponenáhlu skláněli své zbraně, lučištníci povolovali napjaté luky, druzí zase schovali meče do pochvy. Polední slunce začalo pálit a několik mužů horkem omdlelo; přesto však vojsko zůstalo v pohotovosti až do večera.

Po západu slunce se bojovníci stáhli do Akbaru; vypadalo to, jako by byli zklamáni, že přečkali další den.

Jenom Eliáš zůstal uprostřed údolí. Nějaký čas kráčet, kam ho nohy nesly, až náhle spatřil světlo. Zjevil se mu anděl Páně.

„Bůh vyslechl tvé modlitby,“ pravil anděl. „A spatřil trýzeň v tvé duši.“

Eliáš obrátil oči k nebesům a poděkoval za požehnání.

„Pán je zdroj slávy a moci. On zastavil asyrské vojsko.“

„Nikoli,“ odpověděl anděl. „Ty jsi pravil, že volbu měl učinit On. A On volil místo tebe.“

-109-

„Odejdemo,“ řekla žena svému synovi.

„Já nechci jít pryč,“ odpověděl chlapec. „Jsem pyšný na akbarské vojáky.“

Matka ho přinutila, aby si nachystal věci. „Vezmi si jen to, co uneseš,“ řekla.

„Jsme přece chudí a já skoro nic nemám.“

Eliáš odešel nahoru do své světnice. Rozhlédl se kolem sebe, jako by to bylo poprvé a naposled; pak sešel dolů a díval se, jak si vdova balí barvy.

„Děkuji ti, že mě bereš s sebou,“ řekla mu. „Když jsem se vdávala, bylo mi teprve patnáct a o životě jsem neměla ani ponětí. Všechno se dohodlo mezi našimi rodinami a mne k té chvíli i k tomu, abych za všech okolností pomáhala manželovi, vychovávali už od dětství.“

„Milovala jsi ho?“

„Vedla jsem k tomu své srdce. Když už jsem jinou volbu neměla, přesvědčila jsem sama sebe, že taková je nejlepší cesta.“

Po manželově smrti jsem se smířila se stále stejnými dny a nocemi a prosila jsem bohy na Páté hoře — tenkrát jsem v ně ještě věřila —, aby mě odsud vzali, jakmile se můj syn osamostatní.

A pak jsi přišel ty. Už jsem ti to řekla jednou a znovu ti to opakuji: od té chvíle jsem začala vnímat krásu údolí, tmavý obrys hor proti obloze, měsíc, který mění tvar, aby mohlo růst obilí. V noci, zatímco jsi spal, jsem chodívala Akbarem, poslouchala pláč novorozenat, písně mužů, kteří se po práci šli napít, pevné kroky hlídek na hradbách. Kolikrát předtím už jsem tu krajinu viděla a nikdy jsem si nevšimla, jak je krásná! Kolikrát jsem se dívala k obloze a nepostřehla její hloubku! Kolikrát jsem slyšela kolem sebe zvuky Akbaru a neuvědomila si, že jsou částí mého života!

Znovu se mě zmocnila chuť žít. Tys mi řekl, abych se učila bybloskému písmu, a já jsem tě poslechl. Chtěla jsem se ti

110 -

jenom zavděčit, ale pak se mi ta činnost z a l í b í la a zjistila jsem, že smyslem mého života je to, co mu sama chci dát.“

Eliáš ji pohlídl po vlasech. Udělal to poprvé.

„Proč to takové nebylo dřív?“ zeptala se.

„Protože jsem měl strach. Ale když jsem dnes čekal na bitvu, poslouchal jsem, co říká vládce — a myslel jsem na tebe.“

Strach trvá jen potud, dokud nedojde k nevyhnutelnému; pak ztrácí smysl. A zbývá nám jenom dodat, že jsme zvolili správně.

„Jsem připravena,“ řekla.

„Vrátíme se do Izraele. Hospodin už mi řekl, co mám učinit, a já to provedu. Jezabel už nesmí dál vládnout.“

Žena na to nic neřekla. Stejně jako všechny fénické ženy, i ona byla pyšná na svou princeznu. Jakmile tam přijdou, bude

se snažit svého druhu přesvědčit, aby změnil názor.

„Bude to dlouhá cesta a neoddechne si, dokud já neudělám, co On ode mě žádá,“ řekl Eliáš, jako by jí četl myšlenky.

„Tvá láska mi zatím bude oporou a vždy, když mě v zápase v Jeho jménu přemůže únava, odpočinu si v tvé náruči.“

Přišel chlapec s pytlek přes rameno. Eliáš mu jej vzal a řekl ženě:

„Je čas jít. Až půjdeme ulicemi Akbaru, vryj si do paměti každý dům a každý zvuk, protože už jej nikdy nespíš.“

„Já jsem se v Akbaru narodila,“ řekla žena. „A to město zůstane v mém srdci navždy.“

Chlapec to slyšel a s l i b i l sám sobě, že na matčina slova nikdy nezapomene. Pokud se jednoho dne bude moci vrátit, bude vidět město, jako by viděl její tvář.

-111-

Už se setmělo, když kněz došel k úpatí Páté hory. V pravici třímál hůl a v levé ruce nesl vak.

Z vaku vyndal svěcený olej a pomazal si čelo a zápěstí. Potom holí narýsoval v písku býka a levhartici, symboly boha Bouře a Velké bohyně. Vykonal rituální modlitby; nakonec vztáhl paže k nebi — aby se mu dostalo božského zjevení.

Bohové už nyní nepromlouvali. Řekli vše, co chtěli, a teď pouze vyžadovali plnění obřadů. Z celého světa zmizeli proroci — s výjimkou Izraele, což byla zaostalá a pověřivá země, kde se dosud věřilo, že lidé mohou hovořit se stvořiteli Vesmíru.

Vzpomněl si, že před dvěma pokoleními obchodoval Tyros a Sidon s jeruzalémským králem Šalomounem. Ten stavěl tehdy velký chrám a chtěl jej vyzdobit vším, co bylo na světě nejlepšího; dal proto nakoupit cedry z Fénicie, již říkali Libanon.

Tyrský král dodal potřebný materiál a výměnou dostal dvacet měst v Galileji, s nimiž však nebyl spokojen. Šalomoun mu tedy pomohl postavit první loď a nyní měla Fénicie největší obchodní loďstvo na světě.

Tenkrát byl ještě Izrael slavnou zemí — přestože se tam klaněli jen jednomu bohu, jehož jméno ani neznali a obvykle mu říkali jenom „Pán“. Jedna tyrská princezna dokázala obrátit Šalomouna na pravou víru a on vztyčil oltář bohům z Páté hory.

Izraelci tvrdili, že „Pán“ potrestal nejmoudřejšího z jejich králů a způsobil, že ho války zbavily moci.

Jeroboám však pokračoval v započatém kultu. Dal udělat dvě zlatá telata a izraelský lid je uctíval. Tehdy vystoupili proroci a zahájili nepřetržitý boj proti vládě.

Jezabel má pravdu, pomyslel si kněz. Jediná možnost, jak udržet pravou víru živou, je skoncovat s proroky.

Ačkoli byla Jezabel žena mírná, vychovaná v toleranci a v odporu k válčení, věděla, že v určité chvíli je násilí jediným východiskem.

Bohové, jimž sloužila, jí odpustí krev, jež poskvnila její ruce.

-112-

„Brzy i moje ruce budou poskvněny krví,“ řekl kněz mlčenlivě hoře před sebou. „Tak jako proroci jsou kletbou Izraele, tak písmo je kletbou Fénicie. Obojí působí zlo, jež může být nenapravitelné, a proto je třeba je zadržet, dokud to ještě jde. Bůh času nyní nemůže odejít.“

Dělal si starosti s tím, k čemu došlo ráno; nepřátelské vojsko nezaútočilo. Už jednou se stalo, že bůh času Fénicii opustil, protože její obyvatelé jej rozzlobili. Proto vyhasl oheň v lampách, ovce a krávy opustily svá mláďata, nedozrála pšenice a ječmen. Bůh Slunce poslal pro boha času orla a boha bouře, ale nikdo ho nedokázal najít. Až nakonec Velká bohyně za něj vyslala včelu, která jej zastihla spícího v lese a bodla ho. Bůh času se rozzlobil, že ho vzbudila, a začal kolem sebe všechno ničit. Museli jej zajmout a odnít mu z duše zášť — teprve pak se zase všechno srovnalo.

Kdyby i tentokrát chtěl odejít, k bitvě by nedošlo. Asyřané by zůstali navždy u vstupu do údolí a Akbar by existoval dál. „Odvaha je strach, který se modlí,“ řekl. „Proto jsem zde; protože nemohu váhat v okamžiku bitvy. Musím ukázat akbarským bojovníkům, že existuje důvod, proč město bránit. Není to studna, není to tržiště ani vládcův palác. Postavíme se asyrskému vojsku, protože musíme jít příkladem.“

Asyrské vítězství by nakonec navždy odstranilo hrozbu abecedy.

Dobyvatelé by jim vnutili svůj jazyk a své zvyky, přestože by dál uctívali tytéž bohy na Páté hoře; a na tom právě záleželo.

„V budoucnu naši mořeplavci přinesou do jiných zemí zvěst o hrdinství bojovníků. Knězi si budou pamatovat jejich jména i den, kdy se Akbar pokusil klást odpor asyrskému vpádu. Malíři nakreslí na papyrus egyptské znaky, písaři z Byblu budou mrtvi. Posvátné texty zůstanou výlučně v rukou těch, které

osud předurčil, aby se jim naučili. Příští pokolení se pak bude snažit jít v našich stopách a vytvoříme lepší svět. Avšak nyní,“ pokračoval, „musíme tuto bitvu prohrát. Budeme bojovat statečně, ale jsme slabší a zemřeme se ctí.“

V té chvíli kněz naslouchal noci a poznal, že má pravdu. Mlčení předcházelo okamžiku rozhodné bitvy, ale obyvatelé

113 -

Akbaru si to vykládali mylně; sklopili svá kopí a bavili se, místo aby hlídali. Neřídili se příkladem přírody: zvířata ztichnou,

když se blíží nebezpečí.

„Necht' se splní úradek bohů. Necht' se nebesa nezřítí na zem, neboť jsme si počínali správně a byli jsme poslušní tradice,“

dodal.

-114-

Eliáš, žena a chlapec se vydali do Izraele západním směrem; nemuseli tedy projít asyrským ležením na jihu. Úplněk jim

usnadňoval cestu, ale zároveň vrhal podivné stíny a zlověstné obrazy na skály a kameny v údolí.

Zprostřed temnot se zjevil anděl Páně. V pravici třímal ohnivý meč.

„Kam jdeš?“ zeptal se.

„Do Izraele,“ odpověděl Eliáš.

„Povolal tě Pán?“

„Už vím, jaký zázrak ode mě Hospodin čeká. A znám místo, kde jej mám vykonat.“

„Povolal tě Pán?“ opakoval anděl.

Eliáš mlčel.

„Povolal tě Pán?“ pravil anděl potřetí.

„Ne.“

„Vrať se tedy tam, odkud jsi přišel, neboť jsi ještě nesplnil, co je ti souzeno. Pán tě dosud nepovolal.“

„Dovol aspoň, ať oni odejdou, protože tady nemají co činit,“ prosil Eliáš.

Anděl však už tam nebyl. Eliáš položil na zem pytel, který nesl. Posadil se doprostřed cesty a hořce se rozplakal.

„Co se stalo?“ — žena a chlapec nic neviděli.

„Musíme se vrátit,“ řekl. „Tak si přeje Hospodin.“

-115-

Spal špatně. Probudil se uprostřed noci a ve vzduchu kolem cítil napětí; ulicemi vál zlověstný vítr a rozséval neklid a strach.

„V lásce jedné ženy jsem objevil lásku ke všem bytostem,“ modlil se v duchu. „Potřebuji ji. Víím, že Hospodin nezapomene, že

jsem jedním z Jeho nástrojů, snad tím nejslabším, jež si vybral. Vyslyš mě, Hospodine Bože můj, protože si potřebuji odpočinout

uprostřed bitev.“

Připomněl si vládcův výrok o marnosti strachu. Přesto však pořád nemohl usnout. „Potřebuji sílu a klid; dopřej mi odpočinku, dokud je to možné.“

Napadlo ho, aby zavolal svého anděla a pohovořil si s ním;

mohl by však od něho slyšet něco, co nechtěl, a tak si to rozmyslel. Aby se rozptýlil, šel dolů; tam ještě pořád ležely pytle, jak je žena nachystala k útěku. Rozmýšlel se, jestli má jít za ní. Připomněl si, co kdysi řekl Hospodin Mojžíšovi před bitvou: „A kdo jest, ješto by měl zasnoubenou manželku, a ještě by jí nepojal, odejdi a navrať se do domu svého, aby neumřel v boji, a někdo jiný nevzal ji.“ Ještě spolu neobcovali. Měli však za sebou vyčerpávající noc a nebyla k tomu vhodná chvíle. Rozhodl se vybalit věci a uložit všechno, kam to patří. Zjistil, že žena si kromě skromného šatstva vzala s sebou náčiní, aby mohla psát písmo z Byblu. Vzal rydlo, navlhčil malou hliněnou tabulku a začal črtat některá písmena; naučil se psát, když pozoroval ženu při práci. „Jak je to prosté a důmyslné,“ říkal si a snažil se odpoutat od svých starostí. Když chodil ke studni pro vodu, slyšel často, jak si ženy říkají: „Rekové nám ukradli náš nejdůležitější vynález.“ Eliáš věděl, že tomu tak není: úprava, kterou Rekové provedli zařazením samohláskových znaků, přeměnila abecedu v soustavu použitelnou všemi národy. A navíc pojmenovali své soubory pergamenů biblion, na počest města, kde k tomu vynálezu došlo.

-116-

Řecké knihy byly psány na zvířecích kůžích. Podle Eliášova mínění to nebyl vhodný způsob pro uchování slov; kůže nevydrží tolik co hliněná tabulka a snadno se dá ukrást. Papyrus se zase po delším obrácení trhá a ničí jej voda. „Zvířecí kůže a papyrové svitky se neosvědčí; jenom hliněné tabulky mají věčné trvání,“ uvažoval.

Pokud by Akbar ještě nějaký čas přečkal, doporučil by vládci, aby dal sepsat dějiny své země a uchoval hliněné tabulky ve zvláštní síni — pro poučení příštího pokolení. A tak i kdyby náhodou féníčtí knězi — kteří uchovávali v paměti dějiny svého lidu — byli jednou vyhubeni, na činy bojovníků a básníků by se nezapomnělo.

Chvilí se tak bavil, kreslil táž písmena v odlišném pořadí a skládal různá slova. Výsledek ho uchvátil. Činností se upokojil a vrátil se na lože.

Za nějaký čas ho probudil rachot; dveře jeho pokoje padly vyvráceny na zem.

„To není sen. To nejsou bojující vojska Hospodinova.“

Ze všech stran vybíhaly stíny a zběsile povykovaly jakýmsi nesrozumitelným jazykem.

„Asyřané.“

Další dveře se kácely, silné rány kladivem bouraly zdi, křik útočníků se mísil s voláním o pomoc, které se ozývalo z náměstí. Chtěl se postavit, ale jeden z těch stínů ho srazil k zemi.

Jakýsi hluchý třesk otřásl přízemím.

„Hoří,“ napadlo Eliáše. „Zapálili dům.“

„Tady jsi,“ řekl kdosi fénicky. „Ty jsi ten vůdce. A schováváš se u ženské jako zbabělec.“

Eliáš mu pohlédl do tváře; plameny ozařovaly pokoj a on uviděl muže s dlouhými vousy a ve vojenském odění. Ano, Asyřané přišli.

„Vy jste zaútočili v noci?“ zeptal se ve svém zmatku.

Muž však neodpověděl. Eliáš spatřil lesk tasených mečů a jeden z bojovníků ho sekl do pravé ruky.

Eliáš zavřel oči; ve zlomku vteřiny se před ním mihly výjevy z celého jeho života. Znovu si hrál na ulicích města, kde se

- 117 -

narodil, poprvé cestoval až do Jeruzaléma, cítil vůni nařezaného dřeva v dílně, opět ho oslnila nesmírná rozloha moře i šat lidí ve velkých pobřežních městech. Viděl se, jak jde přes údolí a pohoří zaslíbené země, vzpomněl si, jak poznal Jezabel,

kteřá vypadala ještě jako dítě a okouzila každého, kdo se jí přiblížil. Zas jednou se stal svědkem vraždění proroků, znovu slyšel Hospodinův hlas, který ho posílal do pouště. Zase spatřil oči ženy, jež ho očekávala u vstupu do Sarepty — nazývané svými obyvateli Akbar —, a pochopil, že ji od první chvíle miloval. Znovu vystoupil na Pátou horu, vzkřísil dítě a byl lidem uznán za mudrce a soudce. Vzhlédl k nebi, na němž se rychle přesunovala souhvězdí, udivil jej měsíc, který v témže okamžiku ukázal všechny čtyři fáze, pocítil chlad, teplo, podzim a jaro, zas jednou mokl v dešti a spatřil svit blesku. Oblaka opět nabyla nesčíslných tvarů a korytem řek protekly jejich vody podruhé. Znovu prožil den, kdy si poprvé všiml, jak se staví první asyrský stan, potom druhý a další a další, andělé přicházeli a odcházeli, byl tu ohnivý meč na cestě do Izraele, nespavost, nápisy na tabulkách a...

Zase se octl v přítomnosti. Napadlo ho, co se asi děje dole; musí stůj co stůj zachránit vdovu a jejího syna.

„Hoří!“ říkal nepřátelským vojákům. „Dům je v plamenech!“ Neměl strach. Jeho jedinou starostí byla vdova a její syn.

Kdosi mu srazil hlavu k zemi a on pocítil v ústech chuť země.

Políbil ji, řekl, jak ji miluje, a vysvětloval, že udělal všechno, co bylo možné, aby tomu zabránil. Chtěl se vymknout svým vězňům, ale někdo z nich mu držel nohu na šíji.

„Určitě utekla,“ pomyslel si. „Přece nebudou ubližovat bezbranné ženě.“

V srdci se mu rozhostil hluboký klid. Hospodin si možná uvědomil, že on není ten správný muž a našel si jiného proroka, který má zachránit Izrael od hříchu. Konečně přichází smrt — taková, jakou čekal, mučednická. Smířil se s osudem a očekával smrtelný úder.

Uplynulo několik vteřin; stále bylo slyšet křik, z rány mu tekla krev, ale osudný úder nedopadal.

-118-

„Řekni jim, ať už mě zabijí!“ vykřikl, protože věděl, že aspoň jeden z nich mluví jeho jazykem.

Nikdo mu nevěnoval pozornost. Vášnivě se o něčem dohadovali, jako by se byli dopustili nějakého omylu. Několik vojáků začalo Eliáše kopat a on si poprvé uvědomil, že se mu vrací pud sebezáchovy. To ho vyděsilo.

„Přece nemohu chtít žít dál,“ pomyslel si zoufale. „Živ z téhle místnosti nevyjdu.“

Nic se však nedělo. Svět jako by ustrnul v té směsici výkřiků, hřmotu a prachu. Hospodin možná učinil totéž, co pro Jozua, a čas se zastavil uprostřed bitvy.

Vtom uslyšel zdola ženský křik. Nadlidským úsilím odstrčil jednoho ze strážců a vstal, ale okamžitě ho zase povalili na zem. Jeden voják ho kopl do hlavy a Eliáš ztratil vědomí. Za několik minut se vzpamatoval. Asyřané ho odvěkli na ulici.

Omámeně zvedl hlavu: všechny domy kolem hořely.

„Tam dole je bezbranná a nevinná žena! Zachraňte ji!“

Výkřiky, dusot, zmatek všude kolem. Pokoušel se vstát, ale zase ho srazili.

„Hospodine, učiň se mnou, cokoli chceš, protože svůj život a svou smrt jsem věnoval tvé věci,“ modlil se Eliáš. „Zachraň však tu, která mi poskytla útočiště!“

Někdo ho zdvihl za paže.

„Pojď se podívat,“ řekl asyrský důstojník, který znal jeho jazyk.

„Zasloužíš si to.“

Popadli ho dva strážci a postrčili ho ke dveřím. Dům rychle zachvacovaly plameny a světlo požáru ozařovalo celé okolí. Ze všech stran slyšel výkřiky: plačící dítě, staří lidé prosící o milosrdenství, zoufalé ženy, které hledaly své děti. On však jako by slyšel jen volání o pomoc té, u níž našel útočiště.

„Co se tu děje? Tam dole je žena s dítětem! Proč jim to děláte?“
„Protože ona se snažila ukrýt vládce Akbaru!“
„Já nejsem vládce Akbaru! Dopouštíte se hrozného omylu!“
Asyrský důstojník ho strčil až ke dveřím. Strop se při požáru
zřítil a žena byla napůl zasypana troskami. Eliáš mohl za-
- 119

hlédnout jen její paži, jak se zoufale pohybuje ze strany na stranu.
Prosila o pomoc a úpěnlivě volala, aby ji nenechali uhořet
zaživa.

„Proč šetříte mne a ji tak mučíte?“
„Nebudeme tě šetřit, ale chceme, abys trpěl co nejvíc. Náš vojevůdce
byl potupně ukamenován u městských hradb. Přišel vyjednat
život a odsoudili jste ho k smrti. Tebe teď čeká stejný osud.“
Eliáš se zoufale pokoušel osvobodit, ale stráže ho odváděly
pryč ulicemi Akbaru. Bylo strašlivé horko a z vojáků se řinul pot.
Zdálo se, že některé z nich zděsila scéna, již právě přihlíželi.
Eliáš se zmítal a vzýval nebesa, ale Asyřané i Hospodin mlčeli.
Došli doprostřed náměstí. Většina městských domů hořela
a hluk plamenů se mísil s výkřiky Akbařanů.
„Ještě dobře, že existuje smrt.“ Kolikrát už si to pomyslel
od oné události ve stáji! Po zemi ležely mrtvolky akbarských bojovníků,
většinou bez vojenského oděvu. Viděl, jak všude kolem
pobíhají lidé jako bezhlaví — jenom aby vůbec něco dělali,
aby to vypadalo, že bojují proti smrti a zkáze.
„Proč to dělají?“ přemítal. „Copak nevidí, že město je v rukou
nepřítele a že nemají kam utéci?“ Všechno se sběhlo přil
i š rychle. Asyřané využili své obrovské početní převahy a podařilo
se jim vyhnout bitvě. Akbarští vojáci byli vyhlazeni
takřka bez boje.

Uprostřed náměstí zůstali stát. Eliášovi svázali ruce a srazili
ho na kolena. Už neslyšel ženin křik, umřela možná rychle
a neuhořela zaživa v pomalých mukách, je nyní pod ochranou
Hospodina a svého synka drží v náručí.
Další skupina vojáků přiváděla zajatce, jehož tvář byla znetvořena
mnoha ranami. I tak poznal Eliáš velitele.
„Ať žije Akbar!“ křičel velitel. „Necht' dlouho žije Fénicie
a její bojovníci, kteří se bijí s nepřítelem za denního světla!
Smrt zbabělcům, kteří útočí potmě!“
Sotva to dořekl, asyrský vojevůdce se rozmáchl mečem a velitelova
hlava se skoulela na zem.
„Teď je řada na mně,“ řekl si Eliáš. „Znovu se s ní shledám
v ráji a půjdeme spolu ruku v ruce.“
Vtom k nim přistoupil nějaký člověk a začal se dohadovat s dů-
-120-

stojníky. Byl to jeden Akbařan, který se dřív často účastnil shromáždění
na náměstí. Eliáš si vzpomněl, že mu jednou pomohl
rozřešit vážný spor se sousedem.
Asyřané se přeli, mluvili stále hlasitěji a ukazovali na něho.
Přichozí poklekl a políbil jednomu z nich nohy, vztáhl ruce
k Páté hoře a rozplakal se jako dítě. Asyřané už se netvářili tak
zuřivě.
Rozmluva nebrala konce. Muž ustavičně nařikal a prosil, ukazoval
na Eliáše a na vládcův palác. Vojáci se však nechtěli nechat
přesvědčit.
Nakonec přistoupil k Eliášovi důstojník, který mluvil jeho
jazykem.
„Náš zvěd,“ řekl a ukázal na Akbařana, „tvrdí, že jsme se
zmýlili. To on nám dal plán města a můžeme mu věřit. Ty nejsi
ten, koho jsme chtěli zabít.“
Odstrčil ho nohou. Eliáš se svalil na zem.
„Prý chceš jít do Izraele sesadit princeznu, která uchvátila
trůn. Je to pravda?“
Eliáš neodpověděl.
„Řekni mi, jestli je to pravda,“ naléhal důstojník. „Pak se můžeš

vrátit domů a ještě stačíš zachránit tu ženu a její dítě.“

„Ano, je to pravda,“ řekl. Hospodin ho možná vyslyšel a pomůže mu ji zachránit.

„Mohli bychom tě vést jako zajatce až do Tyru a Sidonu,“ pokračoval důstojník. „Ale máme před sebou ještě hodně bitev a ty bys nám překážel. Mohli bychom za tebe požadovat výkupné, ale od koho? Jsi cizincem dokonce i ve vlastní zemi.“ Důstojník mu šlápl do obličeje.

„Nejsi k ničemu. Nemůžeš prospět ani nepřátelům, ani přátelům. Jsi jako to tvoje město; nestojí nám za to, abychom tu nechali část vojska a drželi je tak pod naší vládou. Akbar stejně bude náš, až se zmocníme pobřeží.“

„Mám jenom jednu otázku,“ řekl Eliáš. „Jedinou otázku.“

Důstojník si ho nedůvěřivě změřil.

„Proč jste zaútočili v noci? Nevíte, že všechny války se vedou ve dne?“

„Neporušili jsme zákon; žádná tradice to nezapovídá,“ od-

- 121 -

pověděl důstojník. „A měli jsme dost času, abychom se seznámili s terénem. Vy jste pořád mysleli na zvyklosti a zapomněli jste, že věci se mění.“

Bez dalších průtahů pak skupina vojáků odešla. K Eliášovi přistoupil zvěd a rozvázal mu ruce.

„Slíbil jsem si, že ti jednou oplatím tvou šlechtnost; s p l n i l jsem slovo. Když Asyřané vtrhli do paláce, kdosi ze služebnictva jim sdělil, že ten, kterého hledají, se ukryl ve vdovině domě. Mezitím co tam šli, skutečný vládce stačil uprchnout.“

Eliáš mu nevěnoval pozornost. Všude kolem praskal oheň a křik neustával.

Uprostřed všeho zmatku jediná skupina dosud udržovala kázeň; Asyřané, jakoby poslušní příkazu shůry, se mlčky vzdělili.

Bitva o Akbar skončila.

„Už zemřela,“ řekl si. „Nechci tam jít, protože ona už zemřela.

Anebo se nějakým zázrakem zachránila — a přijde za mnou.“

Srdce ho však nutilo, aby vstal a šel k jejich domu. Eliáš zápasil sám se sebou; v té chvíli nešlo jenom o lásku k jedné ženě

— ale o celý jeho život, o víru v záměr Hospodinův, o odchod do rodného města i o přesvědčení, že má před sebou poslání a je schopen je splnit.

Rozhlédl se kolem a hledal nějaký meč, aby skoncoval se svým životem, ale Asyřané odnesli z Akbaru všechny zbraně.

Napadlo ho, aby se vrhl do hořících domů, ale bál se bolesti.

Nějakou chvíli se nedokázal vzchopit k činu. Jen ponenáhlu si uvědomoval, v jaké se ocitl situaci. Žena a její syn už jistě odešli z tohoto světa — musí je však pohřbít, jak je zvykem.

Práce pro Hospodina — ať už On existuje, či ne — mu v tom okamžiku byla jedinou oporou. Až splní svou náboženskou povinnost, poddá se bolesti a pochybnostem.

Ale stále tu byla možnost, že ještě žije. Přece tu nemůže tak nečinně zůstat.

„Nechci je vidět s ohořelým obličejem, s kůží odpadávající od těla. Jejich duše už se jistě volně vznášejí na nebesích.“

Přesto však už kráčel k jejich domu, ale jen tápavě hledal cestu v oblacích dýmu, který ho dusil. Pomalu si uvědomoval,

- 122 -

v jakém stavu je celé město. Nepřátelé už odešli, ale panika hrozivě rostla. Lidé s pláčem chodili sem a tam a modlili se k bohům za své mrtvé.

Hledal někoho, kdo by mu poradil. Zahlédl jediného člověka, ale ten se ještě nevzpamatoval z otřesu: jako by byl duchem kdesi daleko.

„Raději jít vpřed a na nic se neptat.“ Znal Akbar, jako by se tam byl narodil, a nakonec našel správnou cestu, i když mnohá z míst, kudy byl zvyklý chodit, vůbec nepoznával. Na ulicích

ted' slyšel srozumitelnější výkřiky. Lidé si začali uvědomovat, že došlo k tragédii a že je třeba jednat.

„Tam je někdo raněný,“ říkal kdosi.

„Potřebujeme víc vody! Jinak to neuhasíme!“ volal druhý.

„Pomozte mi! Je tam zasypaný můj muž!“

Došel až k místu, kde ho před mnoha měsíci přijali a vzali k sobě jako přítele. Nějaká stařena, docela nahá, seděla na ulici hned naproti jejich domu. Eliáš se jí snažil pomoci, ale ona ho odstrčila.

„Ona tam umírá!“ křičela. „Rychle něco udělej! Odhrabej tu zeď, co pod ní leží!“

A hystericky se rozkřičela. Eliáš ji vzal za ruce a odsunul ji o kus dál, protože pro její křik neslyšel ženiny steny. Kolem panovala naprostá zkáza — střecha a zdi se zřítily a nedalo se přesně určit, kde ji naposled viděl. Plameny už se zmírnily, ale žár byl pořád nesnesitelný; překročil trosky, které pokrývaly zem, a šel k místu, kde býval ženin pokoj.

Přes veškerý zmatek kolem se mu podařilo zaslechnout zaúpění. Byl to její hlas.

Bezděky si oprášil oděv, jako by chtěl vypadat o něco líp.

Tiše stál a snažil se soustředit. Slyšel praskání ohně, volání o pomoc několika lidí, zavalených v sousedních domech, a málem na ně zavolal, aby byli zticha, že musí zjistit, kde je žena se svým synkem. Po delší době znovu zaslechl šramot; kdosi škrábal na prkno přímo pod jeho nohama.

Poklekl a začal hrabat jako smyslů zbavený. Přeházal zem, kamení a prkna. Konečně se dotkl čehosi teplého: byla to krev.

„Prosím tě, neumírej,“ řekl.

- 123 -

„Nesundavej ze mě ty trosky,“ pravil hlas. „Nechci, abys viděl můj obličej. Jdi a pomoz mému dítěti.“

Eliáš pořád hrabal a hlas opakoval:

„Jdi najít tělo mého dítěte. Prosím tě, udělej, o co tě žádám.“

Eliáš svěsil hlavu a tiše se rozplakal.

„Nevím, kde ho to zasypalo,“ řekl. „Prosím tě, neodcházej; moc bych chtěl, abys zůstala se mnou. Potřebuji, abys mě naučila milovat, moje srdce už čeká.“

„Dřív než jsi přišel, dlouhá léta jsem si přála umřít. Smrt mě asi slyšela a teď si pro mě přišla.“

Opět zaúpěla. Eliáš se kousl do rtů a nic neříkal. Kdosi mu sáhl na rameno.

Polekaně se otočil a spatřil chlapce. Byl špinavý od prachu a kouře, ale jinak vypadal zdrav.

„Kde je maminka?“ zeptal se.

„Tady jsem, dítě,“ odpověděl hlas pod troskami. „Nestalo se ti nic?“

Chlapec se rozplakal. Eliáš ho objal.

„Ty pláčeš, dítě,“ pokračoval hlas stále slaběji. „To nedělej. Dlouho mi trvalo, než jsem se naučila, že život má nějaký smysl. Doufám, že jsem to naučila i tebe. Jak je na tom město, kde ses narodil?“

Eliáš a chlapec se k sobě tiskli a neodpovídali.

„Město je v pořádku,“ zalhal nakonec Eliáš. „Několik vojáků padlo, ale Asyřané už jsou pryč. Chtěli najít vládcu, aby pomstili smrt jednoho ze svých vojevůdců.“

Znovu všichni ztichli. A znovu se ozval hlas stále slabší.

„Povězte mi, jestli se moje město zachránilo.“

Eliáš cítil, že žena každou chvíli zemře.

„Město stojí dál. A tvůj syn je v pořádku.“

„A ty?“

„Přežil jsem.“

Věděl, že těmito slovy osvobozuje její duši a nechávají pokojně zemřít.

„Řekni mému synkovi, ať si klekne,“ řekla žena po nějaké

době. „A chci, abys mi přísahal ve jménu svého Pána Boha.“

„Co budeš chtít. Všechno, co budeš chtít.“

„Jednou jsi mi řekl, že Bůh je všude, a já jsem ti uvěřila. Řekl jsi, že duše neodchází na Pátou horu, a i tomu jsem uvěřila. Ale nevysvětlil jsi mi, kam tedy jdou.“

Přísahaňte: nebudete mě oplakávat a budete se starat jeden o druhého — dokud Bůh nedovolí, aby každý z vás šel svou cestou. Od nynějška moje duše splyne se vším, co jsem v této zemi poznala: já jsem údolí, hory kolem, město a lidé, kteří chodí po jeho ulicích. Já jsem jeho zraněnými a jeho žebráky, jeho vojáky, kněžími, obchodníky a jeho pány. Já jsem půda, po níž šlapete, a studna, která zahání žízeň všech.

Neoplakávejte mě, nemáte proč být smutní. Od nynějška já jsem Akbar a to město je krásné.“

Zavládlo ticho smrti a přestal vát vítr. Eliáš už neslyšel křik odjinud ani oheň praskající v sousedních domech; slyšel jen ticho tak silné, že se skoro dalo nahmatat.

Tu pak Eliáš odstrčil chlapce, roztrhl svůj šat a obrácen k nebesům volal z plných plic:

„Hospodine Bože můj! Z Tvé vůle jsem odešel z Izraele a nemohl jsem Ti obětovat svou krev jako proroci, kteří tam zůstali.“

Moji přátelé mě označili za zbabělce a moji nepřátelé za zrádce.

Z Tvé vůle jsem jedl jen to, co mi přinesli krkavci, a prošel jsem pouští až do Sarepty, nazývané jejími obyvateli Akbar. Veden Tvou rukou, potkal jsem jednu ženu; vedeno Tebou, moje srdce se naučilo ji milovat. Ani v jediné chvíli jsem však nezapomněl na své pravé poslání; po všechny dny, které jsem tu strávil, jsem byl stále hotov odejít.

Krásný Akbar je teď v troskách a žena, kterou jsi mi svěřil, leží pod nimi. V čem jsem zhřešil, Hospodine? V kterém okamžiku jsem se odchýlil od toho, co ode mě žádal? Pokud jsi nebyl se mnou spokojen, proč jsi mě nevzal pryč z tohoto světa? Místo toho jsi zas jednou zarmoutil ty, kdo mi pomáhali a milovali mě.

Nerozumím Tvým záměrům. Nevidím spravedlnost v Tvých činech. Nedokážu snášet utrpení, které jsi mi uložil. Odejdi z mého života, protože i ze mě jsou jen trosky, oheň a prach.“

-124-

-125 -

Uprostřed ohně a zkázy spatřil Eliáš světlo. I zjevil se anděl Páně.

„Co tu pohledáváš?“ tázal se Eliáš. „Nevidíš, že je pozdě?“

„Přišel jsem ti zvěstovat, že Pán ještě jednou vyslechl tvou prosbu a bude ti dáno, o čem žádáš. Už neuslyšíš svého anděla a já se k tobě nevrátím, dokud se nenaplní tvůj čas zkoušek.“

Eliáš vzal chlapce za ruku a vydali se na cestu, aniž věděli kam. Kouř, který dřív rozvíval vítr, se teď hromadil v ulicích a nedalo se dýchat. „Snad se mi to jen zdá,“ pomyslel si. „Snad je to zlý sen.“

„Ty jsi mamince lhal,“ řekl chlapec. „Město je rozbořené.“

„Co na tom záleží? Když už neviděla, co se stalo kolem ní, proč by aspoň nemohla zemřít šťastná?“

„Ale ona ti uvěřila a řekla, že je Akbar.“

Pořezal si nohu skleněnými a hliněnými střepy, které se válely po zemi; bolest mu připomněla, že se mu to nezdá a že všechno kolem je strašlivě skutečné. Došli na náměstí, kde — jak už je to dávno? — se dřív scházel s lidmi a pomáhal jim řešit jejich spory; obloha zlátlá v plamenech požárů.

„Nechci, aby maminka byla tím, co vidím,“ trval na svém chlapec. „Tys jí lhal.“

Hoch držel slovo; ani jediná slza mu neskanula z očí. „Co mám dělat?“ uvažoval Eliáš. Noha mu krvácela a on se rozhodl soustředit na bolest; tak aspoň nepropadne zoufalství.

Prohlédl si ránu, kterou mu způsobil Asyřanův meč; nebyla tak hluboká, jak si myslel. Sedl si s chlapcem na téže místě, kde ho svázali nepřátelé a kde ho zachránil zrádce. Všiml si, že lidé už nepobíhají; jako mátohy přecházeli pomalu z místa na místo uprostřed kouře, prachu a trosek. Zdálo se, že jsou to duše, na něž nebesa zapomněla a které jsou teď odsouzeny k tomu, aby věčně bloudily po zemi. Nic nedávalo smysl. Jen málo lidí se vzbudilo k činu; Eliáš dál slyšel ženské hlasy a navzájem si odporující příkazy vojáků, kteří přežili masakr. Bylo jich však málo a jejich snaha se mýjela účinkem. Kněz jednou řekl, že svět je společným snem bohů. A co když má v podstatě pravdu? Mohl by teď pomoci bohům, aby

-126-

z tohoto těžkého snu procitli, a znovu je uspat ke snu už příjemnějším?

Když mívá noční vize, vždycky se probudil a zase usnul; proč se totéž nestane stvořitelům vesmíru?

Klopýtal o mrtvé. Nikdo z nich už se nestaral o daně, které je třeba platit, o Asyřany utábořené v údolí, o náboženské obřady nebo o existenci potulného proroka, který k nim možná jednoho dne promlouval.

„Přece tady nemohu zůstat. Ona mi svěřila chlapce a já toho musím být hoden, i kdyby to bylo to poslední, co na zemi udělám.“

S námahou vstal, znovu vzal chlapce za ruku a vydali se na cestu. Nějací lidé rabovali pobořené krámy a stánky. Eliáš se poprvé k něčemu vzbudil a napomenul je.

Oni ho však odstrčili se slovy:

„Jíme jen zbytky toho, co vládce nesežral sám. Nech nás být.“

Eliáš byl příliš slabý, než aby se s nimi hádal; odvedl chlapce ven z údolí. Už žádní andělé s ohnivými meči se neměli zjevit.

„Úplněk.“

Daleko od prachu a kouře mohl vidět noc ozářenou měsícem.

Když chtěl před několika hodinami odejít z města do Jeruzaléma, byl by mohl snadno najít cestu; stejně tak se vedlo

Asyřanům.

Chlapec zakopl o ležící tělo a vykřikl leknutím. Byl to kněz; ruce a nohy mu usekli, ale ještě žil. Oči upíral na Pátou horu.

„Jak vidíš, fěničtí bohové vyhráli nebeskou bitvu,“ vypravil ze sebe namáhavě, ale klidně. Z úst mu prýštila krev.

„Nech, ať ukončím tvoje trápení,“ odpověděl Eliáš.

„Bolest neznamená nic ve srovnání s radostí, že jsem splnil svou povinnost.“

„Tvoji povinností bylo zničit město spravedlivých lidí?“

„Město neumírá — jenom jeho obyvatelé a myšlenky, které v sobě nosí. J i n í lidé přijdou jednou do Akbaru a budou pít jeho vodu a noví knězi budou leštit a sřezit kámen, který tu zanechal zakladatel města. Jdi pryč; moje bolest za chvíli skončí, kdežto tvoje zoufalství potrvá do konce tvých dní.“

Zmrzačené tělo ztěžka dýchalo a Eliáš je zanechal na po-

-127-

spas osudu. V tom okamžiku k němu přiběhla skupina lidí — mužů, žen a dětí — a nahrnula se kolem něho.

„Tys to byl!“ křičeli. „Ty jsi zneuctil svou zemi a na naše město jsi přivolal kletbu!“

Ať to vidí naši bohové! Ať se dozvědí, kdo je tím vinen!“

Strkali do něho a lomcovali jím. Chlapec se mu vytrhl z ruky a utekl. Lidé tloukli Eliáše do obličeje, do hrudi, do zad, on ale nemyslel na nic jiného než na chlapce; ani udržet u sebe ho nedokázal.

Dlouho ho nebili; asi už byli všichni zmoženi tolikerým násilím.

Eliáš se zhroutil na zem.

„Zmiz odsud!“ řekl kdosi. „Naši lásku jsi splatil nenávistí!“

Potom odešli. Eliáš neměl sílu vstát. Když se pak z té hanby

vzpamatoval, už to nebyl týž člověk. Nechtěl ani zemřít, ani žít dál. Nechtěl nic: necítil ani lásku, ani nenávist, ani víru. Probudil se, když mu někdo sáhl na tvář. Ještě byla noc, ale měsíc už zašel.

„Slíbil jsem mamince, že se o tebe budu starat,“ řekl chlapec.

„Ale nevím, jak to mám udělat.“

„Vrat' se do města. Lidé jsou dobří a někdo tě vezme k sobě.“

„Jsi zraněný. Musím ti ošetřit ruku. Možná se zjeví nějaký anděl a poví mi, co mám dělat.“

„Nebud' hloupý, vždyť vůbec nevíš, o co jde!“ křičel Eliáš.

„Andělé už se nevrátí, protože my jsme obyčejní lidé a tváří v tvář utrpení jsou všichni slabí. Když dojde k tragédii, obyčejní lidé si musejí poradit sami!“

Zhluboka se nadechl a snažil se uklidnit; hádky nikam nevedou.

„Jak jsi se sem dostal?“

„Já jsem nešel pryč.“

„Takže jsi viděl moji potupu. Viděl jsi, že v Akbaru už nemám co dělat.“

„Říkal jsi mi, že všechny bitvy k něčemu jsou, i ty, ve kterých prohráváme.“

Eliáš si vzpomněl, jak předchozího rána spolu šli ke stud-

- 128 -

ni. Zdálo se mu však, jako by od té doby uplynuly celé věky, a nejráději by mu byl řekl, že krásná slova nic neznamenaají, když člověk trpí; rozhodl se však, že nebude chlapce lekat.

„Jak jsi unikl požáru?“

Chlapec sklopil hlavu. „Nespál jsem. Chtěl jsem být vzhůru, abych se přesvědčil, jestli se sejdete s maminkou u ní v pokoji. Viděl jsem, jak přišli první vojáci.“

Eliáš vstal a vykročil vpřed. Hledal to skalisko před Pitou horou, odkud se jednou večer díval s ženou na západ slunce.

„Neměl bych tam chodit,“ říkal si. „Budu ještě zoufalejší.“

Nějaká síla ho však poháněla tím směrem. Když tam došel, hořce se rozplakal; stejně jako město Akbar, i tohle místo označoval kámen — avšak jen on sám v celém údolí znal jeho význam; nebudou jej velebit noví obyvatelé ani ležtit dvojice objevující smysl lásky.

Vzal chlapce do náručí a zase usnul.

-129-

„Mám žízeň a hlad,“ řekl chlapec Eliášovi, hned jak se probudil.

„Můžeme zajít k rodině pastýře, který tady poblíž žije. Určitě se j im nic nestalo, protože jsou daleko od Akbaru.“

„Musíme dát město do pořádku. Maminka řekla, že je Akbar.“

Jaké město? Už tam není ani palác, ani tržiště, ani hradby.

Z počestných lidí se stali lupiči a mladí vojáci byli povražděni.

Andělé už se nevrátí — ale to ho teď trápilo ze všeho nejméně.

„Ty si myslíš, že ta včerejší zkáza, bolest a zabíjení měly nějaký smysl? Ty si myslíš, že je třeba zničit tisíce životů, aby se někomu dostalo jakéhosi ponaučení?“

Chlapec se na něho ohromeně podíval.

„Zapomeň na to,“ řekl Eliáš. „Půjdeme za pastýřem.“

„A dáme město do pořádku,“ vedl svou chlapec.

Eliáš neodpovídal. Věděl, že už nedokáže uplatnit svou autoritu vůči lidem, kteří ho obvinili, že j im přinesl neštěstí. Vládce uprchl, velitel zemřel, Tyros a Sidon se asi brzy dostanou pod cizí nadvládu. Žena měla možná pravdu; bohové se stále mění — a tentokrát odešel Hospodin.

„Kdy se tam vrátíme?“ vyptával se znovu chlapec.

Eliáš ho popadl za ramena a zuřivě jím zacloumal.

„Tak se ohlédni! Ty nejsi slepý anděl, ale kluk, který chtěl špehovat mámu. Co tam vidíš? Všiml sis těch sloupů kouře, co stoupají nad městem? Víš, co to znamená?“

„Pust' mě, to bolí! Chci odsud pryč, chci jít pryč!“

Eliáš se zarazil a zděsil se sám sebe: takhle se nikdy nechoval.

Chlapec se mu vyškubl a rozběhl se k městu. Eliáš ho dohnal a klekl si před ním.

„Odpusť mi to. Nevím, co dělám.“

Chlapec vzlykal, ale ani jediná slza mu neskanula po tváři.

Eliáš si k němu sedl a čekal, až se uklidní.

- 130 -

„Nechod pryč,“ prosil. „Když tvoje maminka odcházela, dal jsem jí své slovo, že s tebou zůstanu, dokud nebudeš moci jít svou vlastní cestou.“

„Také jsi tvrdil, že město stojí dál. A ona řekla...“

„Nemusíš mi to opakovat. Všecko se mi plete a moje vina mě ničí. Počkej, až zase přijdu k sobě. Odpusť, nechtěl jsem ti ublížit.“

Chlapec ho objal. Ale ani jediná slza mu neukápla z očí.

Došli k stavení uprostřed údolí; přede dveřmi byla nějaká žena a venku si hrály dvě malé děti. Stádo bylo v ohradě — znamenalo to, že pastýř toho rána neodešel do hor.

Žena si polekaně prohlížela muže s chlapcem, kteří se k ní blížili. Nejraději by je byla okamžitě poslala pryč, ale tradice — spolu s bohy — vyžadovala, aby se dodržoval všeobecný zákon pohostinství. Kdyby jim teď nepomohla, v budoucnu by její děti mohlo postihnout totéž.

„Jsem chudá,“ řekla, „ale mohu vám dát trochu vody a něco k snědku.“

Usedli pod slaměný přístřešek a žena jim přinesla sušené plody a džbán vody. Tiše jedli a poprvé od minulé noci pocítili něco z běžného chodu života. Děti, vystrašené jejich zevnějškem, se schovaly vevnitř.

Eliáš dojedl a ptal se po pastýři.

„Za chvíli se vrátí,“ odpověděla žena. „Slyšeli jsme veliký hluk a kdosi nám ráno přišel říct, že Akbar je v troskách. Můj muž se šel podívat, co se tam stalo.“

Zavolaly ji děti a ona šla dovnitř.

„Nemá smysl chlapce přesvědčovat,“ pomyslel si Eliáš. „Nedá mi pokoj, dokud neudělám, co chce. Musím mu dokázat, že je to nemožné, a teprve potom ustoupí.“

Jídlo a voda způsobily zázrak; svět už mu nebyl tak cizí.

Myšlenky se mu honily hlavou neuvěřitelnou rychlostí a on hledal řešení místo odpovědi.

O chvíli později přišel pastýř. Nedůvěřivě si změřil muže i chlapce a na okamžik ho přepadla starost o bezpečnost rodiny.

Vzápětí však pochopil, o co jde.

131 -

„Určitě jste uprchli z Akbaru,“ řekl. „Právě odtamtud přicházím.“

„Co se tam děje?“ vyptával se chlapec.

„Město je zničené a vládce uprchl. Bohové rozhárali svět.“

„Ztratili jsme všechno, co jsme měli,“ řekl Eliáš. „Mohl bys nám poskytnout útočiště?“

„Už se vás přece ujala moje žena a dala vám najíst. Teď musíte zase jít a čelit nevyhnutelnému.“

„Nevím, co si mám počít s chlapcem. Potřebuji pomoc.“

„Určitě si poradiš. Chlapec se zdá být bystrý a silný. A ty už j si jistě zažil mnohá vítězství a prohry. Hodíte se k sobě, protože ty mu můžeš ukázat cestu k moudrosti.“

Muž si prohlédl Eliášovu zraněnou ruku. Řekl, že to není nic vážného; šel dovnitř a vrátil se s nějakými bylinami a kouskem látky. Hoch mu pomáhal ruku obvázat. A když pastýř řekl, že to mohl udělat sám, chlapec mu pověděl o svém slibu mamince, že se o muže postará.

Pastýř se zasmál.

„Tvůj syn umí držet slovo.“

„Já nejsem jeho syn. A on taky umí držet slovo. Obnoví město, protože musí přivést maminku zpátky, tak jako přivedl zpátky mne.“

Eliáš náhle pochopil, o co chlapci jde, ale dřív, než mohl něco říci, pastýř zavolal na ženu v domě, že už musí jít. „A lepší je hned obnovit vlastní život,“ řekl. „Bude dlouho trvat, než zase bude všechno takové jako dřív.“ „Takové už to nebude nikdy.“ „Vypadáš jako moudrý mladý muž a rozumíš možná mnoha věcem, které nechápu já. Příroda mě však naučila něčemu, na co nikdy nezapomenu: člověk závisí na počasí a na ročních obdobích a jen tak může pastýř přečkat nevyhnutelné události. Stará se o své stádo, každé zvíře opatruje, jako by měl jen to jediné, snaží se pomáhat ovčím s mláďaty a ví, že se nesmí příliš vzdalovat od místa, kde mohou zvířata pít. A přece čas od času některou z ovcí, které opatruje, postihne smrtelný úraz. Zavíní to had nebo dravec anebo třeba pád do strže. Ale k něčemu nevyhnutelnému dochází vždy.“

1

Eliáš pohlédl k Akbaru a vzpomněl si na rozmluvu s andělem. Vždycky dochází k nevyhnutelnému.

„Jen s kázní a trpělivostí se to dá přečkat,“ řekl pastýř.

„A s nadějí. Pokud jsme ji ztratili, nemůžeme marnit síly bojem s čímsi nemožným.“

„Tady nejde o naději do budoucna. Musíme přetvořit svou vlastní minulost.“

Pastýř už nikam nespěchal, srdce mu překypovalo soucitem s uprchlíky, které měl před sebou. Když už on sám a jeho rodina tragédii unikli, proč by jím nepomohl — aby poděkoval bohům. A kromě toho už slyšel o izraelském prorokovi, který vystoupil na Pátou horu, aniž jej sežehl nebeský oheň; podle všeho to byl tento muž.

„Můžete tady zůstat ještě den, jestli chcete.“

„Nerozuměl jsem tomu, co jsi řekl předtím,“ podotkl Eliáš.

„O přetvoření vlastní minulosti.“

„Tudy vždycky procházeli lidé cestou do Tyru a do Sidonu. Někteří si stýskali, že se jím v Akbaru nedařilo, a proto šli za novým osudem.

Pak jednoho dne zase přicházeli zpět. Nedosáhli toho, co hledali, protože s sebou vláčeli — kromě zavazadel — tíhu svého předchozího nezdaru. Občas se některý vracel s tím, že získal vládní úřad, nebo se radoval, že se jeho dětem dostalo lepší výchovy — ale nic víc než to. Minulost v Akbaru do nich totiž zasela obavy a neměli dost sebedůvěry, aby podstoupili větší riziko.

Naproti tomu přešli kolem mých dveří také lidé plní nadšení. Využili každé minuty života v Akbaru a shromáždili — s velkým úsilím — dost prostředků na cestu, kterou hodlali podniknout. Pro ně byl život ustavičným vítězstvím — a takový měl být i nadále.

I tihle lidé se vraceli, ale s nádhernými příběhy. Dosáhli všeho, po čem toužili, protože je neomezovalo zklamání z minulosti.“

Pastýřova slova na Eliáše zapůsobila.

„Není těžké obnovit nějaký život, stejně jako není nemožné pozdvihnout Akbar z trosek,“ pokračoval pastýř. „Stačí si

- 132 - -133-
uvědomit, že jsme stále stejně silní jako dřív. A využít to k svému prospěchu.“

Muž pohlédl Eliášovi do očí.

„Jestli tě tvá minulost neuspokojuje, tak na ni teď zapomeň,“ pokračoval. „Vymysli si pro svůj život nějakou novou historii a uvěř jí. Soustřed se jen na ty chvíle, kdy jsi dosáhl splnění svých tužeb — a tato síla ti pomůže uskutečnit všechna tvá přání.“

„Kdysi jsem chtěl být tesařem a potom jsem se zase toužil stát prorokem seslaným k spáse Izraele,“ pomyslel si Eliáš.

„Z nebes sestupovali andělé a hovořil se mnou Hospodin. Až

jsem pochopil, že On není spravedlivý a že Jeho důvody se budou vždy vymýkat mému chápání.“

Pastýř zavolal na ženu, že už nikam nepůjde — konec konců už šel pěšky až do Akbaru a na další výpravu chuť neměl.

„Děkuji ti, že nás tu necháš,“ řekl Eliáš.

„Klidně tu zůstaňte ještě přes noc.“

Chlapec se jim vmísil do řeči:

„Chceme se vrátit do Akbaru.“

„Počkejte do zítřka. Město rabují jeho vlastní obyvatelé a není kde spát.“

Chlapec sklopil hlavu, kousl se do rtů a zas jednou potlačil pláč. Pastýř je zavedl dovnitř, uklidnil ženu a děti a po zbytek dne mluvil o počasí, aby Eliáš s chlapcem přišli na jiné myšlenky.

I

Nazítří se oba probudili časně ráno, pojedli, co jim nachystala pastýřova žena, a měli se k odchodu.

„Necht' je tvůj život dlouhý a tvé stádo stále větší,“ řekl Eliáš.

„Nasytil jsem svoje tělo a moje duše se naučila něčemu, co ještě neznala. Ať vám Bůh nikdy nezapomene, co jste pro nás učinili, a vaše děti ať nikdy nejsou cizinci v jiné zemi.“

„Nevím, jakého Boha máš na mysli; na Páté hoře jich sídlí mnoho,“ řekl pastýř příkře, ale hned zase zmínil tón. „Vzpomeň si na všechny svoje dobré skutky. Ty ti dodají odvahy.“

„Bylo jich málo a nezasloužil jsem se o ně svými schopnostmi.“

„Je tedy načase udělat jich víc.“

„Mohl jsem možná zabránit vpádu nepřítele.“

Pastýř se usmál.

„I kdybys byl vládcem Akbaru, nepodařilo by se ti zadržet něco, co bylo nevyhnutelné.“

„Vládce měl možná zaútočit na Asyřany hned, když přišli do údolí, dokud jich bylo málo. Anebo vyjednat mír, dřív než vypukla válka.“

„Všechno, co se mohlo stát — ale nakonec se nestalo — odnese vítr a zmizí to beze stop,“ řekl pastýř. „Život je takový, jak si počínáme. A jsou určité věci, které musíme prožít z vůle bohů. Nezáleží na tom, jaký důvod k tomu mají, a není nic platné dělat všechno možné, abychom se jim vyhnuli.“

„A proč?“

„Zeptej se izraelského proroka, který žil v Akbaru. Má zřejmě na všechno odpověď.“

Muž zamířil k ohradě. „Musím zavést ovce na pastvu,“ řekl.

„Včera tu musely zůstat a už se nemohou dočkat.“

Pokynul j im na rozloučenou a odešel se svým stádem.

- 134 - 135 -

Muž s hochem kráčeli údolím.

„Jdeš pomalu,“ říkal chlapec. „Máš strach z toho, co se ti může stát.“

„Mám strach jenom ze sebe,“ odpověděl Eliáš. „Mně nic udělat nemohou, protože moje srdce už neexistuje.“

„Bůh, který mě vyvedl ze smrti, ještě žije. Může také přivést zpátky maminku, když uděláš totéž s městem.“

„Na toho Boha zapomeň. Je daleko a už nedělá zázraky, které od Něho čekáme.“

Pastýř měl pravdu. Od nynějška musí přetvořit svou vlastní minulost, zapomenout, že se kdysi považoval za proroka, který má osvobodit Izrael, ale neuspěl při záchraně obyčejného města.

Ovládl ho zvláštní pocit radosti. Poprvé v životě si připadal svobodný — mohl dělat, co uzná za vhodné a kdykoli bude chtít. Neuslyší sice anděly, ale zato se může vrátit do Izraele, pracovat znovu jako tesař, odejít do Řecka a učit se od jeho mudrců, nebo odplout s fénickými lodníky do zemí za mořem. Napřed se však musí pomstít. Nejlepší léta svého života zasvětil hluchému Bohu, který jenom přikazoval a vždycky všechno

dělal po svém. Naučil se přijímat Jeho rozhodnutí a uznávat Jeho záměry.

Za svou věrnost však byl odmrštěn, jeho oddanost zůstala zneuznána, jeho snaha splnit Nejvyšší vůli měla za následek smrt jediné ženy, kterou kdy miloval.

„Máš všechnu sílu světa a hvězd,“ řekl Eliáš svou mateřštinou, aby jeho slovům nerozuměl chlapec, který šel po jeho boku. „Můžeš zničit nějaké město nebo zemi asi tak, jako my hubíme hmyz. Sešli tedy z nebe oheň a skoncuji s mým životem, protože — pokud tak neučiníš — já se postavím proti Tvému dílu.“

V dálce se objevil Akbar. Eliáš vzal chlapce za ruku a pevně ji stiskl.

- 136 -

„Od této chvíle půjdu se zavřenýma očima až k městské bráně a potřebuji, abys mě vedl,“ požádal ho. „Kdybych cestou zemřel, udělej sám to, co jsi chtěl ode mne: postav znovu Akbar, i když k tomu budeš muset napřed vyrůst a potom se naučit řezat dřevo a tesat kámen.“

Chlapec na to nic neřekl. Eliáš zavřel oči a nechal se vést.

Naslouchal hukotu větru a zvuku svých kroků v písku.

Vzpomněl si na Mojžíše, jemuž poté, co po nesmírných obtížích osvobodil vyvolený národ a provedl jej pouští, Hospodin zabránil vstoupit do Kanaánu. Mojžíš tenkrát pravil:

„Prosím, nechť vejdu a užijím zemi tu výbornou, kteráž jest za Jordánem.“

Hospodina však pohoršila jeho žádost. I pravil: „Dosti máš, nemluv více o to se mnou. (...) pozdvihna oči svých k západu a k půlnoci, ku poledni i k východu, hled očima svýma; nebo nepřejdeš Jordánu tohoto.“

Tak odměnil Hospodin Mojžíše za splnění dlouhého a svízelného poslání: nedovolil mu vkročit do země zaslíbené. Co by se bylo stalo, kdyby neuposlechl?

Eliáš se v myšlenkách znovu obrátil k nebesům.

„Hospodine Bože můj, tato bitva se neodebrala mezi Asyřany a Feničany, nýbrž mezi Tebou a mnou. Neupozornil jsi mě na naši soukromou válku a — jako vždy — jsi zvítězil a dosáhl splnění Svě vůle. Zahubil jsi ženu, kterou jsem miloval, a město, které mi poskytlo útočiště, když jsem byl daleko od své vlasti.“

V uších mu zahučel vítr silněji než dřív. Eliáš pocítil strach, ale pokračoval.

„Nemohu přivést tu ženu zpět, ale mohu změnit osud Tvého díla zkázy. Mojžíš přijal Tvou vůli a nepřekročil řeku. Já však půjdu dál: zabij mě v tuto chvíli, protože — necháš-li mě dojít k městským bránám — znovu obnovím to, co jsi chtěl smést z povrchu zemského. A půjdu proti Tvému rozhodnutí.“

Víc už neřekl. Zbavil se všech myšlenek a očekával smrt.

Dlouho se soustřeďoval jen na zvuk kroků v písku — nechtěl slyšet hlas andělů nebo hrozbu z Nebe. Jeho srdce bylo svobodné a už se nebálo toho, co mohlo nastat. Nicméně v hlou-

-137-

bi duše ho cosi začalo znepokojovat — jako by na něco důležitého zapomněl.

Po delší době se pak chlapec zastavil a pustil Eliášovu ruku.

„Jsme tady,“ řekl.

Eliáš otevřel oči. Nesjel žádný oheň z nebe a kolem byly pobořené hradby Akbaru.

Pohlédl na chlapce, který se ho teď chytil za ruce, jako by se bál, že mu uteče. Má ho rád? Kdoví. Takové úvahy však v tu chvíli neměly smysl, protože před sebou měl úkol — po mnoha letech první, který mu neuložil Bůh.

Odevšad se šířil pach spáleniště. Nahoře kroužili dravci a čekali na svou chvíli, aby mohli hodovat na mrtvolách strážců, rozkládajících se na slunci. Eliáš přistoupil k jednomu

z mrtvých vojáků a vzal mu z opasku meč. Asyřané zapomněli ve zmatku předchozí noci posbírat zbraně za hradbami.
„Na co to chceš?“ zeptal se chlapec.
„Abych se mohl bránit.“
„Asyřané už tu nejsou.“
„I tak je lepší mít meč. Musíme být připraveni na všechno.“
Hlas se mu třásl. Nevěděl, k čemu může dojít, až projdou rozvrácenými hradbami, ale byl odhodlán zabít každého, kdo by ho chtěl ponížit.
„Jsem zničený jako toto město,“ řekl chlapci. „Ale — stejně jako toto město — jsem ještě nesplnil své poslání.“
Chlapec se usmál.
„Mluvíš jako dřív,“ poznamenal.
„Nedej se mýlit slovy. Mým dřívějším cílem bylo svrhnout Jezabel z trůnu a navrátit Izrael Hospodinovi, ale teď, když On na nás zapomněl, i my na Něho musíme zapomenout. Mým posláním je učinit to, oč mě žádáš ty.“
Chlapec se na něho podíval s nedůvěrou.
„Bez Boha se maminka nevrátí z říše mrtvých.“
Eliáš ho pohladil po hlavě.
„Jenom tělo tvé maminky je pryč. Ona sama pobývá stále mezi námi a — jak nám řekla — je Akbar. Musíme jí vrátit její krásu.“

-138-

Město bylo téměř pusté. Tu a tam chodili ulicemi staří lidé, ženy a děti — tak jako v noci, kdy došlo k přepadení. Zdálo se, že si nevědí s ničím rady.
Chlapec si všiml, že kdykoli někoho potkali, Eliáš pevně sevřel rukojeť meče. Lidé se však tvářili lhostejně: většinou poznali izraelského proroka a někteří mu kývli na pozdrav, ale nikdo mu neřekl jediné slovo — ba ani slovo nenávisti.
„Ztratili dokonce smysl pro hněv,“ pomyslel si Eliáš a vzhledl k Páté hoře, jejíž vrchol se jako vždy hroužil do věčných mraků. Tu si vzpomněl na Hospodinova slova:

-139-

„A skladu těla vaše na špalky ukydaných bohů vašich, a duše má bude vás nenávidět.
I bude země vaše vyhubena, a města vaše zpustnou.
Kteříž pak ještě pozůstanou z vás, uvedu strach na srdce jejich v krajinách nepřátel jejich, tak že zazené je chřest listu větrem chřestícího.
A padnou, an jich žádný honiti nebude.“
„To jsi učinil, Hospodine: splnil jsi Svě slovo a mátohy dál chodí po Zemi. A město Akbar má být jejich příbytkem.“
Eliáš s chlapcem došli na hlavní náměstí, usedli v rozvalinách a rozhlíželi se kolem. Zkáza se zdála horší a krutější, než Eliáš čekal; střechy většiny domů se zřítily a všechno ovládla špína a hmyz.
„Musíme uklidit mrtvá těla,“ řekl. „Jinak vejde do města mor hlavní bránou.“
Chlapec se díval do země.
„Zdvihni hlavu,“ řekl Eliáš. „Musíme hodně pracovat, aby byla tvoje matka spokojená.“
Hoch však neuposlechl; začínal chápat, že kdesi v troskách leží tělo, jež mu jednoho dne dalo život — a toto tělo vypadá stejně jako ostatní mrtvolky kolem něho.
Eliáš nenaléhal. Vstal, vzal na ramena jednoho z mrtvých a odnesl jej doprostřed náměstí. Nemohl si vzpomenout, co všechno Hospodin nařizuje při pohřbívání mrtvých; musel však zabránit epidemii moru a jedinou možností bylo mrtvolky spálit.
Pracoval celé dopoledne. Chlapec ani na okamžik nevstal ze svého místa, ani nepozdvihl oči, splnil však svůj slib matce: ani jediná slza neukápla na akbarskou půdu.

Nějaká žena se zastavila a chvíli Eliáše pozorovala.

„Muž, který řešil spory živých, se teď stará o těla mrtvých,“
podotkla.

„Kde jsou všichni akbarsí muži?“ zeptal se Eliáš.

„Odešli a vzali s sebou to málo, co zbylo. Už tady není nic,
kvůli čemu by tu měl člověk zůstat. Z města neodešli jenom
ti nemohoucí: starci, vdovy a sirotci.“

„Žili tu však po několik pokolení. Přece není možné se tak
snadno vzdát.“

„Vysvětluj to někomu, kdo ztratil všechno.“

„Pomoz mi,“ řekl Eliáš a naložil si na záda další tělo, které

- 140 - 141 -

pak dal na hromadu. „Zpopelníme je, aby k nám nepřišel bůh
moru. Ten nenávidí pach spalovaného masa.“

„Jen ať si přijde bůh moru,“ řekla žena. „Ať si nás všechny
co nejrychleji odvede.“

Eliáš pracoval dál. Žena si sedla vedle chlapce a sledovala
Eliášovu činnost. Za nějaký čas k němu přistoupila znovu.

„Proč chceš zachránit odsouzené město?“

„Kdybys se zastavil a přemýšlel, tak bych nedokázal udělat
to, co chci,“ odpověděl Eliáš.

Starý pastýř měl pravdu: jediným východiskem bylo zapomenout
na minulost plnou nejistoty a vytvořit si pro sebe novou
historii. Někdejší prorok zemřel společně se ženou v plamenech
jejího domu; teď byl člověkem bez víry v Boha a s mnoha
pochybnostmi. Stále však žil, přestože na sebe svolával boží kletbu.
Chtěl-li jít dál svou cestou, musel dělat to, co si uložil.

Žena si vybrala nejlehčí tělo, popadla je za nohy a dotáhla
k Eliášově hromadě.

„Nedělám to kvůli bohovi moru,“ řekla. „Ani kvůli Akbaru,
protože Asyřané tu budou co nevidět zpátky, ale kvůli tomu
chlapci se sklopenou hlavou, který tamhle sedí; musí pochopit,
že ještě má před sebou nějaký život.“

„Děkuji,“ řekl Eliáš.

„Neděkuj mi. Kdesi v těchhle rozvalinách najdeme tělo mého
synka. Byl asi stejně starý jako tady ten chlapec.“

Zakryla si tvář rukama a dala se do žalostného pláče. Eliáš
ji jemně uchopil za paži.

„Bolest, kterou ty i já cítíme, nikdy nepomine, ale práce nám
ji pomůže snášet. Utrpení není dost silné, aby ranilo unavené
tělo.“

Celý den věnovali ponurému úkolu sbírat a vršit na hromadu
mrtvé; většinou šlo o mladé muže, v nichž Asyřané poznali
akbarské vojáky. Eliáš mezi nimi nejednou našel své přátele
a oplakal je — avšak v práci neustal.

Večer je zastihl naprosto vyčerpané. Přesto ani zdaleka neudělali
vše; a nikdo jiný z Akbaru jim nepomohl.

Oba se vrátili k chlapci. Ten poprvé zvedl hlavu.

-142-

„Mám hlad,“ řekl.

„Půjdu najít něco k snědku,“ odpověděla žena. „V některých
akbarských domech jsou zásoby potravin: lidé se chystali
na dlouhé obléhání.“

„Přines jídlo jen pro nás, protože my jsme se v potu tváře
starali o město,“ řekl Eliáš. „Ale jestli tenhle chlapec chce jíst,
ať se postará sám o sebe.“

Žena pochopila; stejně tak by jednala se svým synem. Šla k místu,
kde dřív stával její dům; skoro všechno už přehrabali vykrádači,
kteří hledali cenné předměty, a z jejího souboru nádob,
vytvořeného akbarskými mistry skláři, zbylo na zemi pár
střepů. Našla však ze svých potravin sušené ovoce a mouku.
Vrátila se na náměstí a rozdělila se o jídlo s Eliášem. Chlapec
nic neříkal.

Přistoupil k nim nějaký stařec.

„Viděl jsem, že jste celý den sbírali mrtvá těla,“ řekl. „Ztrácíte čas; copak nevíte, že se Asyřané vrátí, jakmile ovládnou Tyros a Sidon? Jen ať si sem přijde bůh moru a zničí je.“

„Neděláme to ani kvůli nim, ani kvůli sobě,“ odpověděl Eliáš.

„Ona pracuje proto, aby přesvědčila dítě, že ještě je nějaká budoucnost. A já zase proto, abych ukázal, že žádná minulost už neexistuje.“

„Podívejme se: prorok už nevyhrožuje velké princezně ze Sidonu! Jezabel bude vládnout v Izraeli až do konce svých dní a my vždycky budeme mít kam uprchnout, když nebudou Asyřané k poraženým velkomyslní.“

Eliáš na to nic neřekl. Jméno, které v něm dříve vzbuzovalo tolik nenávisti, se mu nyní zdálo podivně cizí.

„Akbar stejně jednou povstane z trosek,“ pokračoval stařec.

„To bohové vybírají místa, kde se budují města, a neopustí ani Akbar; můžeme však tuto práci přenechat budoucím pokolením.“

„Můžeme. Ale neuděláme to.“

Eliáš se obrátil k starci zády a víc se s ním nebavil.

Všichni tři spali pod širým nebem. Žena objala chlapce a všimla si, že mu v žaludku kruží hladý. Nejdřív mu chtěla dát ně-

-143-

co k snědku, ale pak si to rozmyslela: tělesná únava opravdu mírnila bolest a ten chlapec — na němž bylo znát utrpení — se musel něčím zaměstnat. Hlad ho možná přiměje k práci.

- 144-

Nazítí se Eliáš s ženou pustil znovu do díla. A opět za nimi přišel stařec, s nímž mluvili den předtím.

„Nemám co dělat a mohl bych vám pomáhat,“ řekl. „Ale jsem příliš slabý na to, abych nosil těla.“

„Tak sbírej kousky dřeva a cihly. A zametej popel.“

Stařec začal dělat, co po něm chtěli.

Když slunce dostoupilo k zenitu, Eliáš si vyčerpaně sedl na zem. Věděl, že jeho anděl je vedle něho, ale slyšet jej už nemohl.

„K čemu by to bylo? Nepomohl mi, když jsem to potřeboval, a teď o jeho rady nestojím; potřebuji jediné uvést tohle město do pořádku, ukázat Bohu, že jsem schopen Mu čelit, a potom jít, kam se mi zlíbí.“

Jeruzalém nebyl daleko; pouhých sedm dní nepříliš obtížné cesty, ale tam ho hledali jako zrádce. Bylo by možná lepší odejít do Damašku nebo se dát najmout v nějakém řeckém městě jako písař.

Ucítil čísi dotek. Otočil se a spatřil chlapce s džbánekem.

„To jsem našel v jednom domě,“ řekl hoch a podával mu jej.

Byl plný vody. Eliáš ji vypil až do dna.

„Vezmi si něco k jídlu,“ řekl. „Pracuješ a zasloužíš si odměnu.“

Poprvé od nočního vpádu se na chlapcových rtech objevil úsměv — a on rychle odběhl k místu, kde nechala žena ovoce a mouku.

Eliáš se zase dal do práce; chodil do zbořených domů, odklízěl sutiny, sbíral těla a odnášel je na hromadu uprostřed náměstí.

Obvaz, který mu dal na ruku pastýř, už spadl, ale nevadilo mu to; potřeboval si dokázat, že je dost silný, aby znovu nabyt své důstojnosti.

Stařec — který teď odklízěl smetí rozházené po náměstí — měl pravdu; nepřátelé budou zakrátko zpátky a plody cizí práce jím spadnou do klína. Eliáš šetřil práci vrahům jedině že-

-145-

ny, kterou v životě miloval — neboť Asyřané při své pověrčivosti budou chtít Akbar obnovit. Věřilo se, že bohové rozmístili města podle určitého záměru, v souladu s údolími, zvířaty, řekami a moři. V každém z nich uchovali posvátný prostor, aby měli kde si odpočinout za svých dlouhých cest po světě. Když bylo nějaké město zničeno, vždycky hrozilo nebezpečí, že se na zem zhortí nebesa.

Podle pověsti přišel do zdejších krajů zakladatel Akbaru před dávnými lety ze severu. Rozhodl se tam přenocovat a k označení místa, kde nechal své věci, zapíchl do země kolík. Nazítí jej nedokázal vytrhnout a porozuměl vůli vesmíru; kamenem označil místo, kde k tomu zázraku došlo, a poblíž objevil pramen. Postupem doby se kolem kamene a kolem studánky začaly usazovat některé kmeny: vznikl Akbar.

Vládce kdysi Eliášovi vysvětlil, že podle fénické tradice je každé město třetím bodem, článkem spojujícím vůli Nebes a vůli Země. Vesmír učiní, že semeno se promění v rostlinu, půda umožní, aby se rozvinula, člověk ji sklídí a odnese do města, kde se posvěti obětiny bohům a posléze se umístí na posvátná návrší. Přestože Eliáš nepoznal mnoho zemí, věděl, že tuto představu sdílí hodně národů světa.

Asyřané se báli nechat bohy z Páté hory bez potravy; nechtěli porušit vyváženost vesmíru.

„Proč o tom vůbec přemýšlím, když jde v podstatě o zápas mezi mou vůlí a vůlí mého Hospodina, který mě opustil uprostřed strastí?“

Znovu se ho zmocnil týž pocit jako předešlého dne, když vyzýval Boha. Na něco důležitého zapomněl a za nic na světě si na to nemohl vzpomenout.

i Uplynul další den. Už posbírali většinu těl, když za nimi přišla nějaká jiná žena.

„Nemám co jíst,“ řekla.

„Ani my,“ odpověděl Eliáš. „Včera a dnes jsme rozdělili mezi nás tři to, co bylo schováno pro jednoho. Jdi se poohlédnout po nějaké potravě a přijď mi říct, jestli něco najdeš.“

„A jak to mám najít?“

„Zeptej se dětí. Ty vědí všechno.“

Chlapec jako by od té doby, co mu přinesl vodu, zase nabyl aspoň trochu chuti do života. Eliáš ho poslal na pomoc starci, který uklízel smetí a trosky, ale dlouho ho u té práce udržet nedokázal; hoch si teď hrál v zadu na náměstí s ostatními dětmi.

„Tím líp. Však se ještě zapotí, až bude velký.“ Nemrzelo ho však, že ho celou noc nechal o hladu pod záminkou, že musí pracovat; kdyby se byl k němu choval jako k ubohému sirotkovi, oběti zlých asyrských vrahů, hoch by se nikdy nezbavil malomyslnosti, která se ho zmocnila po příchodu do města. Ted' ho chtěl nechat pár dní samotného, aby našel své vlastní odpovědi na to, co se stalo.

„Jak můžou děti něco vědět?“ vyptávala se dál žena, která ho žádala o jídlo.

„Zkus to zjistit sama.“

Eliášovi pomocníci ji pak viděli, jak mluví s dětmi, které si venku hrály. Děti jí něco říkaly, ona se otočila, usmála se a zmizela v rohu náměstí.

„Jak jsi přišel na to, že děti budou něco vědět?“ zeptal se stařec.

„Protože jsem byl také kdysi dítě a vím, že děti nemají minulost,“ řekl a znovu si vzpomněl na rozhovor s pastýřem. „Noc, kdy došlo k přepadení, je vyděsila, ale už to pustily z hlavy; město se změnilo v obrovskou zahradu, kde se mohou potulovat a nikdo jim v tom nebrání. Přitom nakonec objeví potra-

-146- -147-

viny, které si obyvatelé uložili do zásoby, aby vydrželi obléhání Akbaru.

Dítě může vždycky naučit dospělého tři věci: být bezdůvodně spokojený, stále se něčím zabývat a umět vymáhat všechno, co si přeje. Kvůli tomuhle chlapci jsem se vrátil do Akbaru.“

Téhož odpoledne se ještě další starci a ženy připojili k uklízení mrtvol. Děti zaháněly dravce a nosily kousky dřeva a tkanin.

Když se setmělo, Eliáš obrovskou hromadu těl zapálil. Akbarští

pozůstali v tichosti pozorovali dým, stoupající k obloze. Jakmile Eliáš úkol dokončil, omdlel vyčerpáním. Avšak o něco později, než usnul, měl opět stejný pocit jako ráno: něco velice důležitého se mu zoufale snažilo vyplout na povrch paměti. Nebylo to nic, co by se byl naučil za svého pobytu v Akbaru, ale něco dávného, co jako by dávalo smysl všemu, co se dělo.

„A zůstal Jákob sám; a tu zápasil s ním muž až do svítání.

A vida, že ho nepřemůže (...), řekl: „Pust' mne. (...)

I řekl: Nepustím tě, leč mi požehnáš.

I řekl jemu: jaké jest jméno tvé? Odpověděl: Jákob.

I dí: Nebude více nazýváno jméno tvé toliko Jákob, ale také Izrael; nebo jsi statečně zacházel s Bohem i lidmi a přemohls.“

- 148 - - 149 -

Eliáš rázem procitl a pohlédl k obloze. To je příběh, který mu chyběl!

Před dávnou dobou se patriarcha Jákob utábořil a během noci kdosi vešel do jeho stanu a bojoval s ním až do východu slunce. Jákob tu bitvu přijal, přestože věděl, že jeho protivníkem je Hospodin. Za svítání stále ještě nebyl přemožen; přestal zápasit, až když Bůh s l í b í l , že mu požehná.

Ten příběh přecházel z pokolení na pokolení, aby nikdo nikdy nezapomněl: někdy je třeba s Bohem bojovat. Život každé lidské bytosti v určité chvíli zkrčí tragédie; může to být zkáza města, smrt dítěte, falešné obvinění, nemoc, která zmrazí navždy. V této chvíli Bůh člověka vyzývá, aby Mu čelil a aby odpověděl na Jeho otázku: „Proč tolik lpíš na existenci tak krátké a tak plné utrpení? Jaký je smysl tvého boje?“

Pak tedy se člověk, který na tuto otázku neumí odpovědět, se vším smíří. Zatímco druhý, který hledá smysl existence, usoudí, že Bůh byl nespravedlivý, a rozhodne se vzdorovat vlastnímu osudu. A právě v té chvíli sestoupí z nebes jiný oheň — nikoli ten, který zabíjí, nýbrž takový, který boří staré hradby a ukazuje každé lidské bytosti její skutečné možnosti. Zbabělci nikdy nedovolí, aby j im ten oheň zapálil srdce — touží jen po tom, aby se nová situace zase rychle vrátila k tomu, co bylo dřív, a oni mohli dál žít a myslet způsobem, na nějž byli zvyklí. Stateční lidé však spálí v ohni to, co bylo staré a — i za cenu velkého vnitřního utrpení — všechno opustí, ba i Boha, a ubírají se vpřed.

„Stateční lidé jsou vždycky neústupní.“

Hospodin se z nebe spokojeně usmívá — protože to právě On chtěl, aby každý vzal do svých rukou odpovědnost za vlastní život. Dal ostatně svým dětem největší ze všech darů: schopnost volit si své činy a rozhodovat o nich.

Pouze mužové a ženy s posvátným plamenem v srdci mají odvahu Mu čelit. A jenom oni znají cestu zpět k Jeho lásce, neboť nakonec pochopí, že ta tragédie neměla být trestem, ale výzvou.

Eliáš znovu přezkoumal každý svůj krok; od té doby, co nechal tesařiny, přijímal své poslání bez námitek, i kdyby nebylo opravdové — a on byl přesvědčen, že takové je —, neměl nikdy příležitost vidět, co se dělo na cestách, j i m i ž odmítl jít. Báł se totiž, že by ztratil svou víru, svou oddanost, svou vůli. Domníval se, že by bylo nebezpečné, kdyby zkusil cestu obyčejných lidí — mohl by si na ni nakonec zvyknout a oblíbit si to, co by spatřil. Nechápal, že i on je člověk jako druzí, přestože slyší anděly a čas od času přijímá příkazy od Boha; byl natolik přesvědčen, že ví, co chce, že se choval úplně stejně jako ti, kdo se nikdy v životě k ničemu důležitému nerozhodnou.

Utekl před pochybností. Před porážkou. Před okamžiky nerozhodnosti.

Hospodin však byl šlechetný a zavedl ho do propasti nevyhnutelného, aby mu ukázal, že člověk musí zvolit —

a nikoli přijmout— svůj osud.

Už před mnoha a mnoha lety, za podobné noci, Jákob nedovolil, aby Bůh odešel dřív, než mu požehná. Tehdy se jej Hospodin zeptal: Jaké jest jméno tvé?“

O tohle šlo: mít jméno. Když Jákob odpověděl, Bůh mu dal jméno Izrael. Každý má nějaké jméno od kolébky, ale musí se naučit pojmenovat svůj život slovem, jež si zvolil, aby mu dal smysl.

„Já jsem Akbar,“ řekla žena.

Teprve zkáza města a ztráta milované ženy umožnily Eliášovi pochopit, že potřebuje nějaké jméno. A v téže chvíli nazval svůj život Osvobozením.

Vstal a pohlédl na náměstí před sebou: kouř dosud stoupal z popela těch, kdo zahynuli. Tím, že těla zapálil, porušil velice dávný zvyk své země, který vyžadoval, aby se lidé pochovávali s patřičnými obřady. Zápasil s Bohem a s tradicí, když se rozhodl pro zpopelnění, cítil však, že se nedopustil hříchu, poněvadž bylo zapotřebí nového řešení pro nový problém. Bůh je nekonečný ve svém milosrdenství a neúprosný ve své přísnosti k těm, kdo se ničeho neodvážejí.

Znovu se podíval na náměstí: někteří z pozůstalých ještě

-150- -151 -

nešli spát a upírali oči do plamenů — jako by ten oheň stravoval také jejich vzpomínky, jejich minulost, dvě stě let míru a neměnnosti Akbaru. Skončil čas strachu a čekání: teď jim zbývala buď obnova, nebo porážka.

Oni si pro sebe mohli zvolit jméno. Usmíření, Moudrost, Milenec, Poutník, možností bylo tolik jako hvězd na nebi, ale každý potřeboval dát svému životu jméno.

Eliáš vstal a modlil se:

„Bojoval jsem proti Tobě, Hospodine, a nestydím se za to. A tím jsem objevil, že jdu svou cestou, protože si to přeji, a ne proto, že mi to uložili rodiče, tradice mé země nebo žes mi to přikázal Ty.

K Tobě, Hospodine, se v této chvíli toužím vrátit. Chci Tě chválit silou své vůle, a ne zbabělostí člověka, jenž si nedokáže zvolit jinou cestu. Nicméně k tomu, abys mi světil Svě důležité poslání, musím pokračovat v této bitvě proti Tobě, dokud mi nepožehnáš.“

Obnovit Akbar. To, co Eliáš považoval za svou výzvu Bohu, bylo ve skutečnosti jeho opětovným shledáním s Ním.

- 152-

Žena, která se den předtím poptávala po jídle, přišla zase příštího rána spolu s dalšími ženami.

„Objevily jsme porůznu ukryté zásoby,“ řekla. „A protože hodně lidí umřelo — a hodně jich uteklo s vládcem —, máme dost jídla na celý rok.“

„Sežeň několik nejstarších lidí, aby dohlíželi na rozdělování potravin,“ řekl Eliáš. „Oni si s tím budou vědět rady.“

„Staří už nechtějí dál žít.“

„Ale stejně je popros, ať přijdou.“

Žena se měla k odchodu, když ji Eliáš ještě zastavil.

„Umíš psát s použitím písmen?“

„Ne.“

„Já jsem se to naučil a ukážu ti to. Budeš to potřebovat, abys mi mohla pomáhat při správě města.“

„Ale Asyřané se vrátí.“

„Až se vrátí, využijí naší pomoci k řízení města.“

„Proč to máme dělat pro nepřítele?“

„Chci, aby každý mohl dát svému životu jméno. Nepřítel je jenom záminka, která má zkoušet naši sílu.“

Starci přišli — jak předpokládal.

„Akbar potřebuje vaši pomoc,“ řekl Eliáš. „V takové situaci si nemůžete dovolit být staří; potřebujeme mládí, které jste

ztratili.“

„Nevíme, kde je najít,“ odpověděl jeden z nich. „Zmizelo za vráskami a ztracenými iluzemi.“

„To není pravda. Vy jste nikdy žádné iluze neměli, a jen proto se vaše mládí schovalo. Teď je vhodná chvíle, jak je nalézt, když už máme společný sen: obnovit Akbar.“

„Jak můžeme udělat něco nemožného?“

„S nadšením.“

Oči zamžené smutkem a sklíčeností jako by se zase chystaly rozzářit. Už nebyli neužitečnými obyvateli, kteří se chodili dí-

-153-

vat na jednání soudu, aby bylo večer o čem mluvit; teď měli před sebou významné poslání, někdo je potřeboval.

Ti nejstatnější začali oddělovat použitelný materiál z nejpoškozenějších budov, aby s ním opravili domy, které zůstaly

stát. Nejstarší z nich zase pomáhali rozptylovat po polích popel ze spálených těl, aby se na zesnulé mohlo vzpomenout při příští sklizni; j i n í se rozhodli posbírat obilí, uskladněné na různých místech po celém městě, a chystali se péci chleba a čerpat vodu ze studně.

-154-

O dva večery později Eliáš svolal všechny obyvatele na náměstí — nyní už většinou zbavené trosek. Zapálilo se několik loučí a Eliáš měl proslov.

„Nemáme na vybranou,“ řekl. „Můžeme tuto práci nechat cizincům; to by však také znamenalo, že se vzdáváme jediné možnosti, kterou nám tragédie dává: obnovit svůj život.“

Popel mrtvých, které jsme před několika dny spálili, se změní v rostliny, jež zjara znovu vyrostou. Dítě ztracené v oné osudné noci se proměnilo v hloučky dětí, které volně běhají ulicemi zbořeného města a baví se tím, že vnikají do zakázaných míst a do domů, které dříve neznaly. Až dosud jenom děti dokázaly překonat to, co se stalo, protože nemají minulost —

důležitý je přítomný okamžik. Snažme se tedy jednat jako ony.“

„Cožpak může člověk vymazat ze srdce bolest ze ztráty?“ zeptala se jedna žena.

„Ne. Ale může se těšit z nějakého zisku.“

Eliáš se otočil a ukázal na vrchol Páté hory, ustavičně zahalený v mracích. Po zřícení hradeb jej bylo možné vidět zprostřed náměstí.

„Já věřím v jediného Pána, ale vy si myslíte, že bohové sídlí tam v mracích na Páté hoře. Nechci se nyní přít o to, je-li můj Bůh silnější nebo mocnější; nechci mluvit o našich rozdílech, nýbrž o tom, co nás spojuje. Tragédie v nás vyvolala společný pocit: zoufalství. Proč k ní došlo? Protože jsme si mysleli, že v našich duších je vše zodpovězeno a vyřešeno — a jakákoli změna byla pro nás nepřijatelná.

Vy i já patříme k národům obchodníků, ale umíme se také chovat jako bojovníci,“ pokračoval. „A bojovník si je vždycky vědom toho, zač má smysl bojovat. Nepouští se do bitev, které nemají význam, a nikdy neztrácí čas s provokacemi.

Bojovník přijímá porážku. Nestaví se k ní jako k něčemu bezvýznamnému, ani se ji nesnaží přeměnit ve vítězství. Hořce nese bolest ztráty, trpí lhostejností a samota ho uvádí v zoufal-

- 155-

ství. Když vším tím projde, ošetří si rány a začne všechno nanovo.

Bojovník ví, že válka se skládá z mnoha bitev; a jde dál.

K tragédiím dochází neustále. Můžeme odhalit jejich příčinu, vinit z nich druhé, představovat si, jaký by byl náš život bez nich. Nic z toho však nemá smysl: už k nim došlo, a hotovo.

Od té doby musíme zapomenout na strach, který v nás vzbuzují, a zahájit obnovu.

Každý z vás si od nynějška dá nové jméno. Bude to posvátné jméno, které v sobě shrne vše, zač jste toužili bojovat. Já jsem

si zvolil jméno Osvobození.“

Na náměstí zavládlo na chvíli mlčení. Potom se zvedla žena, která jako první začala Eliášovi pomáhat.

„Moje jméno je Znovunalezení“ řekla.

„Moje jméno je Moudrost,“ prohlásil jeden stařec.

Syn vdovy, kterou Eliáš tolik miloval, vykřikl:

„Moje jméno je Abeceda.“

Lidé na náměstí se rozesmáli. Zahanbený chlapec se zase posadil.

„Jak se může někdo jmenovat Abeceda!“ vykřikl jiný chlapec.

Eliáš mohl zasáhnout, ale říkal si, že se hoch aspoň naučí bránit se sám.

„Protože tím se zabývala moje maminka,“ řekl chlapec.

„Vždycky, když se podívám na napsaná písmena, tak si na ni vzpomenu.“

Tentokrát se nesmál nikdo. Akbarští sirotci, vdovy a starci pak jeden po druhém oznamovali svá jména a svou novou totožnost.

Když obřad skončil, Eliáš všechny požádal, aby šli brzy spát: nazítří bude zase třeba pracovat hned od rána.

Vzal chlapce za ruku a odešli na místo, kde si na náměstí napjali plachty jako stan.

Od toho večera jej začal učit bybloskému písmu.

-156-

Dny se změnilly v týdny a Akbar nabýval nové podoby. Chlapec se rychle naučil kreslit písmena a už uměl vytvářet slova, která dávala smysl; Eliáš ho pověřil, aby na hliněné tabulky zapisoval historii obnovy města.

Jedni staří manželé tyto hliněné destičky vypalovali v provizorní peci a pečlivě je potom ukládali. Eliáš se s nimi scházel a prosil je, aby mu vyprávěli všechno, co zažili v dětství, a staral se, aby bylo zaznamenáno co nejvíce příběhů.

„Uchováme pamětihodné události Akbaru v materiálu, který nezničí oheň,“ vysvětloval. „Tak se jednou naše děti a naši vnuci dozvědí, že jsme se nesmířili s porážkou a že jsme překonali to, co bylo nevyhnutelné. Může jím to být příkladem.“

Když pak skončil učení s chlapcem, chodíval Eliáš pozdě večer pustým městem až k počátku cesty vedoucí do Jeruzaléma a uvažoval, má-li tam odejít, ale vzápětí od toho upustil.

Těžká práce jej nutila, aby se soustředil na přítomný okamžik.

Věděl, že Akbařané na něho spoléhají při obnově města; už jednou je zklamal, když nedokázal zabránit smrti zvěda — a znemožnit válku. Bůh však vždy dává svým dětem další příležitost a on jí musel využít. Kromě toho měl chlapce stále raději a potřeboval mu vštípit nejen znalost bybloského písma, ale také víru v Hospodina a moudrost svých předků.

Přesto však nezapomínal, že v Izraeli vládne cizí princezna a cizí bůh. Už tu nebyli andělé s ohnivými meči; mohl se svobodně rozhodnout, kdy odejde, a udělat, co uzná za vhodné.

Každou noc pomýšlel na odchod. A každou noc zdvihal ruce k nebi a modlil se:

„Jákož bojoval po celé svítání, a když se rozednilo, dostalo se mu požehnání. Já proti Tobě bojuji dny a měsíce a Ty mě odmítáš vyslechnout. Rozhlédneš-li se však kolem Sebe, poznáš, že vítězím: Akbar povstává z trosek a já obnovuji to, co Ty jsi za pomoci asyrských mečů proměnil v prach a popel.“

-157-

Budu s Tebou bojovat, dokud nepožehnáš plodům mé práce. Jednoho dne mi budeš muset odpovédět.“

Zeny a děti nosily na pole vodu a bojovaly se suchem, které jako by nemělo nikdy skončit. Jednou, když nelítostné slunce žhnulo vši silou, Eliáš zaslechl, jak někdo říká:

„Pracujeme bez ustání, už si ani nevzpomeneme na hrůzy té noci a zapomínáme dokonce, že se Asyřané vrátí, jakmile vydrancují Tyros, Sidon, Byblos a celou Fénicii. Je to pro nás

lepší.

Protože se však tolik soustředujeme na obnovu města, zdá se, že je pořád všechno stejné; nevidíme výsledky našeho úsilí.“ Eliáš o těch slovech chvíli přemýšlel. A od té doby chtěl, aby se po skončení denní práce lidé scházeli na úpatí Páté hory — a pozorovali společně západ slunce.

Bývali tak unavení, že téměř nemluvili, ale objevili, jak je důležité nechat bloudit myšlenky bez cíle jako oblaka na zemi. Ze srdce jim pak vyprchala všechna úzkost a oni zase dokázali sebrat síly a připravit se na další den.

Jednou ráno Eliáš řekl, že toho dne nebude pracovat.

„V mé zemi je to den očistění od hříchů.“

„Nemáš v duši žádný hřích,“ pravila jedna žena. „Udělal jsi, cos mohl.“

„Tradice se však musí udržovat. A já to splním.“

Ženy odešly s vodou na pole, starci zase začali stavět zdi a obrábět dřevo na dveře a okna. Děti pomáhaly dělat malé hliněné cihly, které se pak měly vypalovat v peci. Eliáš je pozoroval s nesmírnou radostí v srdci. Pak zamířil z Akbaru do údolí.

Šel bez cíle a odříkával modlitby, kterým se naučil v dětství.

Slunce bylo ještě nízko a z místa, kde byl, viděl, jak obrovitý stín Páté hory zakrývá část údolí. Zmocnila se ho strašlivá předtucha: boj mezi Bohem Izraele a fénickým bohem ještě potrvá po mnohá pokolení — a po mnohá tisíciletí.

Vzpomněl si na noc, kdy vystoupil na vrchol hory a rozmlouval s andělem; od zkázy Akbaru však už nezaslechl hlasy přicházející z nebes.

„Hospodine, dnes je Den smíření a já mám pro Tebe dlouhý seznam hříchů,“ řekl, obraceje se směrem k Jeruzalému. „Byl jsem slabý, protože jsem zapomněl na vlastní sílu. Byl jsem soucitný, když jsem měl být tvrdý. Nedokázal jsem se rozhodnout, protože jsem se bál omylu. Předčasně jsem se vzdal a rouhal jsem se, místo abych děkoval.“

Mám však také, Hospodine, dlouhý seznam Tvých hříchů vůči mně. Dopustil jsi, abych trpěl víc, než se dá snést, když jsi vzal z tohoto světa bytost, kterou jsem miloval. Zničil jsi město, které mi poskytlo útočiště, zmátl jsi moje hledání, Tvá tvrdost málem způsobila, že jsem zapomněl na svou lásku k Tobě. Po celou tu dobu jsem s Tebou zápasil a Ty nepřijímáš důstojnost mého boje.

Srovnáme-li seznam mých hříchů se seznamem hříchů Tvých, -158- -159-

uvidíš, žeš mi dlužen. Protože však dnes je Den smíření, Ty mi odpustíš a já Ti odpustím, abychom mohli dále jít spolu.“

Vtom zavál vítr a Eliáš uslyšel hlas svého anděla:

„Počínal sis dobře, Eliáši. Bůh přijal tvůj boj.“

Eliášovi se zalily oči slzami a on poklekl a políbil vyprahlou půdu údolí.

„Děkuji ti, žeš přišel, protože mě stále trápí pochybnost: není hřích to, co činím?“

Anděl pravil:

„Uráží bojovník svého učitele, když s ním zápasí?“

„Ne, je to jediná možnost, jak se naučit správnému způsobu boje.“

„Pokračuj tedy, dokud tě Pán nepovolá zpět do Izraele,“ řekl anděl. „Vstaň a dokazuj dál, že tvůj boj má smysl, protože jsi dokázal překonat proud Nevyhnutelného. Mnozí se přes něj plaví a ztroskotají; jiné zase proud strhne do míst, jež jim nebyla určena. Ty ses však s přeplavbou důstojně vyrovnal, dokázal jsi udržet směr své lodi a bolest se snažíš přetvořit v čin.“

„Škoda, že jsi slepý,“ řekl Eliáš. „Jinak bys viděl, jak z práce sirotků, vdov a starců znovu povstává město. Brzy bude zase všechno jako dřív.“

„Doufám, že ne,“ pravil anděl. „Zaplatili ostatně vysokou cenu za to, aby se jejich životy změnily.“

Eliáš se usmál. Anděl má pravdu.

„Doufám, že se zachováš jako člověk, před nímž stojí jeho druhá příležitost: nedopust' se znovu téže chyby. Nikdy nezapomeň na smysl svého života.“

„Nezapomenu,“ odpověděl Eliáš, celý šťastný, že se anděl vrátil.

Údolím už neputovaly karavany; Asyřané zřejmě zničili cesty a změnili obchodní trasy. Každý den vystoupilo několik dětí na jedinou hradební věž, která unikla zkáze; měly za úkol obhlížet obzor a hlásit, kdyby se vraceli nepřátelští bojovníci. Eliáš je hodlal důstojně přivítat a předat j im velení.

Potom bude moci odejít.

Den ode dne však cítil stále víc, že Akbar se stal součástí jeho života. Jeho posláním možná není svrhnout Jezabel z trůnu, ale být až do konce života s těmito lidmi a pokorně plnit úkol služebníka asyrských dobyvatelů. Bude pomáhat při obnově obchodních tras, naučí se jazyku nepřítele a ve volných chvílích může pečovat o knihovnu, která se stále doplňovala. To, co se kdysi v noci už ztracené v čase zdálo být koncem jednoho města, znamenalo teď možnost učinit je ještě krásnějším. Při přestavbě se rozšiřovaly ulice, budovaly se pevnější střechy a zdokonaloval se přívod vody ze studny do nejvzdálenějších míst. Také Eliášova duše se obnovovala; denně se naučil od starců, dětí a žen něco nového. Ze skupiny lidí, kteří neopustili Akbar jen proto, že prostě nemohli, se nyní stalo ukázněné a schopné společenství.

„Kdyby byl vládce tušil, jak dovedou pomáhat, byl by vytvořil j i ný systém obrany a Akbar by nebyl zničen.“

Eliáš se zamyslel a uvědomil si svůj omyl. Akbar musel být zničen, aby všichni v sobě mohli probudit spící síly.

- 160- - 161 -

Přešly měsíce a po Asyřanech nebylo ani památky. Obnova města končila a Eliáš mohl myslet na budoucnost; ženy teď opravovaly zbytky látek a šily z nich nové šaty. Starci znovu zařizovali obydlí a dbali na čistotu města. Děti pomáhaly, když se j im řeklo, ale většinou si celý den hrály: to je hlavní povinnost dětí.

Eliáš obýval s chlapcem kamenný domek, přestavěný na místě, kde dřív bývalo skladiště zboží. Každý večer se Akbařané usadili kolem zapálené hranice na hlavním náměstí a vyprávěli si příběhy, o nichž se v životě doslechli; Eliáš s chlapcem všechno zaznamenávali na tabulky, které pak další den vypalovali. Knihovna rostla před očima.

Žena, která ztratila svého synka, se také naučila písmenům z Byblu. Když Eliáš viděl, že už umí vytvářet slova a věty, pověřil j i , aby i ostatní obyvatelé naučila psát; až se Asyřané vrátí, mohou pro ně pracovat jako tlumočníci nebo učitelé.

„Tomu právě chtěl kněz zabránit,“ řekl jednou večer stařec, který si dal jméno Oceán, protože toužil mít duši nesmírnou jako moře. „Chtěl, aby se písmo z Byblu nešířilo a neohrožovalo bohy z Páté hory.“

„Kdo může zabránit nevyhnutelnému?“ odpověděl Eliáš.

Ve dne lidé pracovali, společně se pak dívali na západ slunce a večer si vyprávěli příběhy.

Eliáš byl na své dílo pyšný a věnoval se mu stále zaníceněji.

Náhle příběhlo jedno z dětí, které držely stráž.

„Uviděl jsem na obzoru prach!“ vykřikl hoch. „Nepřítel se vrací!“

Eliáš vystoupil na věž a ověřil si pravdivost zprávy. Odhadl, že oddíly dojdou k akbarským bránám nazítří.

Odpoledne uvědomil obyvatele, že se nebudou dívat na západ slunce, ale sejdou se na náměstí. Když skončila denní práce,

přišel tam za nimi a všiml si, že se tváří ustrašeně.

„Dnes si nebudeme vyprávět příběhy z minulosti a nebudeme mluvit o budoucnosti Akbaru,“ pravil. „Promluvíme si o nás samých.“

Nikdo neřekl ani slovo.

„Před nějakým časem zářil na nebi úplněk. Tehdy došlo k tomu, co jsme všichni tušili, ale co jsme si nechtěli připustit; Akbar podlehl zkáze. Když pak asyrské vojsko odešlo, naši nejlepší muži byli mrtvi. Ti, kteří smrti unikli, usoudili, že nemá smysl tu zůstat, a rozhodli se odejít. Setrvali tu jenom starci, vdovy a sirotci, čili lidé neužiteční.

Rozhlédněte se kolem sebe; náměstí je krásnější než kdykoli dřív, domy jsou pevnější, potraviny rozděleny a všichni se učí písmu vynalezenému v Byblu. Ve městě je uložena sbírka tabulek, kam zapisujeme naše příběhy, a budoucí pokolení budou vzpomínat na naše činy.

Dnes už víme, že odešli také starci, sirotci a vdovy. Místo sebe tu nechali skupinu mladých lidí různého věku, plných nadšení, kteří dali svým životům jméno a smysl.

V každém okamžiku obnovy jsme věděli, že se Asyřané vrátí.

Věděli jsme, že jim jednou budeme muset naše město předat a spolu s městem i naše úsilí, náš pot, naši radost z toho, že je město krásnější než dřív.“

Ve světle ohně se zaleskly slzy, které stékaly lidem po tvářích.

I děti, které si obvykle při večerních setkáních hrály, tentokrát dávaly pozor na to, co se říká. Eliáš pokračoval:

„Na tom nezáleží. Splnili jsme svou povinnost vůči Hospodinu, protože jsme přijali Jeho výzvu i poctu Jeho boje.

On na nás před onou nocí naléhal a říkal: chod'! My jsme Ho však neposlouchali. Proč?

Protože každý z nás už si vyřešil svou budoucnost: já jsem se chystal svrhnout Jezabel z trůnu, žena, jejíž jméno je teď Znovunalezení, zase chtěla, aby se její syn stal lodníkem, muž, který se dnes jmenuje Moudrost, si nepřál nic víc, než strávit zbytek života popíjením vína na náměstí. Zvykli jsme si na posvátné tajemství života a nepřikládali jsme mu žádnou váhu.

Tu si Hospodin řekl: oni nechtějí chodit? Tak ať zůstanou hodně dlouho stát!

-162 - -163 -

A teprve tehdy jsme pochopili Jeho poselství. Ostří asyrských mečů nám vzalo naše mladé muže a zbabělost odvedla naše dospělé. Necht' jsou ti druzí v této chvíli kdekoli, zůstali stát; smířili se s boží kletbou.

My však jsme s Hospodinem bojovali. Stejně tak jako bojujeme s ženami a s muži, které v životě milujeme, protože takový zápas je naším požehnáním a umožňuje nám růst. Využíváme příležitosti, již je nám tragédie, a plníme svou povinnost vůči Němu, dokazující, že jsme schopni uposlechnout příkazu chodit. I za nejhorších okolností kráčíme vpřed.

Jsou chvíle, kdy Bůh vyžaduje poslušnost. Jsou však také chvíle, kdy si přeje vyzkoušet naši vůli a vyzývá, nás, abychom pochopili Jeho lásku. Tomu jsme porozuměli, když se zřítily akbarské hradby: odhalily nám obzor a umožnily, aby každý z nás viděl, čeho je schopen. Přestali jsme o životě uvažovat a rozhodli jsme se jej prožívat.

Výsledek stojí za to.“

Eliáš si všiml, že se oči přítomných rozzářily. Všichni pochopili.

„Zítřka odevzdám Akbar bez boje; mohu svobodně odejít, kdy budu chtít, protože jsem splnil, co ode mě Hospodin očekával.

Nicméně má krev, můj pot a má jediná láska leží v půdě tohoto města, a tak jsem se rozhodl zůstat zde po zbytek svých dní, abych zabránil jeho opětovné zkáze. Každý ať jedná podle svého přání, ale nikdy nezapomínejte na jednu věc: jste mnohem lepší, než jste si mysleli.

Využili jste možnosti, kterou vám dala tragédie; ne každý je toho schopen.“

Eliáš vstal a ukončil shromáždění. Chlapci řekl, že se vrátí pozdě, ať jde spát a nečeká na něho.

Odebral se do svatyně — jediného místa, jež uniklo zkáze a nemuselo se přestavovat; sochy bohů však s sebou vzali Asyřané.

S úctou se dotkl kamene označujícího místo, kde podle tradice jeden z předků zabodl do země kolík a pak ho nemohl vytáhnout.

Přemítal o tom, že podobné svatyně buduje v jeho zemi Je-

-164-
zabel a část jeho lidu se sklání k zemi a uctívá tak Baala a jeho božstva. V duši mu opět vyvstala táž předtucha: boj mezi izraelským Hospodinem a fénickým bohem bude trvat velice dlouho, déle, než je schopen si představit. V jakési vizi spatřil hvězdy křižující slunce a chrlící zhoubu a smrt na obě země. Lidé mluvící cizími jazyky uháněli na ocelových ořích a zápasili spolu v oblacích.

„To ještě nemáš vidět, ten čas dosud nenastal,“ pravil jeho anděl. „Podívej se z okna.“

Eliáš uposlechl. Venku ozařoval úplněk akbarské domy a ulice a přestože už bylo pozdě, mohl zaslechnout hovor a smích Akbařanů. I přes očekávaný návrat asyrských vojáků měl tento lid chuť do života a byl připraven čelit nové etapě svého žití. Tu spatřil nějakou postavu a hned věděl, že je to žena, kterou tolik miloval a která teď hrdě kráčí svým městem. Usmál se a ucítil, že se dotkla jeho tváře.

„Jsem na to pyšná,“ jako by řikala. „Město je opravdu pořád krásné.“

Málem se rozplakal, ale včas si vzpomněl na chlapce, který pro matku nikdy neuronil ani slzu. Ovládl nářek a rozpomínal se na nejkrásnější okamžiky jejich společného příběhu — od setkání u městských bran až po chvíli, kdy napsala na hliněnou tabulku slovo „láska“. Zas viděl její šaty, její vlasy, jemnou l i n i i nosu.

„Řekla jsi mi, že jsi Akbar. Já jsem se tedy o tebe staral, ošetřil jsem tvé rány a teď tě navracím k životu. Buď šťastná se svými novými druhy.

A ještě jedno bych ti chtěl říci: já také jsem Akbar a netušil jsem to.“

Věděl, že se žena usmívá.

„Pouštní vítr už dávno zavál naše kroky v písku. V každé minutě své existence si však znovu připomínám, co se stalo, a ty dál kráčíš mými sny a mou skutečností. Děkuji ti, že jsi mi zkřížila cestu.“

Ve svatyni pak usnul a cítil, jak ho žena hladí po vlasech.

165 -

Vůdce obchodníků spatřil uprostřed cesty skupinu otrhanců.

Myslel, že jsou to lupiči, a přikázal, aby si všichni lidé v karavaně připravili zbraně.

„Kdo jste?“ zeptal se.

„Jsme akbarský lid,“ odpověděl jeden vousáč se zářícíma očima.

Vůdce karavany si všiml jeho cizího přízvuku.

„Akbar byl zničen. Nás pověřila vláda Tyru a Sidonu, abychom našli jeho studnu a zařídili, aby karavany zase mohly procházet tímto údolím. Spojení se zbytkem země se nemůže přerušit navždy.“

„Akbar existuje dál,“ pokračoval muž. „Kde jsou Asyřané?“

„To přece vědí všichni,“ zasmál se vůdce karavany. „Zúrodňují půdu naší země. A už dlouho živí naše ptáky a dravce.“

„Bylo to však mocné vojsko.“

„Žádné vojsko nemá moc, jestliže se dozvíme, kdy zaútočí.

Akbar nás upozornil, že se Asyřané blíží, a lidé z Tyru a Sidonu na ně nachystali léčku na konci údolí. Kdo nezemřel v

boji, toho naši lodníci prodali do otroctví.“
Otrhanci provolávali slávu a objímali se navzájem, plakali
a smáli se současně.
„Kdo vlastně jste?“ zeptal se znovu kupec. „A kdo jsi ty?“
ukázal na jejich velitele.
„Jsme mladí akbarští bojovníci,“ zněla odpověď.

-166-

Již potřeby začala sklizeň a Eliáš byl vládcem Akbaru. Zpočátku
to naráželo na silný odpor — bývalý vládce se chtěl vrátit
a zaujmout své místo, neboť tak velela tradice. Obyvatelé města
s tím však nesouhlasili a několik dní vyhrožovali, že otráví
vodu ve studni; až nakonec uspěli — konec konců Akbar neměl
kromě vody poskytované poutníkům větší důležitost a vláda
v Izraeli byla v rukou sidonské princezny. Poté, co úřad vládce
byl svěřen Izraelci, mohli Féniciáné začít upevňovat obchodní
spojenectví.

Zpráva se rozšířila po celém území díky obchodním karavanám,
které tudy zase začaly procházet. Menší část Izraelců
považovala Eliáše za nejhoršího zrádce, ale Jezabel později ve
vhodné chvíli tento odpor potlačila a do země se vrátil mír.
Princezna byla spokojena, protože jeden z jejích největších nepřátel
se nakonec stal nejlepším spojencem.

Začaly zase kolovat zvěsti o dalším asyrském vpádu a znovu
byly vztyčeny akbarské hradby. Rozvinul se nový systém obrany
s hlídkami a posádkami rozmístěnými mezi Tyrem a Akbarem;
v případě obklíčení některého z měst pak mohlo jiné
město přesunout vojsko po zemi a zajistit dodávku potravin
po moři.

Kraj očividně vzkvétal: nový izraelský vládce ustanovil přísný
dohled nad poplatky a zbožím, založený na písemných záznamech.

O vše se starali akbarští starci, kteří zavedli nový způsob
kontroly a trpělivě řešili problémy, které se vyskytly.

Ženy dělily svůj čas mezi polní práce a tkaní. V době odloučení
od ostatního světa musely zužitkovat zbytky látek a vytvořily
nové vzory výšivek; když přišli do města první kupci,
nadhli se jejich uměním a objednali si jejich výrobky.

Děti se naučily bybloskému písmu; Eliáš věřil, že jim to jednou
bude hodně platné.

Jako vždy před sklizní se odpoledne procházel za městem

-167-

a děkoval Hospodinu za nesčetná požehnání, jichž se mu za
ta léta dostalo. Viděl i d i s koši plnými zrna i děti, které si kolem
hrály. Zamával na ně a oni ho také zdravili.

S úsměvem na tváři zamířil ke kameni, kde před dávnou dobou
dostal hliněnou tabulku se slovem „láska“. Chodíval sem
každý den, aby se díval na západ slunce a vzpomínal na všechny
chvilky, které společně s ženou prožili.

„Potom po mnohých dnech, po třetím tom létě, stalo se
slovo Hospodinovo k Eliášovi, řkouc: Jdi, ukaž se Achabovi,
neboť dám déšť na zemi.“

- 168- -169-

Ze skaliska, kde seděl, Eliáš náhle uviděl, jak se svět kolem něho
zachvěl. Obloha na okamžik zčernala, ale hned se zase rozzářilo
slunce.

Spatřil světlo. Stál před ním anděl Páně.

„Co se děje?“ zeptal se polekaně Eliáš. „Hospodin odpustil
Izraeli?“

„Nikoli,“ odpověděl anděl. „Pán chce, aby ses vrátil a osvobodil
svůj lid. Tvůj boj s Ním skončil a — v této chvíli — ti
Pán požehnal. Dovoluje ti, abys pokračoval ve svém poslání na
této zemi.“

Eliáš byl zmaten.

„Právě teď, když moje srdce opět došlo míru?“

„Vzpomeň si na ponaučení, jehož se ti už jednou dostalo,“

řekl anděl. „A vzpomeň si na slova Páně k Mojžíšovi:

„A rozpomínati se budeš na všecku cestu, kterouž tě vedl Hospodin Bůh tvůj(...), aby ponížil tebe a zkusil tě, aby známé bylo, co jest v srdci tvém.

Aniž se kdy toho dopouštěj (...) aby, když bys jedl a nasycen byl, a domů krásných nastavěje, v nich bys bydlil, a volové i ovce tvé rozmnoženy byly by (...), nepozdvihlo se srdce tvé, a zapomenul bys na Hospodina Boha svého.“

Eliáš se obrátil k andělovi:

„A co Akbar?“

„Může žít bez tebe, protože tam zanecháváš nástupce.

Město bude dál žít dlouhá léta.“

Anděl Páně zmizel.

170

Eliáš s chlapcem došli k úpatí Páté hory. Oltární kameny zarostly křovím; od smrti kněze tam nikdo nechodil.

„Půjďme nahoru,“ řekl Eliáš.

„Je to zakázané.“

„Ano, je to zakázané. To ale neznamená, že by to bylo nebezpečné.“

Vzal ho za ruku a vydali se k vrcholu. Chvillemi zůstali stát a dívali se dolů do údolí; sucho poznamenalo celou krajinu a s výjimkou obdělávaných polí kolem Akbaru ostatní půda připomínala vyprahlou egyptskou poušť.

„Kamarádi říkají, že se Asyřané vrátí,“ řekl chlapec.

„Možná, ale to, co jsme udělali, stálo za to; tímto způsobem nás Bůh chtěl poučit.“

„Nevím, jestli On se o nás vůbec stará,“ řekl hoch. „Nemusel být k nám tak tvrdý.“

„Asi vyzkoušel ještě jiné způsoby, než zjistil, že Ho neposloucháme.

Už jsme si na svůj život příliš zvykli a nečetli jsme

Jeho slova.“

„A kde jsou napsaná?“

„Ve světě kolem tebe. Stačí pozorně sledovat, co se v tvém životě děje, a nakonec odhalíš, kde — v každé denní chvíli — On ukrývá Svá slova a Svou vůli. Snaž se splnit, co On žádá: to je jediný důvod, proč jsi na tomto světě.“

„Až to odhalím, napíšu to na hliněné tabulky.“

„Udělej to. Ale především si to zapiš do srdce; tam to nikdo nemůže spálit ani zničit a ty si to poneseš s sebou, kamkoli půjdeš.“ Stoupali dál. Už se téměř dotýkali mraků.

„Tam jít nechci,“ řekl chlapec a ukázal na hustá mračna.

„Nic ti neudělají: jsou to jenom mraky. Pojď se mnou.“

Vzal ho za ruku a šli výš. Ponenáhlu se nořili do mlhy; chlapec se k němu přitiskl, a přestože se chvílemi snažil s ním rozmlouvat, už neřekl ani slovo. Kráčeli po holých skaliscích vrcholu.

„Vraťme se,“ prosil chlapec.

- 171 -

Eliáš se rozhodl, že na něho nebude naléhat; ten chlapec už ve své krátké existenci zažil hodně nesnází a strachu. Vyhověl mu — vyšli z mlhy a znovu spatřili dole údolí.

„Vyhledej si jednou v akbarské knihovně, co jsem pro tebe napsal. Jmenuje se to Rukojeť bojovníka světla.“

„Já jsem bojovník světla,“ odpověděl chlapec.

„Viš, jaké je moje jméno?“ zeptal se Eliáš.

„Osvobození“ odpověděl hoch.

„Sedni si tady vedle mě,“ řekl Eliáš a ukázal na skalisko. „Nemohu zapomenout na své jméno. Musím pokračovat ve svém úkolu, i kdybych si v této chvíli nejvíc přál zůstat s tebou. Právě proto došlo k obnově Akbaru; abychom se poučili, že je třeba jít stále vpřed, ať už se to zdá sebeobtěžnější.“

„Ty odcházíš.“

„Jak to víš?“ zeptal se překvapeně.

„Včera večer jsem to zapsal na hliněnou tabulku. Così mi to napovídalo; možná to byla maminka nebo anděl. Ale já už

jsem to cítil v srdci.“

Eliáš pohladil chlapce po hlavě.

„Dokázal jsi přečíst Boží vůli,“ řekl spokojeně. „Už ti tedy nemusím nic vysvětlovat.“

„Četl jsem ti v očích smutek. Nebylo to nic těžkého. I ostatní kamarádi si toho všimli.“

„Ten smutek, který jste mi vyčetli z očí, je částí mého příběhu. Ale jen malou částí a nepotrvá dlouho. Zítra, až se vydám na cestu do Jeruzaléma, už zeslábně a pak ponenáhlu zmizí. Smutek netrvá věčně, když směřujeme k tomu, po čem jsme odjakživa toužili.“

„Vždycky je třeba odejít?“

„Vždycky musíme vědět, kdy končí nějaký úsek našeho života. Když v něm budeš chtít setrvat déle, než je nutné, přijdeš o všechnu radost a o smysl všeho ostatního. A bude ti hrozit, že tebou zalomcuje Bůh.“

„Hospodin je tvrdý.“

„Jenom k vyvoleným.“

Eliáš pohlédl dolů k Akbaru. Ano, Bůh je možná někdy hodně tvrdý, ale nikdy nepřekročí ničí meze: chlapec neví, že prá-

-172-

vě na místě, kde teď oba sedí, se mu zjevil anděl Páně a sdělil mu, jak ho má vyvést z říše mrtvých.

„Budu ti chybět?“ zeptal se.

„Řekl jsi mi, že smutek mizí, když jdeme stále vpřed,“ odpověděl chlapec. „Ještě musíme hodně pracovat, než bude Akbar tak krásný, jak si zaslouží maminka. Ona se prochází v jeho ulicích.“

„Když mě budeš potřebovat, vrať se sem. A podívej se směrem k Jeruzalému: tam se budu snažit dát smysl svému jménu Osvobození. Naše srdce jsou spojena navždy.“

„Proto jsi mě vzal nahoru na Pátou horu? Abych mohl vidět Izrael?“

„Abys mohl vidět údolí, město, ostatní hory, skály a mraky. Hospodin vždy přikazoval svým prorokům, aby vystupovali na hory a z jejich vrcholu s Ním hovořili. Uvažoval jsem, proč to dělá, a teď znám odpověď: když jsme nahoře, všechno se nám zdá malé.“

Naše sláva a náš smutek ztrácejí význam. To, čeho jsme dosáhli, i to, co jsme ztratili, zůstává dole. Z vrcholu hory vidíš, jak je svět velký a obzor široký.“

Chlapec se rozhlédl. Z vrcholu Páté hory cítil pach moře, které omývalo tyrské pobřeží. A slyšel pouštní vítr vanoucí z Egypta.

„Jednou se stanu vládcem Akbaru,“ řekl Eliášovi. „Vím, co je velké, ale také znám ve městě každý kout. Vím, co se musí změnit.“

„Tak to změň. Nedopust', aby věci zůstaly stát.“

Vzal ho za ruku a mlčky se vrátili.

Tu noc spal chlapec v jeho náručí. Za svítání ho Eliáš velice jemně odsunul, aby ho neprobudil.

Pak si oblékl svůj jediný šat a odešel. Cestou sebral ze země hůl, aby měl oč se opírat. Tuto berlu už si chtěl nechat navždy: jako připomínku svého zápasu s Bohem, zkázy a obnovy Akbaru.

Ani se neohlédl a ubíral se do Izraele.

-173-

O pět let později Asýrie znovu zaútočila — tentokrát s vycvičenějším vojskem a se schopnějšími vojevůdci. Celou Fénicii — s výjimkou Tyru a Sarepty, již její obyvatelé říkali Akbar — ovládl cizí dobyvatel.

Chlapec dospěl, řídil město a jeho současníci v něm viděli mudrce.

Zemřel starý v kruhu svých blízkých a opakoval, že, je třeba udržovat město krásně a silné, protože jeho ulicemi chodíva jeho maminka“.

Díky společně vymyšlenému obrannému systému se Tyros a Sarepta

dostaly pod nadvládu asyrského krále Sancheríba teprve v roce 701 před Kristem, téměř za sto šedesát let po událostech, o nichž vypráví tato kniha.

Od té doby však už fénická města nikdy znovu nenabyla své důležitosti a postupně zažila vpád Babyloňanů, Peršanů, Makedonců, Seleukovců a konečně Říma. Přesto však existují až do našich dnů, protože podle dávných tradic Bůh nikdy nevolil náhodně místa, která chtěl mít obydlena. Tyros, Sidon a Byblos jsou stále ještě součástí Libanonu, který nadále zůstává bitevním polem.

-174-

Eliáš se vrátil do Izraele a shromáždil proroky na hoře Karmel. Tam je požádal, aby se rozdělili do dvou skupin: na uctívače Baala a na věřící v Hospodina. První skupině předal podle ponaučení anděla Páně jednoho volka a žádal je, ať volají k nebesům, aby jejich bůh oběť přijal. Práví Bibli svatá:

„Když pak bylo poledne, posmíval se jim Eliáš a řekl: Křičte vysokým hlasem, poněvadž bůh jest. Neb snad rozmlouvání má, neb jinou práci, neb jest na cestě, anebť spí, ať procítí.

Takž křičeli hlasem velikým, a bodli se vedle obyčejě svého nožíky a špicemi, tak až se krví polívali. (...) ale nebylo žádného se ohlášení, ani kdo by odpověděl, ani kdo by vyslyšel.“

Eliáš tedy vzal své zvíře a obětoval je podle ponaučení anděla Páně.

„V tom spadl oheň Hospodinův, a spálil oběť zápalnou, dříví i kamení i prst.“ Hned nato se hojně rozpršelo a skončilo čtyřleté období sucha.

Od té chvíle vypukla občanská válka. Eliáš dal pobít proroky, kteří Zradili Hospodina, a Jezabel jej nechala všude hledat, aby ho mohla dát zavraždit. On se však uchýlil na západní stranu Páté hory, obrácenou k Izraeli.

Syřané napadli zemi a zabili krále Achaba, manžela sidonské princezny — náhodně vystřeleným šípem, který vnikl mezi články jeho pancíře. Jezabel se uchýlila do svého paláce a — po několika lidových vzpourách a po vzestupu a pádu různých vládců — byla nakonec zajata. Raději se pak vrhla z okna, než aby se vydala mužům, kteří byli vysláni, aby se jí chopili.

Eliáš zůstal nahoře až do konce svých dní. Bible praví, že jednou k večeru, když rozmlouval s Elizeem — prorokem, jehož si zvolil za svého nástupce —, „aj, vůz ohnivý a koni ohniví rozdělili je na různě. I vstoupil Eliášův vichru do nebe.“

175

OBSAH

O téměř osm set let později Ježíš vyvedl Petra, Jakuba a Jana na vysokou horu. Podle evangelisty Matouše „proměnil se před nimi. I zastkvěla se tvář jeho jako slunce, roucho pak jeho učiněno bílé jako světlo. A aj, ukázali se jim Mojžíš a Eliáš, rozmlouvající s ním.“ Ježíš přikázal apoštolům, aby o tom vidění nikomu neříkali, dokud Syn člověka nevstane z mrtvých, ale oni pravili, že k tomu dojde, až se vrátí Eliáš.

Matouš (17,10—13) vypráví, jak to bylo dál:

„I otázali se ho učedníci jeho, řkouce: Což to pak zákonníci praví, že má Eliáš prvé přijíti?

Ježíš pak odpovídá, řekl jim: Eliáš zajisté přijde prvé, a napraví všecky věci.

„Ale pravím vám, že Eliáš již přišel, a však nepoznali ho, ale učinili mu, což chtěli.

Tedy srozuměli učedníci, že jim to pravilo Janu Křtíteli.“